

ARGIA

01716

01716 01716 01716

E u s k a l H e r r i k o A s t e k a r i a

Greba Orokorra

35 ORDUEN LEHIA

Musika Berezia

Diskoak, aretoak eta egileen eskubideak

TXITXARDIN BELTXA

Oria Etorbidea, 12

☎ 37 03 04

20160 Lasarte-Oria

Argazkia: Pablo Sanchez
Diseinua: Aitzol Goikoetxea

■ Jean-Jacques Lasserre:
«Euskal departamenduaren
inguruan arinkeria asko dago» 9

■ 35 orduen aldarrikapena:
maiatzean udazkena berotu 12

■ Mikel Martinez:
«Bakarrik aritzea
hurbilagoa da» 26

■ Musika berezia:
Bibrazioak nola
saldu 33

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis. Asisko Urmeneta	4
Irakurleak mintzo	5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa	6
Elkarrietzeta: Jean-Jacques Lasserre.	
Mikel Asurmendi	9

EKONOMIA

35 orduen aldarrikapena: maiatzean udazkena berotu. Daniel Udalaiz	12
--	----

EUSKARA

Euskarazko harreman profesionalak Internetez.	
Mikel Asurmendi	18

GIZARTEA

Euskal Mendizale Federakundearen diamentezko ezteiak. Eriz Zapirain	20
Bazter ezezagunen bila mendian ihesi.	
Joxemi Saizar	24

Elkarrietzeta: Mikel Martinez.	
Beñat Doxandabaratx	26

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	38
Musika berezia: Disko eta disketeetatik oster bat eginez. Goretti Rodriguez	34
Musika berezia: Musika aretoen mapa aldatzen ari ote da? Joxemi Saizar	38
Musika berezia: Mende oso bat autoreen ogasuna bideratzen. Peru C. Saban	42

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak	46
Agenda	49
Irrati-Telebista. Beñat Doxandabaratx	50
Bizia	53
Ihesi	54
Denborapasak	56

IRITZIA

Politika: Jesus Mari Ariznabarreta	8
Azkena: Joxemari Iturralde	58

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

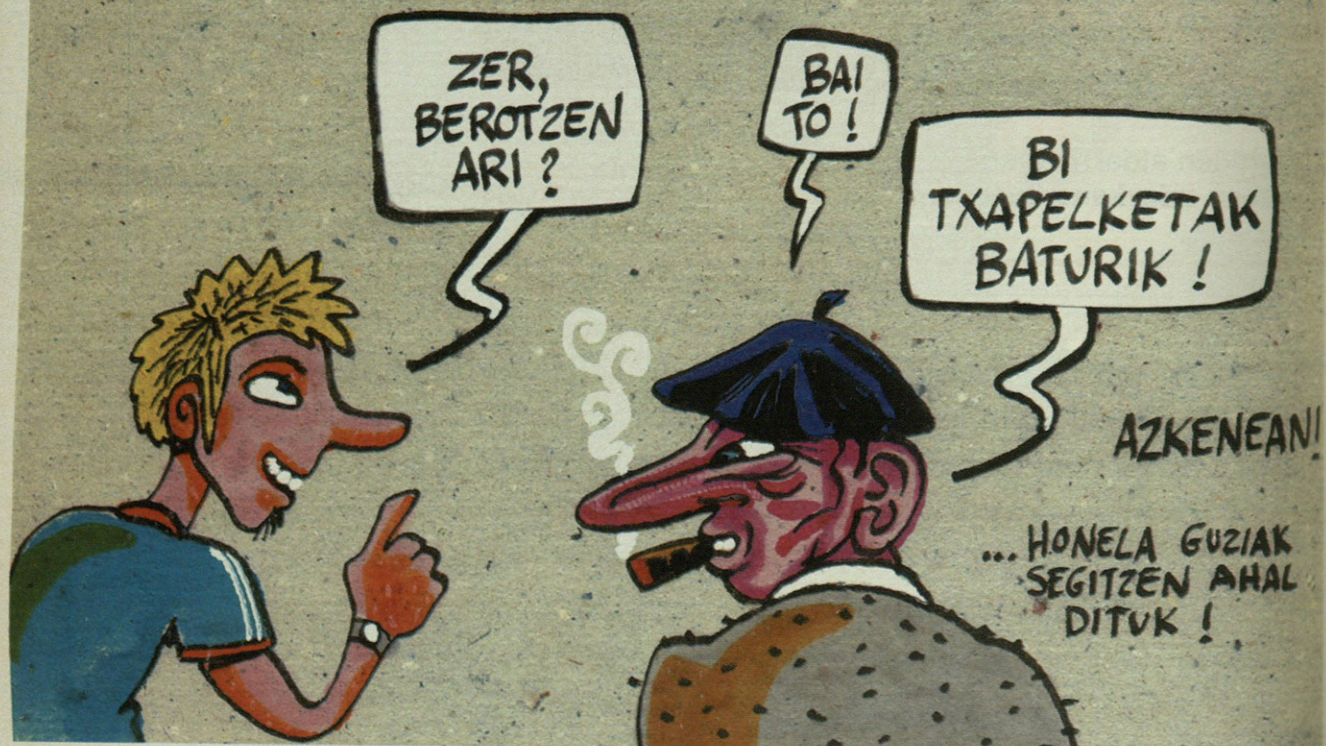
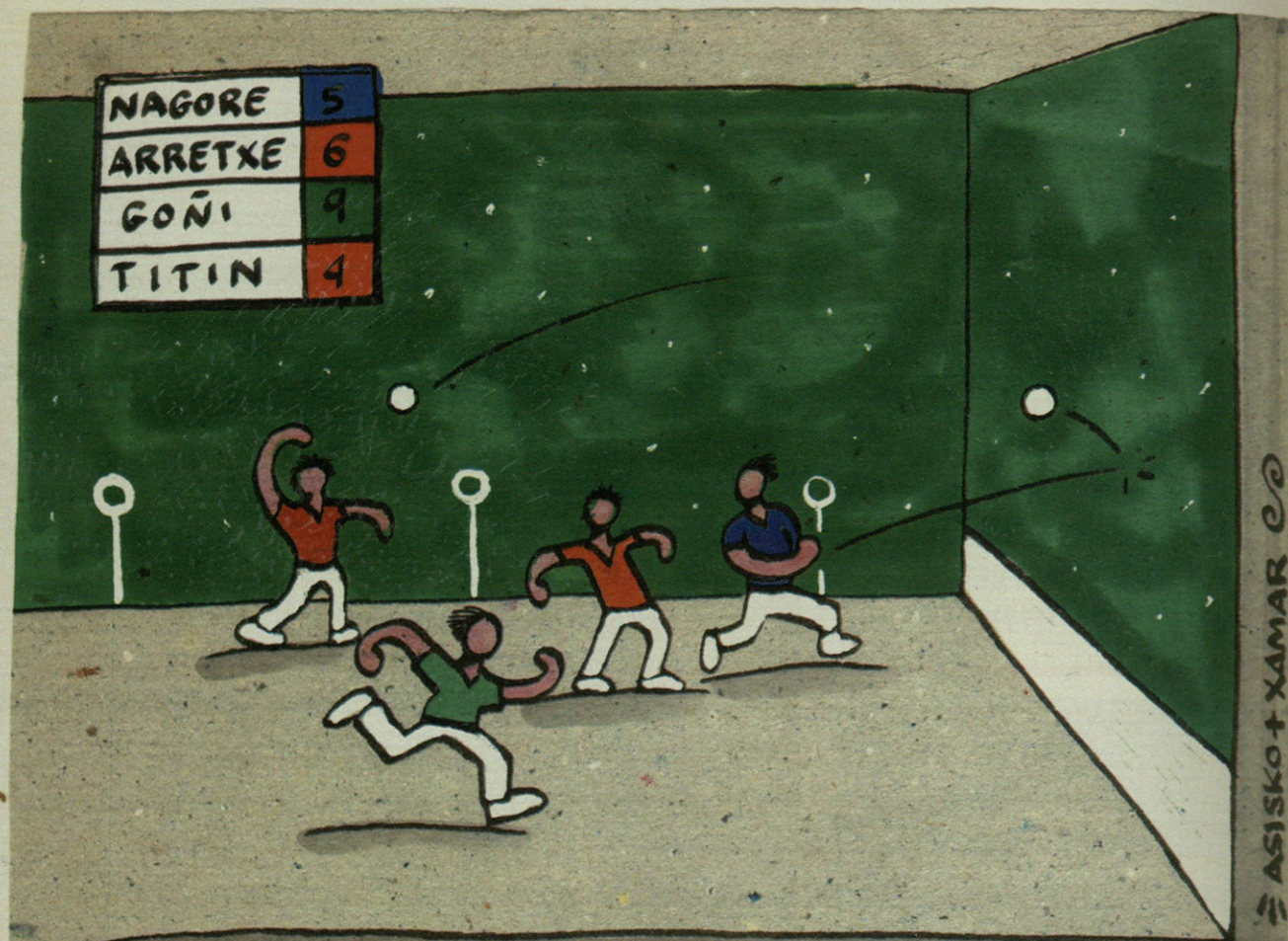
Kultura eta Euskara Departamendua

Argitarapen honen edizioak laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora:

fundazioa
fundación

JABEA: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.
Kontseilu Editorialeko Arduraduna:
 Baleren Bakaikoa.
Erredakzioa: Nagore Irazustabarrena,
 Onintza Irureta, Xabier Letona, Eriz
 Zapiain.
Maketazioa: Berdaitz Goia.
Grafismoa: Aitzol Goikoetxea.
Administrazioa: Marijo Aierza.
Harpidetza: Olatz Korta, Edurne
 Urruzmendi.
Hedapena: Ixabel Bereziartua.
Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña
 Sorluze, Bego Zuza.
Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. 20160
 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45.
 Faxak: 943 37 34 03 (erredakzioa)/
 943 36 10 48 (komertziala).
IPARRALDEA: Xalbardin baita. 64122
 Urruña. Tel.: 559 47 60 00.
 Faxa: 559 47 60 01.

NAFARROA: Iratxeko Monastegia 70, 3.
 ezkerria. 31011 Iruñea.
 Tel.: 948 17 80 78. Faxa: 948 17 80 77.

POSTA ELEKTRONIKOA:

Erredakzioa: kazeta@argia.com
 Komertziala: komertzial@argia.com

WEB ORRIALDEA

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P., S.A.L.

Harpidetza sariak:

Hego Euskal Herria...15.000 pezeta.
 Ipar Euskal Herria...717 libera.
 Espainia...15.000 pezeta.
 Beste atzerriak...19.300 pezeta.
 Airez...30.225 pezeta.

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 Ametzagaiña Taldeko partaidea da

Tentsioa Herrera de la Manchako espetxean

Apirilaren 23an Herreran gauden euskal preso politiko guztiak sakabanatuak eta isolatuak izan ginen. Geroztik 1. moduloan, 2.ean eta isolamenduan gauden kideok guztienez —ez baitakigu beste moduloetan zertan ari diren— honako ekintza hauek egin izan ditugu Euskal Presoak Euskal Herrira kanpainarekin jarraituz:

1.- Ziegetako ateetan txartelak jarri ditugu eta lehenengo egunetan kentzen zizkiguten arren, berriro jarri eta azkenean zuzenean pintadak egin genituen edo ateak markatu. Azkenean kartzeleroak aspertu dira baina zigor pila bat ezarri eta gero.

2.- Astelehenero, azken kontaketa egiteko ordua iristen denean edo afaria ekartzen digutenean, kartel bat jartzen dugu kamisetari erantsirik, kartzeleroek ikus dezaten. Izan ere, lehen moduloetan elkarrekin geundenean enkartelada egiten genuen pankarta eta guzti, baina orain beste aukerarik ez dagoenez, horrelaxe moldatzen gara.

3.- Maiatzaren 1ean beste kartel bat pres-tatu genuen peto moduan erabiliz, honako leloarekin: 1 de Mayo, la mayoría sindical vasca contra la dispersión —Dispersión ilegal—. Patiora jaisteko asmoa genuen petoarekin baina kartzeleroek debekatu egin ziguten, beraz, patiora jaitsi gabe geratu ginen. Baina egun horretan bai kontaketa orduan eta janaria igo zigutenean petoa jantzita agertu ginen. Hurrengo egunean zuzendariari kartela bidali genion

kartzal batean sartuta; bere erantzuna zigorra sartzea izan zen. Egundak lehenago ere beste zigor bat ezarria ziguten petoarekin patiora jaitsi nahi izateagatik.

4.- Lehen bezala jarraitzen dugu dispersioaren aurka geuk egindako txapa edo pin-ak eramanez.

5.- Hilabeteko lehen egunean Zaintze Epaleari instantzia bat bidaltzen diogu sakabanaketa salatuz, eta astelehenero zuzendariari ere instantzia bat igortzen diogu. Esan behar da ere ezartzen dizkiguten zigorrak gure aldarrikapenengatik direnean behintzat politikoki errekurritzen ditugula. Maiatzaren 1ean gertatutakoa ere salatuta daukagu.

Bestetik, patiora ateratzen garenean euria egiten badu ezin dugu bertan egon, ez baitago aterperik. Beraz, patiorik gabe geratzen gara. Hau ere salatu dugu.

Aipatzekoa da modulo honetan dauden Grapokideak ostiralero egiten dutela enkartelada bat, eta gure egoera beraien eskakizunekin batera salatzen dutela.

Hau da Herrera de la Manchako espetxean gaur egun bizi duguna. Eta ez dakigu noiz arte iraungo duen egoera honek.

**HERRERA DE LA MANCHAKO
 ESPETXETIK M-1, M-2 ETA
 ISOLAMENDUKO EUSKAL PRESOKO
 POLITIKOAK**

Hiruko Txikian

HI, SINISBAKO HORI

Esaten diot maiz neure buruari, orain Mayor Orejak kudeatzen duen erroikume zulotik gizarteratzen dituzten mezuez erasotzen didatenean. Eta Barne barne horko sirenhotsek iragarrita, erresumaren kioskoetan abaila osoan banatuta doanaz ezinkor, kazetari misiolari fededunak gorrotatzeaz elikatzen dut neure burua, sumatzen duan ezkutuko egia noiz gizarteratuko den zain geratzen naizela. Bainan kia! Joselu Geresta. Mikel Zabaltzarekin bezala, bertsio ofiziala aurrera bota eta guztiak ez esate arren, gehienak kontent. Ertzantzak altxarazi du, orain, ziriaren erbia. Ez

omen zuen bere buruaz beste egin. Edo behintzat, ez omen dago orduan bezain garbi. Erresumako kioskoetara jo dut argi bila. Internet barne. Etxekoetan ezik, ez dut bestetan ia horren arrastorik aurkitu, batean edo, barneko orrialderen bateko behealde galduan salgai legokeen okasionezko fotokopiadora bailitz zekarren notatxotik kanpo. Ez da hau, ez, garairik egokiena kazetari eta idazle duinenentzat, bertsio ofizialen nagusitasunen azieta/plateratik at urrialdia baitugu, eta visak ez du barkatzen ●

◆ JOXE MARI OSTOLAZA

T E R M O

TXANPONA

PRINTZPIOAK
MANTENDU

Euskal Herriarrok-ek bere printzipioei eutsi die Eusko Jaurilaritzak EIT-Bren zuzendaritza orokorrerako proposatutako hautagaiari ezetza ematerako orduan. Hautagaia, kasu honetan eta kargu publikoa izaki, elebiduna izatearen beharra argi azaldu dute. Egokia, bidezkoa eta beharrezkoa deritzot. Gure hizkuntza eta nazio eraikuntzaren kasuan gertatu moduan, EHren irmotasun eta koherentzia laudagarri hori arlo sozialera ere zabalduko da? Ez dira zertan gertakariak aurreratu behar eta pentsatzekoa da —espero dugu— hemen ere koalizio abertzalea koherente agertuko dela. Orain frogatzeko aukera du. PNV eta EAekin lortutako legealdirako akordioa ezagutzeaz da. Logikoa da ezker koalizio baten —sozialista, antikapitalista, solidarioa— printzipioek benetako bira sozial bat ezartzea Gobernuako programan: soldata soziala, aberastasunaren eta lanaren banaketa, etxebizitza sozialak, sexu eta aukera berdintasuna, ekologismoa, antimilitarismoa... Printzipio horiek Legebiltzarreko egunerokotasunean defendatu beharko dira, baita maila lokal eta foralean ere.

◆ DANIEL UDALAITZ

BARAÑAINGO UPN-REN DANTZA

BARAÑAINGO sozialistak pozik, konbergenteak ere bai, IU-EB, EH... Pozarren guztiak eta, barrura begira, Nafarroako alderdi nagusiari iseka. Beste milaka herritarren gisan. Cordovillako egunkariaren editorial eta iruzkinak aski ziren bururen bat edo beste moztuko dela jakiteko: «Alderdi erregionalistako buruzagiak, egunotan inaugurazioetan okupatuegiak, lan eskerga dute lehenik irain publikoa gainditzeko...». Egunkariak, «alderdiaren barne egituraren ondorio gogorrak» iragarri zituen. Sinestekoa da.

MAHAI NAZIONAL OHIA ZAIN

«ABC» egunkariaren esanetan, HBko Mahai Nazional ohiaren elegitea aztertzen ari den Espainiako Auzitegi Konstituzionala ez da gehiago bilduko ekainera arte. Auzitegiak oraindik ez du erabaki espetxeratuen abokatuak eskatutako babesari buruz eta batzuen ustez —lehenagotik ere esaten zen moduan—, epaia hauteskunde osterara arte atzeratu liteke. Areago, egunkari espainiar eskuintiarraren esanetan, auzitegiako magistratu batzuek gehiago ere atzeratuko lukete, Mahai Nazional ohiarena «arazo orokorraren» baitan konpon daitekeelakoan-edo. Mahai ohiaren epaiketa, halaber, oroimera etorri da berriz, Jose Villagordo Guadalajarako Diputazioko funtzionario zenduaren haritik. Espainiako Auzitegi Goreneko Bigarren Epaitegiak atzera bota berri

■ HBko Mahai Nazional ohia.

du Francisco Tomey diputatu popularra auzipertatzea, epaian dienez inork ezin dezakeelako demostratu Tomey-k hildakoari agindurik eman ziola eta balizko delitua hildakoaren eginbeharraren artean zegoelako. Auzitegi honetako Bigarren epaitegiak, dena den, guztiz aurkakoa ebatzi zuen Mahai Nazional ohiaren epaiketan; kasua berdintsua zenean, ez zuen aitzat hartu ETaren bideo ospetsuarena Roberto San Pedro 'Pitote'-ren erabakia izan zela. Oinarri juridikoa? Epai-leen fedea.

CORDOBAKO KALIFAREN
PREDIKUA EUSKAL LURREAN

JULIO ANGUITA, Espainiako IUko koordinatzaile nagusiarena ez zen izan «vini, vidi, vinci» baina ez zuen mingostasunik utzi Euskal Herrian —UPNtarrengan ez bada—. Begirunezko jarrera erakutsi zuen euskal herritarren boron-

B A H E A

- «ETak nahiago du Lizarrako akordioa kudeatzea Gobernuarekin hitz egitea baino», zioen Jaime Mayor Oreja Espainiako Barne Ministroak.
- «ETak behin-betiko su-etena aldarrika dezakeenari buruz hitz egitea espekulazio politiko da», aipatu du Javier Balza EAEko Barne Kontseilariak.
- Juan Cruz Alli, CDNko buruzagia presoen gainean: «Oraindik Gobernuaren keinu baten jarraitzen dugu».

E T R O A

datearen gehiengoarekin eta proposamenetan ere murgildu zen, Nafarroa eta EAerako bi foro paralelo proposatuz. Popular eta sozialisten proposamen ezaren txanponeko beste aldeak erakutsi zuen. Hauteskunde garaian, bai, baina Espainian ere hauteskundeak dira eta bere diskurtsoak agian ez du uste beste jarraitzaile han.

PROZESUA OZTOPATZEN

BATEK egin ez eta besteak trabak jarri. Hortan laburbildu daiteke AVT (Terrorismoak Eragindako Biktimak) eta PPren binomioak eskaintzen duena. 44.000 milioi pezeta (1.760 milioi bat libera) onartu berri dira «terrorismoaren biktimendako» eta AVTk hori diru gutxi dela esan du.

GERESTAREN HATZ LODIA

«EGUNKARIA»N ateratako argazkiak era-

35

Hauteskunde kanpainarekin nahasten da 35 orduen aldeko greba eta, egun batzuetan behintzat, hauteskundeek baino eragin handiagoa izango du herritarrengan. Bakoitzak bere arrazoiak ditu, ohi lege, baina behintzat ezin esan sindikatuek gaiaren inguruan demagogia egiten ari direnik; lanorduei degokienez, ikusi besterik ez eredu gisa jartzen diren Holanda, Erresuma Batua, Frantzia eta, besteak beste, Danimarkak hartutako norabidea. Eta Nafarroan? Greba deialdiaren egileek eta greba kalean agertzera aterako direnek Ansoategi Gobernu Ordezkariekin gizonekin egingo dute topo: inposaketa eta biolentziarekin.

kutsi zuen lege, Jose Luis Gerestak praktetako poltsikoan zuen eskuineko hatz lodia. Ertzaintzaren hasierako txostenean ez ziren argazki horiek ageri, besoak mugitu izan ondorengoan bakarrik zeuden. Gero eta galdera ikur gehiago ari da pilatzen kasuaren inguruan eta, zalantzak ere, gero eta handiagoak dira.

■ Jose Luis Gerestaren gorpua.

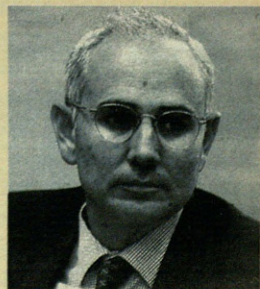

■ Pedro I.

IZPIAK

Pedro I, Nafarroako erregea, Nafarroan da asteazkenetik ostiralera —19tik 21era—, Nafarroako Errege Etxeak jakinarazi duenez. Bisita modu giro pribatuan bilakatuko da eta ez da instituzioetako agintariekin izango, Nafarroako Errege Etxearen ustez. «Nafarroako Gobernua Espainiakoaren morroi delako». Iruñeko Katedrala, Erriberri, Leireko Abadia eta Noaingo Batailaren Monumentua bisitatuko ditu, besteak beste.

Juan Pablo Gonzalezek, Bilboko epaile dekanok, sektore ugarien kritikak jaso ditu Gasteizko Legebiltzarrean egin adierazpenengatik. Gonzalezen ustez, euskararen ezagutza meritutzat hartzea kaltegarria eta maltzurra da justiziaren kalitatearentzako.

■ Juan Pablo

ALBERTO ELOSEGI

- Isabel Tocino Espainiako ministroak ere bere alea jarri nahi izan zuen: «ETArekiko kontakturik ez da, erakundeak oraindik bakerik nahi ez duelako».
- Arnaldo Otegi, HBko buruzagia: «Ezker abertzalea jadanik ez dago erresistentzia eta egungo markoak ahultzearen aldeko fasean, Euskal Herriak berezko estatua izan dezan beharrezko dituen zimendu instituzionalak eztabaidatzeko fasean baizik».
- Pedro Ibarra, EHuko irakaslea: «Burujaizki batez ere kulturala da; sentsazio da errealtate baino; marko faktiko garbi-garbia baino sinboloa. Baina sinboloak beharrezkoak dira».

Maiatzaren 21ekoa, greba bat baino zerbait gehiago

Birmoldaketa eta desmantelamendu industrialen ostean langabezia eta eskusio soziala bilakatu dira laurogeita hamargarren hamarkada honetan gure gizarteko mamu nagusiak. Baina momentu honetan, hamarkada amaitzean dagoenean, jendearen baita galdera eta kontraesan sortzen zaio: Zergatik mantentzen dira langabezia maila hain handiak ekonomiaren une gozo bat ematen ari denean? Zergatik ez du sortzen hedapen handiko ziklo batek lanpostu kopuru handiagorik? Eta, noraino igoko luke berriro langabeziak hazkunde txikiko ziklo batean sartuko bagina?

Euskal sindikatuok behin eta berri esan dugu langabeziak ez duela konponbiderik izango lanaldiaren murrizketari behingoz ekiten ez zaion bitartean, aurrerapen teknologikoekin, orain dela urte batzuk erabiltzen zen plantilla bera-ekin, gaur hiru aldiz gehiago ekoizten delako.

Askok gehiago ekoizten da lanordua gutxiagorekin eta, ondorioz, gero eta jende gehiago dago «soberan»: 180.000 pertsona langabezia Hego Euskal Herrian eta, hauen artean, lautik hiruk ez du inolako diru laguntzarik jasotzen. Egoera honi prekarizazioaren hedapen izugarria eta pobrezian dauden familien kopuruaren etengabeko hazkunde gehitzen badiogu, arazo sozial oso larriaren aurrean gaude. Gizarte osoaren arazo baten aurrean. Baina, argi dago enpresariak ez dutela berea egiten, are gehiago, ondo dator kiela esan genezake, produktibitatearen gehikuntzak beren irabaziak izugarri handitzen dituen bitartean, langabeziak beherantz eragiten dielako soldata eta lan baldintzei.

Sindikatuok arazo honen inguruko sentsibiltatea gizarteratzen ahalagindu gara eta mahai gainean enplegua sortzeko neurri zehatzak planteatuz enpresariarekin eta administrazio publikoekin negoziatzen saiatu gara luzaro. Neurri horien artean ezinbestekotzat jo izan ditugu 35 lanordutako astea eta soldata soziala. Lanaldiaren murrizketa lanpostu berriak sortzeko eta soldata soziala gutxienezko irabazirik ez duenari oinarritzko diru sarrera bat bermatzeko, milaka pertsona eta familien marginazioa eta baztertzeko soziala ekidituz. Baina patronalaren eta administrazio publikoen jarrera inmobilitaren aurrean eta enplegua sortzeko neurriak martxan jartzeko erakutsi duten borondate falta eta arduragabe-

keriaren aurrean ezin dugu gehiago itxaron eta erantzun tinko bat ematera behartuta gaude. Martxan dago jadanik: maiatzaren 21ean greba orokorra.

Greba orokorrak fase bat itxi eta berri bat zabaltzen du. Negoziazio fasetik konfrontazio fasera pasatzen gara. Baina, greba honek, aparteko dimentsioa ematen dioten ezaugarri bereziak ditu:

1. Greba hau ez dute lan merkatuan dauden langileek beren lan baldintzak eta eskubideak defenditzeko edo soldata hobeak eskatzeko egiten. Alderantziz, batez ere lan merkatutik kanpo dauden

langileen eskubideak exijitzeko, enplegua banatuz aberastasunaren banatzea aldarrikatzeko, hots, justizia soziala errebindikatzeko. Greba hau, elkartasunaren greba da.

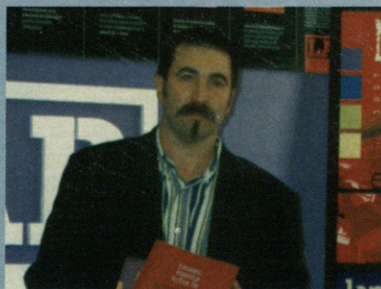
2. Langile mugimenduak Euskal Herrian bizi duen berpiztearen adierazgarria da. ELA eta LAB sindikatuen elkarlanaren eskutik euskal sindikalgintzak lortu duen gaitasunaren islada dira langabezia eta eskusio sozialaren aurka garatutako kanpainak, negoziatzio mahai desberdinetan aurkeztutako proposamen zehatzak, aspaldion etengabe garatutako mobilizazioak eta, azkenik, greba orokor hau.

3. Sindikatu abertzaleok eskutik dugun gehiengoari esker, euskal langileriaren eta gizartearen behar eta interesen arabera estrategian oinarritutako dinamika sindikalaren ondorioz dator greba hau. Sindikalgintza abertzalearen adin nagusitasuna baieztatzen du eta sindikalgintza estatalarekiko menpekotasuna behin betiko apurtzea suposatzen du.

4. Sindikatu abertzaleok lan harremanetarako eta babes sozialerako euskal esparrua, ondasunaren eta enpleguaren banaketa, eskusioaren

aurkako neurriak eta justizia soziala aldarrikatzen ditugunean, eraikuntza nazionalerako funtsezko elementuak jorratzeaz gain, eredu soziala planteatzen ari gara. Gehiengo soziala osatzen duen langileari protagonismo zuzena izan behar duela eta ez dela gehiengo horren beharren eta interesen aurkako eredu sozialik onartuko adierazten dugu gero eta argiago.

Maiatzaren 21ekoa greba bat baino zerbait gehiago da, eta euskal gizarteak hala nabaritzen du. Arrakasta ziurtaturik dago eta, zalantzarik gabe, inflexio puntu berri bat markatuko du euskal langile mugimenduaren historian ●

Jesus Mari Ariznabarreta
LABeko Komunikazio Arduraduna

“Greba orokorrak fase bat itxi eta berri bat zabaltzen du. Negoziazio fasetik konfrontazio fasera pasatzen gara. Baina, greba honek, aparteko dimentsioa ematen dioten ezaugarri bereziak ditu”

J E A N - J A C Q U E S L A S S E R R E

Pirinio Atlantiarrek Baionan duten egoitzan mintzatu gara Jean-Jacques Lasserrekin: Bidaxuneko auzapeza, Akitaniako eta departamenduko Kontseilu Nagusiko presidenteordea eta Hautesien Kontseiluko presidentea. Argazkiak bere herriko festetan eginak dira, ordea.

“EUSKAL DEPARTAMENDUAREN INGURUAN ARINKERIA ASKO DAGO”

PABLO S. QUIZA

■ «Gaskoia, eta Okzitania oro har, lurralde zabala da, irekia eta tolerantea».

Zure curriculumean ageri de-
nez, kargu eta ardura askotxo-
ko politikaria zara. Nezakal
munduan sortua, eta bertan
ere berebiziko ardura duzuna. UDFko
partaide zara aldi berean...

Nik kristau-demokratatzat jotzen dut
ene burua. Frantziako Demokraziaren Al-
deko Batasuneko (UDF) kidea naiz, alderdi
honek ekonomiari lehentasuna ematen

baitio, betiere giza dimentsioari kasu egi-
nez. Gainontzeko alderdiek baino gehiago
bilatzen du humanismoa nik uste. Ezkerrak
bilatzen badu ere, gureak ekonomiako
merkatu libre eta irekian eta gizabanakoa-
ren defentsa egiten du. Ezaugarri hauek
kristau erroetan aurkitzen dira.

■ François Bayrou, Alain Lamassoure...
UDF batasunak Europa berriaren etor-
kizunean esperantza handiak jarriak
ditu. Untzi berean zoaz zu ere?

Bistan da. Europako Parlamenturako
François Bayrouren zerrendari sostengua
ekartzen diot arrazoi sinple batengatik:
lurralde honetako herritarrak hauta ditzan
Europari dagozkion aferez soilik, eta ez
frantses politikari buruzko aferez. UDFk
Europari buruz duen ideia azaldu nahi du
eta beren bozen berezitasuna entzunarazi,
kristau-demokraziaren ildoan doan boza.
Kristau-demokraziak betidanik defenditu
du Europaren ideia, bere sorrerarik; ez da

PABLO S. QUIZA

■ «Landak eskualdearekiko muga herri kulturaren garapenaren aurkakoa da».

azken urteotako nahiera, historiak urratze-
ra bultza gaituen ildo da.

■ **Euskal Herrira etorriaz. Orain pare bat urte, Bidaxune herriaren jatorriari buruzko eztabaida bat protagonizatu zenuen Iparraldeko prentsan. Bidaxune herriaren euskalduntasuna zalan-tzan jarri zenuen. Zergatik? Euskalduntzat (basque) edo gaskoitzat jotzen duzu zure burua?**

Euskalduna batez ere. Modu bizi-bi-
zian erreakzionatu nuen euskaraz era-
kutsiko zen gela bat ezartzearen aur-
ka; ene komuneko eskola publikoan
hain justu. Garai hartan esan nuen
—eta ez dut justifikatu beharrik
egun— euskararen irakaskuntza ez
zela funtsez eginiko eskaera bat. Ongi
ezagutzen dut zein zen gibelasmo hu-
ra. Hizkuntz guttiti bat ezin da gara-
tua izan eskolan erakutsiz soilik ene
ustez. Euskara bere inguru naturalean
eta errealtate lokalarekin naturalki
garatuko den ingurune batean eraku-
tsi beharra dago. Hori ez da Bidaxu-
neko kasua, ene ustez.

■ **Zergatik ez da Bidaxuneko ka-
sua?**

Aturri ibaiaren magalera dauden
beste herri batzuekin batera, Bidaxune
Euskal Herriaren barnealdean dagoen

herri diferente bat da, eta bere berezitasuna
errespetatu behar da. Ene familia Bidaxu-
neko familia zaharrenetariko bat da. Euskal

■ “Diferentziarako eskubidea errebindikatzen dut; gure eskualdean errealtate ezberdinak daude”

erroak ditut, eta gaskoiak ere bai. Badaude
anitz hala ere, euskal erroak eta kontzien-
tzia batere ez dutenak. Debatea mantendu

zuten irakasle eta historialari
haiek ez dira ene herrian bizi. Nik
diferentziaren eskubidea erre-
bindikatzen dut. Gure eskualde
honetan errealtate ezberdinak
daude, eta ohartzen naiz, ezber-
dinatasuna ez dela beti errespe-
tatua izan pertsona horiengandik.

■ **Bidaxune Euskal Herria ba-
da ere, euskara erakutsi al iza-
nen da etorkizunean, edo ez?**

Guraso multzo handi batek,
gehiengo batek, desiratzen badu
euskarazko gela elebidunak ire-
kitzea, bistan da, nik ongi hartuko
dut ekimena. Prest nago eskaera
berrikusteko. Elkarrekin bizitzea
bilatzen dut. Aurreko eskaera,
ene konbikzioa da, ez zegoen on-
gi funtsaturik.

■ **Hitz egin dezagun Aturri
inguruaren lurraldeaz, iraga-
naz eta etorkizunaz...**

Aturri inguruko lurraldea,
eskualdea, berezia da. Departa-
menduak sortu zirenean, Aturri

ibaia mugarriztat hartua izan zen. Landak
eskualdearekiko muga bat altxatu zen;
kulturaren garapenaren aurkako neurri bat
funtsean. Pays de l'Adour edo
Aturri herrialdean, Aturri ibaiaren
ezker eta eskuinaldean, kultura,
ohiturak, eta garapen ekonomi-
koak antzekoak dira. Herrialde
honetan bi kultura bateratzen dira.

Gaskoia kultur okzitanoaren barnean dago,
lurralde zabala. Herrialde oso irekia eta
tolerantea da, eta izaera hau ene herrian
atxikia izan dadila nahi dut.

■ **Ipar Euskal Herriko antolaketa
eta garapenerako Eskema gara-
tzen ari zarete. Aturri herrialdeko
herriek eskema honen barruan
ikusten al dute beren burua?**

Lurralde honetan biltzen diren he-
rriak eta komunak beren burua ikus-
ten dute Euskal Herrian eta Landetan.
Gainera, Baionatik are hurbilago di-
ren herrietako bizilagunak ere euskal
herritarrak sentitzen dira; hori da
eboluzio eta joera eta horretara mol-
datu behar dugu. Baiona hiriaren ga-
rapena Aturri ibaiaren eskuinaldeko
herriekin eginen dela konbentzitu-
nago. Aukera aunitz zabalik da alde
horretatik. Lur eremu zabala baita
bertan, enpresak ezartzeko errazago,
etxebizitza planak garatzeko mer-

ATURRIKO EUSKAL GASKOIA
*1954an sortu zen Bidaxunen, euskal
kultura eta kultur gaskoia biltzen diren
Aturriko lurraldean. Ezkondua eta bi
seme-alaben aita. Laborari semea da,
laborantzan aritua, eta Lur-Berri
nekazal kooperatibako presidentea.
Force Democrate (FD) alderdiaren
kidea da, UDF batasunaren barruan
biltzen diren alderdi
kristaudemokrateetako bat. Europaren
ideiaren aldeko frantses
euskal-gaskoia.*

keago. Nik bederen argi ikusten dut, Baionak lurralde horrekin bizitza komuna garatu behar du.

■ Eraman dadila aurrera, beraz. Zerk oztopatzen du?

Aturri herrialdearen garapena Ipar Euskal Herriaren garapenaren batera egin behar da, eta gainera gakoa ere badela uste dut. Ordea, bertako biztanleek ez dute 'Euskal Herriarrentzako departamendu bat' delako debatea ulertzen.

■ Zuk ere ez?

Ez. Euskal departamendua, euskal identitate kulturalaren aldeko neurri administratibo eta politiko bat baita. Neurri kulturalak eta identitatekoak arazo administratibo eta politikoei nahasten ditugu, eta ez da zuzena.

■ Jakina da ez zarela Euskal Departamenduaren aldekoa...

Ez naiz aldekoa, ideia horren aurka naiz. Departamendu honek ez baititu gure arazoak soluzionatuko, aitzitik, uste dut arazoak are korapilatuko dituela. Pertsonalki, eta hau ez da kontu politikoa, nire baitan zatiketa bat bezala biziko nuke Euskal Departamenduaren sorrera. Politiko gisa, berriz, egun-

go departamenduaren aurrekontua eta eskuduntzak ezaguturik, ez dut uste Euskal Herriak dituen arazoak soluzionatuko dituenik. Oraingo Kontseilu Nagusian ez dira hizkuntza, irakaskuntza edota azpiegiturak arautzen. Estatuak eta erregioak arautzen dute ekimen hauen kudeaketa. Hartaz, nik Ipar Euskal Herriaren garapena Europako erregioen garapenaren ildotik ikusten dut.

■ **Departamendu propio baten ideia gero eta atxikimendu gehiago bereganatzen ari da, ordea. Udal-erri gero eta gehiago alde partatzen ari da.**

Ez da guztiz egia. Donibane Lohitzune nahiz Baionako Herriko Etxeak udal batzarretik kanpo espresatu dira. Herri handietako udal bozka horiek, ohiko batzar ofizialeetatik kanpo burutu dira. Hautetsi askok ez du benetako engaiamendu bere gain hartu boz hori ematean. Boz horrek ez du balio, ene irudiko ez du hautetsien benetako sostengua ekartzen. Berriz diotsut, ene ustez, instituzio hori desfasatuta dago.

■ **6.000 manifestari bildu ziren Baionan eta 10.000 bilduko duen manifestazio**

PABLO S. QUIZA

■ «Europako Ituna osorik sinatua izan dadin nahi dut; jarraikortasun eta eraginkortasunez».

bat izan daiteke urte bukaeran...

Egia da aurreratze nabaria dagoela. Baina hori ez da aski esateko hemengo herritarrek Euskal Departamendu bat nahi dutela. 10.000 biztanle baino gehiago bizi gara Ipar Euskal Herrian. Baliteke egunen batean Euskal Departamendu bat egitea, eta hala bada, nik berarekin bizi nahi dut. Baina Euskal Departamenduaren afera arinkeria gehiegi dago, eta ez du deus onik

■ “Guraso multzo batek, gehiengo batek, desiratzen badu euskarazko gela elebidunak ireki, ni prest nago”

ekarriko.

■ Zergatik diozu arinkeria asko dagoela?

Lehen aipaturiko Eskema ekimenaren barnean, eremu, sail eta alor guztietako pertsona, herritar nahiz profesionalak ari gara lanean. Ezagutzen ditugunean gizarte honen barne bizitza eta elkartearen funtzionamendua, eta azken urteotan zer-nolako ardura eta erantzukizuna hartzen ari garen, erregioa, estatua eta Europarekiko, eta

ikusten duzularik zein erraz planteiatzen den Euskal Departamenduaren afera, zein fite nahi den egin, bada, arinkeria eta arrisku handia dagoela diot.

■ **Hautetsien Kontseiluaren presidentea zara, eta Lurralde Eskemaren baitan Hizkuntz Kontseilua sortzeko bidea zabaldu duzunetariko bat. Elkarte zenbaitek ez du berezko instituzio horren kudeaketa Euskal Kultur Erakundearen (EKE) esku uztea ontzat jo. Zein da zure iritzia?**

Elkarte lan berebizikotzat jotzen dut, eta aurka azaldu diren elkarte hauek oso garrantzitsuak dira. Badut uste eta inpresioa haatik, ezen soluziobide gisako bat aurkitzen dugunean, muturreko jokamoldeak dituzten zenbaitzuk gogaituak sentitzen direla. Hizkuntz Kontseiluaren txostena erabat geratuta zegoen, lur jota. Nik hartu nuen ardura, eztabaidatu, ahalbideak bilatzen entseatu, zeintzuk izan behar diren bere eskudantzak aztertu, eta handi-handika ados jarri ginen.

Tamaina honetako plangintza bat ez da inprobisatzen egun batetik bestera. Erregioaren eskuduntzen markoan eraiki behar badugu Kontseilua, estatu eta erregioarekin batera negoziatu behar da bere antolaketa, egitura bat muntatu, eta juridikoki bere lekua hatzeman ere bai. Erregioko Kontseiluaren egutegi eta aurrekontuari lotu behar zaie, Erregioak dituen eskudantza eta beharretara egokitu behar dugu gure txostena. Soizu! EKErekin batera zabaldu dugun bide honen aurka azaldu izan banintz, elkarte horiek alde azalduko lirateke, ziur baietz!

■ **Frantses Estatuak sinatu du Europako Hizkuntz Gutxituen ituna, baina zuhurtzia handiz?**

Noizko euskararen ofizialtasuna?

Nik Europako Ituna sinatzea nahi dut, eta osorik sinatua izan dadin. Itunak jarraikortasun eta eraginkortasuna izan dezan nahi dut, itxurakeriarik gabe eta artikulatu guztiak gainera. Euskararen ofizialtasunaren alde nago, eta irakaskuntza estatuen obligaziotzat jotzen dut. Europako Ituna osorik sinaturik, hori guztia errealtatea izatea espero dut ●

◆ MIKEL ASURMENDI

35 ORDUEN ALDARRIKAPENA:

■ Sindikatu abertzaleek ekin zioten deialdiari eta gero gainerakoak batu dira ekimenera.

Patronalaren negoziazio gogorik eza dela-eta aurreko bi urteotan eginiko mobilizazioen ondoren, hainbat euskal sindikatuk, ñabardurak ñabardura, maiatzaren 21eko grebarako deialdia egin dute, asteko 35 lanorduen eta langabetuentzako bidezko gizarte-soldataren alde egiteko asmoz. Sindikatuek erantzun orokorra espero dute; patronala, Eusko Jaurlaritza eta alderdi politiko batzuk kontra agertu dira eta greba hori udazken istilutsu baten ataria izango dela iragarri dute.

Euskal sindikatuek partaidetza zabala espero dute maiatzaren 21eko greban, 35 lanorduen aldeko eta langabetuentzako gizarte-soldataren aldekoan, hain zuzen. Hego Euskal Herrian eskakizun horiek direla-eta antolatzen den lehenengo greba orokorra dugu. Ñabardurak ñabardura, euskal sindikatu guztiek egin dute deialdia, aurreko bi urteak mobilizazio eta negoziazioak

antolatzen aritu ostean patronalak ez baitu negoziatzeko gogo handiegirik azaldu.

ELAk, LABek, ESK-k, STEEk eta HIRUK egindako deialdiari UGT eta CCOO ere atxiki zitzaien azkenean, hasieran kritika gogorrak egin eta grebaren egokitasunaz duda-mudatan ibili ondoren. Alderdi politikoen artean, EH eta IU-EB izan dira erabat alde agertu diren bakarrak, UA eta PSOEn oniritzi ñabartua kontutan har-

tzekoa bada ere. Kontra berriz, patronala, Eusko Jaurlaritza, Nafarroako Gobernua, EAJ, EA, PP eta UPN azaldu dira. Sindikatuek langile eta gizarte-sektore guztiek, hala ere, deialdiari erantzunez, antolatuko diren ekintza eta manifestazioetan parte hartuko dutelako itxaropena dute. Antolatzailerik greba geldiezina izango dela adierazi diote patronalari eta, beraz, borrokaren hasiera. Adierazi dutenez, patronalak bere

MAIATZEAN UDAZKENA BEROTU

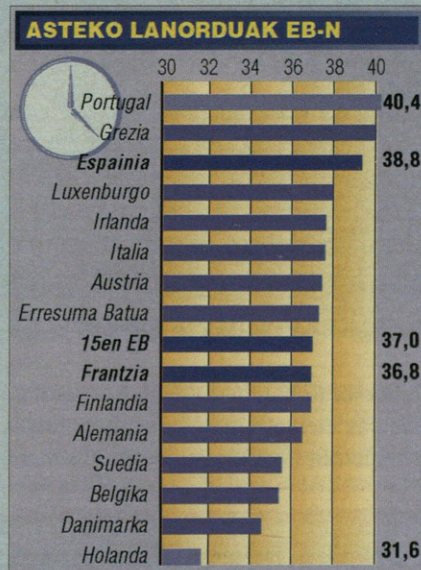
■ 35 orduak Europako Batasunean

Nola dabil Europa 35 lanorduen kontuari dagokionez? Orain aurkeztuko dizkizuegun datuen arabera, badirudi onartuta dagoela, teoriar behintzat gero ez baitago islatuta herrialde guztietako legerietan. Guk Frantzia, Alemania, Italia eta Erresuma Batuko kasuak azalduko ditugu.

✓ **Frantzia.** Lionel Jospinen Gobernu sozialistaren eskutik, Frantzia izango da Europako Batasunean aitzindari, lege ezarriko baititu 35 lanorduak 2002. urterako. Helburua 400.000 lanpostu garbi sortzea da baina 1998ko ekainean abian jarritako neurrien emaitzak ez dira oso itxaropentsuak izan. Orain arte adostutako akordioek 6.000 lanpostu berri sortzeko aurreikuspena baino ez dute lortu. Hori dela eta, orain arte hartutako azken akordioak Elektrizitatea eta Gasa enpresa publikoarekin (140.000 langile) eta Peugeotekin (92.000 langile) oso laguntza baliotsua izan dira Jospinentzat. Lanorduak murriztea derrigorrezkoa izango da 2002tik aurrera.

✓ **Alemania.** 35 lanorduak errealitate bilakatu dira alemaniar askorentzat eta horregatik, ordu estren aurka dihardute orain sindikatuek langabezi tasari aurre egiteko. Gainera, laneguna moldatzeko aukera asko daude, 1988tik aurrera industria osora hedatutako Volkswagenen

Lan kontuen (1985) antzekoak, esate baterako. Enpresa horietan guztietan, langile bakoitzak lanordu kontu bat du eta egindako ordu estrak txanda librean bidez orekatzen zaizkio.

✓ **Italia.** Italia dugu, Frantziarekin batera, laneguna murrizteko legeak onartu dituen Europako Batasuneko bi herrialdeetariko bat. Frantzian ez bezala, ordea, legea ez dago indarrean oraindik, parlamentuan izoztua dagoelako. Oraingo

Gobernuak ez du lege hori begi onez ikusten, batez ere, Bifundazio Komunista ez dagoelako Gobernuan eta bai, ordea, Batasun Demokratikoa. Baina harigarriena sindikatuek lege hori nahi ez izatea da. Beraien iritziz, hitzarmen kolektiboen bidez eztabaidatu behar da lanegunaren murrizketa, horrelako lege batek beraien negoziazio ahalmena ahulduko bailieke enpresariei begira.

✓ **Erresuma Batua.** Lan-merkatuari dagokion beste edozer gauza bezain malgua da lanegunaren erregulazioa Erresuma Batuan. Gobernu laboristak sinaturiko Maastrichteko Akordioak ezartzen duen legezk muga bakarra da: 48 lanordu astean. Legeria britainiarrak lan egindako ordu kopurua 17 astetan zehar zenbatu behar dela ezartzen du eta beraz, lanorduen banaketa astero alda daiteke muga zertan gaintitu gabe. Enpresariak lanegun bereziei buruz negozioa dezakete sindikatuekin edota langile bakoitzarekin. Epe jakin batez lanorduak handitu edo murrizteko aukera dago produkzioaren beharrei erantzun ahal izateko. Erresuma Batuko batez besteko laneguna 36 lanordu ingurukoa da. Dagoeneko duten malgutasuna dela-eta, gobernuak eta sindikatuek ez dute inolako alaketarik mahaigaineratu. Oraingo estatu askoren aurretik dira ●

jarrera aldatzen ez badu, mobilizazioak udazkenean zehar ere izango dira. Ondorioz, udazken arazotsu baten atarian egon gitezke.

Behin eta berriro astekari honetan esan dugun bezala, lanaldia murriztea ez da jasaten dugun langabezia estrukturalerako konponbide magikoa. Ordu estrak ezabatzearekin batera, hala ere, Euskal Herrian dugun langabezi tasa handia arintzeko tresnetariko bat izan daiteke. Adituen ustez, 35 lanordu horiek lortzeak 60.000-70.000 lanpostu berri sortzea esan nahiko luke Hego Euskal Herrian. ELAren azterketa batek 70.000 lanpostu berritan neurtzen du 35 lanorduen onura. EHU

irakasle diren zenbait euskal ekonomilarik, bestalde, 64.000 izango liratekeela uste du. Greba orokor hau oso testuinguru zehatzetan antolatu da, izan ere, lan egin nahi baina ezin duen 180.000 pertsona dago Hego Euskal Herrian (langabezia

■ ELAren azterketa batek 70.000 lanpostu berritan neurtzen du 35 lanorduen onura Hego Euskal Herrian

% 16,4koa da Eusko Autonomi Erkidegoan eta % 9,6koa Nafarroan).

BOST ARRAZOI. Orain urtebete, 1998ko apirilean, Euskal Herriko sindika-

turik garrantzitsuena den ELAren informazio organoak, «Landeia»k, editorial bat argitaratu zuen, non ordubeteko lanuzterako bost arrazoi aipatzen ziren. Lanuzte hori urte bereko apirilaren 23rako deituta zegoen 35 lanorduen eta gizarte-soldataren alde. Aldarrikapen horiek lortu ez zirenez gero, urtebete beranduago greba orokorra antolatu da. Bost arrazoi haiek indarrean jarraitzen dute eta euskal sindikalismoak bere egin ditu oso-osorik. Hori dela-eta, eta greba orokorrerako benetako arrazoiak direlako ustean, hona hemen bost arrazoiak:

Lehen arrazoa: «Enplegua gure behartan lehena delako. Lanik izan ezan ezer

ematen ez dizun gizarte honetan, lan egin nahi duten Setik bat langabezian dago (emakumeen herena eta gazterien erdia). Zein familiak ez du nola edo hala ezagutu sozialki txikitzen gaituen arazo hau? Eskandaluzko egoera da hau, inola ere normalizat ezin hartzekoa».

Bigarren arrazoa: «35 lanorduetako asteak ezin duelako itxaron. Aurrerakuntza teknologikoak produktibitatea handitzen ari dira etengabe. Gutxiago lan eginez ongizate hobea ahalbidetu beharko luke horrek. Guztiz kontrakoa gertatzen ari da, ordea. Enpresen etekinak handitu ahala gero eta lanpostu gutxiago dago. Prozesu horri buelta eman eta jendeak lanpostua izatea nahi badugu, beharrezkoa da lanaldia murriztea. 35 orduetako astea (32koa administrazioan) itxaron ezin dezakeen lehen urratsa da. Ordu estrak ezabatzeak ere ezin du itxaron, hori gauzatu ezean ez baitu ezertarako balio lanaldia murrizteak».

Hirugarren arrazoa: «Laneguna mu-

■ Sindikatuek eta patronalak azkenean negoziazioen mahaitik alboratu zuten 35 orduen gaia.

ritztea aberastasunak hainbanatzea esan nahi duelako. Ateratzen diren etekinek gora egiten dute urterik urtera; pobreak ere

■ Sindikatuen ustez, patronalak jarrera aldatzen ez badu udazkenean etorri daitekeenaren hasiera da hau

bai. Lanordu gutxiago / lanpostu gehiago formulak etekin horiek enplegu bihurtzea ahalbidetzen du. Gizarte osoak du sortzen

den aberastasunean parte hartzeko eskubidea».

Laugarren arrazoa: «Bai patronalari eta bai gobernuei presio egin behar zaielako. Patronalak ez du lanorduek murrizteaz ezertxo ere jakin nahi eta gobernu desberdinek lagundu egiten diote jarrera horretan. Gure ekonomia lehiakortasunaren kalte izango litzatekeela diote, baina benetan esan nahi dutena da beren etekinak zertxobait gutxituko liratekeela».

Bosgarren arrazoa: «Ezin zaiolako gutxieneko diru-sarrerarik inori ukatu. Guztiok lan egin ahal izateko formularik asmatzen ez den bitartean, gizarte honek gutxieneko diru-sarreraren bat bermatuko beharko lieke langabetuei. Onartezina da lau langabetutik hiruk INEMetik inolako diru-laguntzarik ez jasotzea. Hori dela-eta, gizarte-soldataren ezarpena aldarrikatzen dugu, langabetuek gutxieneko diru-sarrera izan dezaten».

Dagoeneko, 35 orduen inguruan sindi-

■ Bi urteko negoziazio antzuak

Euskal sindikatuek 35 lanorduen alde deituriko greba orokorra ez da erabaki arin, ero edota neurrigabea izan, iritzi publikoaren aurrean patrolanalak eta Ibarretxe lehendakariak agertarazi nahi izan duten moduan. Hurrengo ostiraleko greba orokorra (maiatzak 21) negoziazio eta mobilizazioz jositako bi urteren ondoren etorriko da, patronalak ez baitu bere hasierako jarrearik aldatu. Borroka ordu asko izan dira beraz, negoziazio eta mobilizazioei dagokienez, greba orokorra deitu baino lehen, apirileko ordubeteko lanuztea barne.

Lanegunaren murrizketa aldarrikatzea orain urte asko hasitako kontua da. Lanarekin batera hasitako dantza da. 1997ko uztailaren 3an hasi zen, ordea, benetako eskakizuna, ELA eta LABek Lan Harremanetarako Kontseiluan (LHK) proposamena bideratu zutenean. Beranduago UGT eta CCOO ere beraien proposamena aurkeztu zuten eta hasiera eman zitzaion 35 lanorduen gai-

neko barne-eztabaidari LHK-ko Enplegu Mahainguruan.

Negoiazioa bi urtez luzatu da dagoeneko eta sindikatuen esanetan, patronalak ez du urratsik txikiena ere eman gai horren inguruan akordioa lortzeko asmoz. Hain ziren kontrajarriak jarrerak Enplegu Mahaian, ezen negoziazioa etetea erabaki zuten, ABLEak (Aldi Baterako Lan Enpresen), ordu estrak ezabatzea eta ordezkatzeko kontratuaren gaineko akordioa lortu arte bederen. Akordio hori 1999ko urtarrilaren 14an lortu zen. Aurtengo otsailaren 3an, negoziazio mahai berria eratu da lanorduen inguruko akordioa lortzeko asmo hutsaz.

Enpleguaren Aldeko Euskal Akordioa izenpetu ondoren, eta inolako emaitzarik gabe Confedebarekin izandako bilera ugariren ondoren, ELA, LAB, ESK eta STEE sindikatu abertzaleek maiatzaren 21erako greba orokorra deitu zuten apirilaren 14an. Patronalak bere jarrera aldatuko balu bertan behera utziko lukete deialdia, baina artikulua hau

amaitzerakoan ez da inolako aldakatarik gertatu.

Prozesu hau guztia 35 lanorduen eta gizarte-soldataren aldeko mobilizazio ugariz beteta egon da. Mobilizazio prozesu honetan aipagarri diren ekimenen artean, 1998ko martxoaren 28an Iruñean eginiko enpleguaren aldeko manifestazio nazionala, aurtengo apirilaren 23ko ordubeteko lanuztea eta euskal udalteeetan aurkezturiko 35 lanorduen aldeko mozioak daude. Azkenik, otsailaren 16an sindikatu abertzaleek kanpainaren bigarren urrats biziagoa iragarri zuten, patronalari greba orokorraren arriskuaz ohartarazten zioten bitartean. CCOO eta UGTk ere 35 lanorduen aldeko kanpaina propioak garatu dituzte, ordezkari batzar, kontzentrazio eta manifestazioen bidez bereziki. Ez da batere serioa patronalak eta EAeko lehendakariak greba orokorra neurrigabea eta lekuz kanpokoa dela adierazi izana. Gezurretan ibiltzea eta iritzi publikoa txontxongilotzea litzateke hori ●

katuek daramaten borrokaren dekalogo gisakoa bihurtu dira aipatututako bost arrazoiak.

CCOO ETA PSE-EE KRITIKO.

UGT grebari era garbiz atxiki zaion bitartean (berau EAera mugatuz), CCOO eta PSE-EE izan dira deialdiarekiko kritikoenak, azkenean deialdiaren alde agertu badira ere.

CCOOk bere deialdi propioa egin du eta PSE-EEK bat egin du UGTrekin. PSE-EEren arduradunen ustez, euskal sindikatuen deialdia oportunistak eta ñabardura politikoz beteak izan da. Grebaren alde ez egiteak, bere nazionalizazioa ekarriko zukeela adierazi zuten, 35 lanorduen aldarrikapena sindikatu abertzaleen esku utziz.

Beraien iritziz, 35 lanordu formula guztiz bateragarria da enpresen bideragarritasun eta lehiakortasunarekin. Ezin zaio lehiakortasunari soldata txikiaren eta lanegun luzearen bidez eutsi. Hobekuntza teknologikoei eta antolaketa sistema berriei ekintzarako aukera eskaintzen digute.

CCOOk ere EAera mugatu du greba, diotenez Nafarroan estatu mailako bi sin-

■ Enpresariak greba ez dela ekonomiagatik kritikatu dute.

dikatuen eta gobernu eta patronalaren arteko akordiorik badelako. CCOOk gogor ekin zion Jaurilaritzari eta sindikatu abertzaleak kritikatzeari, EHren laguntzaz administrazioarako 35 lanorduen kontra egitea-

gatik. Hala ere, beste sindikatuarekin akordioak lortzeko nahia azaldu dute, negoziazio kolektiboaren, Legebiltzarraren eta elkarlana jorratzeko egutegi baten bidez lanorduen murrizketa erdietsi ahal izateko ●

■ Patronala eta Ibarretxe grebaren aurka

Greba orokorra deitzeak Ibarretxe lehendakariaren inguruan batu ditu EAEko eta Nafarroako patronala. Hauen jarrera erabat aurkakoa da eta negoziatzeko gaitasunik eza leporatzen diete sindikatuari. Txosten honetako beste atal batean ikus daitekeenez, bi urte luzez aritu dira sindikatuak negoziatu nahian eta patronalaren ezezko biribila baino ez dute jaso.

EAEko patronalak, Confebaskek, kritikatu egin du gaur egun bizi dugun egoera politiko zailean mobilizazioa mobilizazioagatik egitea, gizarte borroka eta amorrua areagotzeko asmoz. Deialdi honekin, Confebasken iritziz, sindikatuak oso jarrera ulergaitza hartu dute eta ez dute negoziatzeko asmo izpirik. Greba deialdi artifizial, demagogiko eta kaltegarri baten aurrean gaudela esan ondoren, EAEko patronalaren esanetan enpleguarekiko benetako konpromisoa, hain zuzen, enplegua sortzen betetzen da

eta ez greba, irain eta lanordu murrizketa bezalako konponbide magikoen bitartez.

Patronalaren arabera, bereziki zentzugabea da deialdia egiteko hautatu zen eguna, Lan Harremanetarako Kontseiluan (LHK), Confebaskek sindikatuari akordio bat proposatu eta ondorengo egunean. Confebaskek elkarrizketa txanda proposatu zuen. Era horretan, sindikatu bakoitzak esateko zeukan guztia jaso eta guztiok ados jartzeko ahalik eta aukerarik gehienak zituen banan-banako akordio batera iristeko. Patronalaren balorazio hori sindikatuak ematen duten balorazioari kontrajartzen zaio.

Nafarroako patronala gogorrago azaldu zen sindikatuen aurrean, eta Nafarroako Enpresari Elkarteak (NEE) buruaren ahotan, 35 orduetako laneguna ez da sekula greba orokorraren bidez inposatu. Ildo berean, patronalak ez epe laburrean ez epe luzean, 40 orduetako astearen ez duela inolako murrizketarik

onartuko esan zuen NEEko buruak. Azkenik, enpresa eta sektore bidezko negoziazio kolektiboaren alde egin zuen, lanorduen murriztea posible eta onuragarri den lekuetan hala egin ahal izateko.

EAE-KO Lehendakari Juan Jose Ibarretxek, bestalde, une hauetan greba orokorra deitzeko funtsezko arrazoi objektiborik ez dela adierazi zuen eta neurri gabetzat jo zuen. «Ulergaitza da —esan zuen— sindikatuak 35 lanorduen eta gizarte-soldataren aldeko borrokan topatzen duten lehen oztopoaren aurrean, greba orokorra deitzea, egoera larrietarako erantzun larria baita». Era honetako adierazpen instituzionalaren aurrean, ez da harrizketa euskal sindikatuak Ibarretxe lehendakari jeltzalearen kontra gogor egin izana, Lehendakariak ez baitaki, antza, bi urte daramatela negoziazio eta mobilizazio betean patronalak bere jarrera apurrik ere aldatzea lortu gabe ●

■ Soldata sozial duinaren alde

Lanorduak murriztea helburu garrantzitsua bada ere, gizarte-soldatak ere garrantzi handia du. 200.000 pertsona inguru dira Hego Euskal Herrian ez lanik, ez bizitzeko bitartekorik ez dutenak. 180.000 EAEkoak eta Nafarroakoak gainontzekoak. Hauek dira soldata sozialaren premian direnak.

Azken hilabeteotan gutun sozialaren aldeko kanpaina sustatu dute gizarte-sektore eta sindikatuek. Gutun sozial hori, hamar milaka sinadurari esker, Gasteiz eta Iruñeko Legebiltzarretara iritsi da eta hasia da dagoeneko lehen emaitzak ematen. Hego Euskal Herriko gobernuek pobrezia eta baztertzeko sozialari aurre egiteko neurriak hartu dituzte, hileko 51.000 pezeta (2.000 bat libera) baino gehiagoko laguntzak ez badira ere. Oro har, pobrezia gorrian bizi den 50.000 familia dago Hego Euskal Herrian eta diru-laguntza horiek egoera hori arintzea dute helburu. Harturiko neurrien arabera, pertsona bakoitzeko hilero 51.000 pezetako soldata jasotzeko aukera dago, LAGSaren (Lanbide Arteko Gutxieneko Soldata) % 75, hain zuzen (69.270 pezatatan dago LAGS gaur egun). Oro har, gobernu biek 10.600 milioi pezeta bideratuko dituzte txirotasunari aurre egiteko.

Berdintasun sozialaren eta aberastasuna hainbanatzearen alde ari diren elkarte eta erakundeek eskatzat hartu dute ekimen hau, ez baitatotez gutxieneko soldatak izan behar harko lukeen kopuruarekin ados. ELA eta LABeko buru diren Jose Elorrieta eta Rafa Diezek adierazi dutenez, gizarte-soldataren instituzionalitatea bultzatu behar da. Ildo berean, funtsezkoagotzat hartzen dute neurria sortzeko borondatea neurri hori abian jartzearen kostua baino. Hego Euskal Herrian dagoen iruzur fiskal handia ere gogorarazi ziguten, EAEn onarturiko erreforma fiskala dela-eta Ogasun Sailak 40.000 milioi pezeta gutxiago bilduko dituela esanez ●

Enplegua dela eta hau edo bestea komeniko litzatekeela esaten da sarri. Batzuetan, datu zehatzik ezean, bakoitza berean mantentzeko aukera zabala da. Enpresen datuen etekinetan, aldiz, tarte handirik ez dago. Ia hiru bilioi pezetako etekina izan zuten ia burtsan diharduten Espainiako enpresek.

ENPRESARIEN ETEKINEK GORAKA EGIN DUTE, ENPLEGUAK EZ

Hazkunde ekonomikoa ez da nahiko enplegua sortzeko. Ekonomiaren hazkundeak goraka jarrai dezake eta, aldi berean, enpleguak behera egin. Datuak egon hor daude, eta aurreko baieztapenak 1998an enpresariet izandako etekinen datuetatik atera ditugu. Aldameneko orrialdeko laukian daude aipatu datuok.

Langabezia gure ekonomiek beren baitan duten egiturazko arazoa da; hori jakina da, eta orrialdeotan ere horrela bildu izan dugu behin baino gehiagotan. Berori eza-batzea gainera ez da txantxetako lana. Hori bai, posible da gaur egun Euskal herrian dagoen % 17ko langabezi tasa —gazte eta emakumezkoen sektoreetan gorakada izugarria da— asko arintzea. Laneguneko

orduen murrizketa eta ordu estren desagerpena ez dira nahiko langabezi tasa erraldoi horiek behera egin dezaten: enplegua sortzea ere ezinbestekoa da, eta horretarako, batez ere borondate politiko handia behar da eta enpresariet etekinen zati handi bat zeregin horretara bideratzea.

Horrela bada, aldameneko laukian ikus dezakegun moduan, Espainian Burtsan diharduten enpresa guztien etekinak batera 3 bilioi pezeta (120.000 miliar bat libera) ingurura iritsi ziren 1998an, zehatzak izateko 2,77 bilioi pezeta. Honek esan nahi du iazkoan baino % 12,14 gehiago. Bakarrik finantz erakundeek (bankuak, aurrezki kutxak eta segurantz etxeak) ia bilioi bat pezetako etekina izan zuten (833.000 milioi pezeta) eta elektriken inguruko enpre-

■ Espainian burtsan ari diren enpresek ia 3 bilioi pezetako etekina izan dute.

sek bilioi erdi pezetatik gora. Burtsan diharduten enpresek, 1992-1993ko atzera-kadaren ondoren 1993-1995eko epean lantaldeetan doiketak egiten jardun zuten eta 1996tik aurrera enplegua sortzeari ekin zioten, nahiz eta oso modu urrian. Enpresa guztiak batera hartuta, % 2,75 hazi da lantalea, oro har.

ETEKINAK GORA. Aurtengo lehen hiru hilebeteetako enpresen balantzeari dagokionez, etekinek gorako joera jarraitzen dute. Espainiako banku handienek, esate batera (BSCH, BBV, Argentaria, Popular), 139.415 milioi pezetako etekina izan dute, hau da, iaz sasoi berdinean lortutakoa baino % 20,7 gehiago. Ez dira bakarrak, oster, aurrezki kutxek ere etekin oparoak izan baitituzte honako lehen hiruhilekoan: 129.487 milioi pezeta, hau da, iazko garai berdinean baino % 11,78. Datuak egon hor daude, beste kontu bat da alde bakoitzak nola interpretatzen dituen. Aberastasun hori banatu behar dela diote sindikatuek eta enpresarien aldetik aberastasun hori jadanik banatzen ari dela ●

◆ DANIEL UDALAITZ

BURTSAN KOTIZATZEN DUTEN ENPRESEN EMAITZAK

	Zenbateko garbia sarrera-zifrak		Zergen aurreko emaitzak		Batez besteko enpleguak	
	1998	97arekiko %	1998	97arekiko %	1998	97arekiko %
Nekazaritza eta Arrantza	333	12,50	233	82,03	44	33,33
Argindarra eta Ura	7.114.08	6-6,80	906.854	17,79	84.095	-1,52
Petroleoak	4.250.852	-4,37	286.227	16,34	31.880	7,12
Elektrikak	2.314.141	-12,91	517.570	18,21	40.534	-6,60
Ura eta Gasa	487.152	4,16	97.487	16,99	7.836	-1,06
Oinarritako metalikak	717.731	-1,21	40.251	-29,69	17.733	6,16
Zementua eta Eraikuntza materiala	911.607	15,32	113.386	4,16	28.045	7,37
Zementua	568.898	22,25	83.744	12,88	15.030	12,38
Eraikuntza materiala	342.709	5,41	29.642	-14,51	13.015	2,10
Kimika industria	115.938	0,67	13.555	9,03	3.531	-2,23
Metalen eraldaketa	1.578.785	25,34	60.269	88,88	45.032	1,21
Automobilak eta garraio materialak	1.071.809	30,23	14.022	412,22	17.132	-0,92
Metalen eraldaketarako industria	506.976	16,12	46.247	27,06	27.900	2,56
Eraldakuntzako bestelako ind.	2.139.536	12,08	103.970	27,06	49.346	4,31
Elikadura, Edariak eta Tabakoa	1.779.803	14,13	82.104	24,23	34.492	5,60
Papera eta Arte Grafikoak	182.668	0,73	8.274	691,01	6.832	-1,38
Eraikuntza	1.730.557	13,47	83.785	37,15	88.634	7,38
Merkataritza eta beste zerbitzuak	1.600.535	7,59	120.809	6,13	84.225	15,83
Garraioa eta Komunikazioak	3.157.657	5,97	466.464	-1,31	108.456	-2,11
Garraioa	109.327	14,21	8.411	179,34	3.342	4,44
Aparkalekuak eta autopistak	142.309	5,48	56.043	0,85	3.305	2,58
Komunikazioak	2.906.021	5,70	402.010	-2,91	101.809	-2,46
Finantzar erakundeak, Bankuak			833.144	10,87	151.204	-1,18
Bankuak, Aurrezkiak eta beste	4.482.875	-4,03	751.275	13,80	135.030	-1,15
Seguruak	640.023	6,48	35.036	-5,56	15.996	-1,42
Kartera erakundeak	15.300	-1,72	46.833	-13,55	178	1,14
Inmobiliariak	152.994	33,94	35.295	119,03	1.338	6,11
Guztira			2.776.015	12,14	861.784	2,75

Iturria: Baloreen Merkaturako Biltzar Nazionala
Oharra: Datu guztiak milioetan dira.

EUSKAL SELEKZIOAREN EGUNA

Maiatzak 30
Oiertzunen

Laguntzailea: **ARGIA**

Hamaika eginda hogeita bi!

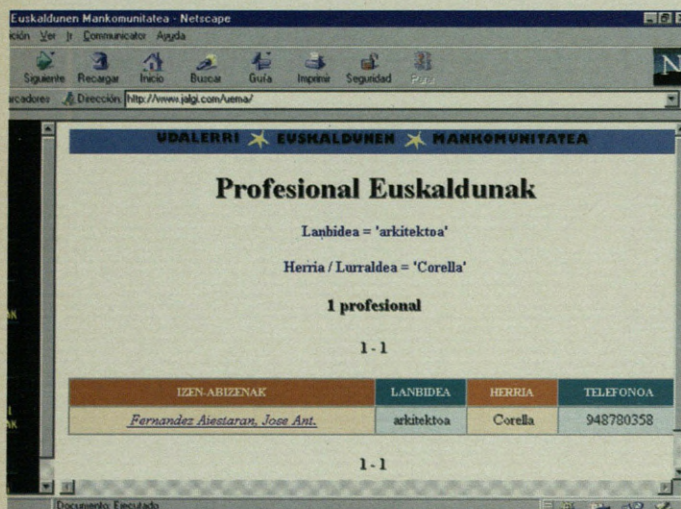
euskal selekzioaren aldeko iritzi taldea

Esait

**Jokoan
jai99**

Udalerri Euskaldunen Mankomunitateak (UEMA) IX. Eguna ospatu berri du. Zeanuritik Internetera jauzi eginez, «Profesional Euskaldunak» izeneko zerbitzua jarri du Interneten. Abokatu euskaraduna aurkitu nahi baduzu, begira ezazu www.jalgi.com/uema-n.

EUSKARAZKO HARREMAN PROFESIONALAK INTERNETEZ

■ Gutxien uste den herrian ere topa daiteke profesional euskalduna; Corellan arkitektoa, adibidez.

Interneten nabigatzeko ohitura baduzu, profesional izan edo ez izan, UEMAko udaleko partaide izan edo ez, www.jalgi.com/uema kokagunean sar zaitez, eta bertan hainbat profesionalen zerbitzua eskuratu ahal izateko datu basea aurkituko duzu. Guk gure ibilalditxo burutu dugu, eta argibide eta bitxikeria bat edo beste hona ekarri zuretzat. Web-orrion helburua, ahozko eta idatzizko harreman arruntak eta profesionalak euskaraz izateko gai diren eta prest dauden profesionalak ezagutzera ematea da. Kontsultatzailearen eskueran hainbat lanbidetako profesionalen xehetasunak aurki ditzakezu hartaz. Hego Euskal Herriko lau herrialde-

tako 94 abokatu, 17 arkitekto tekniko edo aparejadore eta 31 arkitektoen helbideak dituzu. Baliteke, zuk zeuk, ezaugarri hauek betetzea eta datu base honetako zerrenda osatu nahi izatea. Gainera, UEMAk profesional zerrenda hau zabaltzeko lanean

Harreman arruntak eta profesionalak euskaraz izateko gai diren profesionalen zerbitzua eskaintzen du

dihardu eta laster batean, ingeniariak, kontsultoreak, ekonomilariak, administrazio-gestoreak, gizarte-laguntzaileak, gizarte-graduatuak, itzultzaileak, eta abar gehituko dira zerrenda honetara. Horietako

IZEN-ABIZENAK	LANBIDEA	HERRIA	TELEFONOA
<u>Agirrezabala Sagastibelza, Jose R.</u>	abokatu	Tolosa	943650969
<u>Agudo Mantrisor, Joseba</u>	abokatu	Errenteria	943516785
<u>Aierbe Seguro, Elena</u>	abokatu	Ibarra	943670602
<u>Altuna Gabilondo, Antxo</u>	abokatu	Bergara	943767250
<u>Altuna Elorza, Lia</u>	abokatu	Arrasate	943799886
<u>Amundarain Irizar, Iratxe</u>	abokatu	Laskao	943882920
<u>Aranburu Urrestarazu, Dorleta</u>	abokatu	Beasain	943889513
<u>Arbelaitz Irastorza, Jose Ang.</u>	abokatu	Donostia	943461139
<u>Aristi Otamendi, Itziar</u>	abokatu	Tolosa	943654110

■ Gipuzkoan abokatu euskalduna nahi izanez gero, 81 profesionalen telefono zenbakiak daude datu basean.

bat bazara, web-gunearen beraren bitartez zure izena eta ezaugarriak eman ditzakezu.

Arestian aipaturiko 142 profesional horietako multzo handiena abokatuek osatzen dute: 94. Arkitektoak 31 dira eta aparejadoreak 17. Lurraldeka gipuzkoarrak ditugu nagusi, 112 guztira. Atzetik, nafarrak doaz, 22. Bizkaitarrak 5 dira eta arabarrak 3. Bizkaitarren kasua da deigarria. Lurralde honetan diren euskaradun kopurua nahiz UEMAko partaide diren 10

udalerriek profesional euskaldun oso gehiago ekar baitezake zerrenda honetara ziuraski ere. 5 partaide besterik ez izatea, teorikoki bederen, ez da normala. Gipuzkoarrak oso dira barreiatuak, Donostia hiriburuan gehienak izanik ere, herrixka txikitian bizi diren partaide ugari dago. Iruñean kokatuak dira nafar euskaldun profesional gehienak; gauza normala jakina. Normala denez ere, berezko eskualde euskaldunetako kideak zerrendan ikustea. Bada kasu deigarri bat ordea, euskarak ofizialtasunik ez duen eskualdeko partaide bat aurkitzea, Corella herrian hain zuzen. Jose

Euskara sailaren babeslea:

OIARTZUN, UDALERRI EUSKALDUNA

Oiartzungo udala

*Osasungintza, Justizia, Lan Mundua...
Hamaika urrats euskaraz eman beharrean.*

UEMA

Antonio Fernandez Aiestaran arkitektoa dugu bera. Azkenik, arabarrak hiru dira, gasteiztarak hirurak.

PROFESIONAL EUSKALDUNEN ZERBITZUA BAINO GEHIAGO.

Udalerri Euskaldunen Mankomunitatea 1998. urte bukaeraldean abian jarritako ekimena da; bi xede orokor hauekin abian jarri ere: Udalerri euskaldunetako herritarrek garatzen duten bizitza soziala, publikoa zein pribatua osoki euskaraz izan dadin bitartekoak eskaintzea. Eta, udalerri euskaldun guztiek elkarrekin, euskara nagusi izango den lurgunea osatzea. Mankomunitate honek bere izaera juridikoa osatu zuen 1992an, eta orduz geroztik, 32 udalerrik osatzen dute UEMA: hurrenez hurren, Arabako Aramaio. Nafarroako Leitza, Goizueta, Zubieta eta Arantzeta. Bizkaiko Aulesti, Gizaburuaga, Zeanuri, Etxebarri, Munitibar, Gatika, Dima, Bermeo, Gamiz-Fika eta Artea. Gipuzkoako Aizarnazabal, Altzo, Baliarrain, Orendain, Leaburu-Txarama, Lizartza, Oresa, Gaintza, Itsasondo, Altzaga, Zaldibi, Ikaztegieta, Beizama, Oiartzun, Usurbil, Elduaian eta Aduna. Maiatzaren 16an ospatu duten Udalerri Euskaldunen IX. Egunean hiru herri berri gehitu zaizkie: Anoeta, Irura eta Belauntza.

UEMA Iparraldeko udal administrazioarekin elkarlanean aritzeko prest dago era berean, eta bere proiektura biltzeko lanean dihardu. Anartean, EAEko gobernuak onetsitako "Euskara Biziberritzeko Plana" txostenak UEMArekin proiektua bere egiten du. Esan gabe doa, proiektu hau herritarren partaidetza laguntzaz garatzen ari dela, eta besteak beste, Euskararen Gizarte Erakundearen Kontseiluko partaide ere bada. Besteak beste, euskararen erabilera areagotzeko bi hitzarmen gauzatu ditu dagoeneko. Kutzarekin bat eta AEKrekin bestea. UEMak euskal lurralde historikoetako instituzioekin dihardu beraz, baita herri ekimenen eskutik aritu ere. Merkatal, osasun nahiz kirol esparruetan eragitea berebizikotzat jotzen du. Kultur esparruan, esaterako, Kultur ELEjira proiektua martxan jarri zuen, eta haren harian, udal euskaldunetako artisten zerbitzua eskura jarri ere Interneten. UEMak joan den udazkenean zabaldu zuen bere web-gunea eta apurka-apurka osatzen doa. Azken berrikuntza euskaldun profesionalekin harremanetan jartzeko zerbitzua ●

◆ MIKEL ASURMENDI

Arturok jakin nahiko luke...

■ Zertan datza Nafarroako Gobernua eta ARGIAren artean sinatutako hitzarmena?

"Irakurleen familia ugaltu nahi dugu"

Jose Manuel Urroz

Hizkuntza Politikarako Zuzendaritza Nagusia.

Nafarroako Gobernua eta ARGIA aldizkariaren enpresa argitaratzailea prentsa euskaraz irakurtzera bultzatzeko kanpaina bat garatzen ari dira egunotan, beti ere Hizkuntza Politikarako Zuzendaritza Nagusiaren jardunbidearen esparruan.

Kanpaina honen zergatiak bi dira: alde batetik, ARGIA astekaria bezalako kalitatezko produktu bat hasieratik osorik euskaraz argitaratzen den informazio orokorreko argitalpen bakarra garatzea, eta bestetik, euskaldun guztiek eta irakaskuntza arautuen bidez euskarari hurbiltzen zaizkion pertsonen hizkuntza horretan informazio elementuak eskura izatearen premia eta komenigarritasuna.

Kanpaina honen garapenean Nafarroako Gobernuaren menpean dauden Helduendako Euskaltegiak goi mailako ikasleek eta Euskarazko Derrigorrezko

Bigarren Hezkuntzako Institutuetako ikasleek ARGIA aldizkari hainbat ale eskuratuko dute dohainik maiatzaren.

Jarduera berezi gisa, ARGIA aldizkariaren zenbaki guztiak, 1999ko maiatzetik urria bitartera, Nafarroan zehar barreiatu dauden Udal Euskarazko Zerbitzuei bidaltzea ere adostu da.

Espero dugu kanpainaren ondorioz euskarazko prentsaren irakurleen familiaren ugaltzea nabaria izatea bai eta ARGIA aldizkariarekin egindako kanpaina hau kontaktu iraunkoragoen lehendabiziko pausoa izanen dela ere.

U r r e a

■ Datozen udal-hauteskundeetan nafar guztiek, hautes paperak gazteleraz zein euskaraz izango dituzte (behingoz). Hala erabaki du Nafarroako Hauteskunde Batzordeak. Batzordeak esan du, eskualde euskaldun eta mistoetan eskubide hori aplikatzeko zalantzarik ez dagoela eta ez-euskaldunetan ere, paperak euskaraz jartzeko arazorik ez dagoela.

■ Hendaiaiko ikastola handitzeko lanak debekatu nahi ditu Gilles Bouilhaguet departamenduko prefetak. Ikastola Udalak eraiki zuen 1994an.

Joan den apirilean ikastolan bi gela eta aterpe bat eraikitzeko proiektua onartu zuen Udalak eta Bouilhaguetek, "Falloux legea" aitzakiarekin, errekurtsioa ezarri du erabaki horren kontra.

I k a t z a

MENDIZALEEN DIAMANTEZKO

*Juanito Oiartzabalen
azken balentria,
hamalaugarren
zortzimilakoa, oraindik
hurre dela, euskal
mendigoizaleek hitzordu
berezia dute asteburuon.
Igandean, hilak 23,
Anaiarteko Eguna
burutuko da, Euskal
Mendizale
Federakundearen
historian mugarri
bilakatuko den
ospakizuna. Elgetan
izango da festa eta zioa,
Federakundearen
diamantezko ezteiak.
Duela 75 urte, 1924ko
maiatzaren 18an bertako
plazan egin zen orduan
Federación
Vasco-Navarra de
Alpinismo deitu zenaren
biltzar eratzailea. Ibilbide
luze eta oparoa izan du
orduz geroztik euskal
mendizaletasunak, eta ez
da dudarik horretan
berebiziko garrantzia
izan duela hainbat mendi
elkarteren bilgune izan
den federakundeak. Bere
historiaren zenbait
zertzelada aurkituko
dituzu jarraian.*

Elgeta izan da Euskal Mendizale Federakundearen diamantezko ezteiak ospatzeko hautatutako herria. Ez da kasualitatea, herri hau izan baitzen duela 75 urte Federación Vasco-Navarra de Alpinismoren sorreraren lekuko. Mendebaldeko hiru herrialdeen erdigune izateak eman zion pribilegio hori, eta hori izan dute gogoan antolatzaileek aurtan, duela 25 eta 50 urte bezalatsu.

«Anaiarteko Eguna» izango da igandean Elgetan, «Goazen Mendirik Mendi» egitarauari amaiera emango dion festa. Hauxe izan zen iragan abenduaren 20an 75. urteurreneko ekitaldien abiapuntu; Aralarreko santutegian bost makilak bedeinkatu zituzten eta urtarrilaren 31etik aurrera, asteburuz asteburu eta mendiz mendi (15 astetan, 75 gailur), talde batek besteari pasa dio makila. Azken makil-trukea iragan asteburuan izan da, Palomares (Araba), Odoriaga (Bizkaia), Txindoki (Gipuzkoa), Auñamendi (Iparralde) eta Hiru Errege Mahaian (Nafarroa).

Bost makilok igandean elkartuko dira berriro. Lau ibilbide desberdin egingo dute, guztiek Elgeta izanik helmuga. Arabako Gurutz Urdiña mendi taldeak Arrasatetik eramango du berea, Ipar Euskal Herriko Xogori taldeak eta Nafarroako Oberenak Bergararik, Gipuzkoako C.D. Eibarrek Eibar bertatik eta Bizkaiko Bilbao Alpinok berriz, Elorrio izango du irteerapuntu. Asentzión bilduko dira mendigoizale guz-

tiak, 11:30tan meza entzun ahal izateko. Ondoren Elgetako Mendizaleen Plazara abiatuko dira, udal agintarien harrera jaso eta segidan bost makilen entrega egingo da. Oroimenezko plaka inauguratu ostean, Sebastian Lizaso, Andoni Egaña eta Ainhoa Agirreazaldegik bertsoariak hartuko dute hitza. Dantzari eta trikitilariak festa giro-tuko dute eta arratsaldeko ordubiak pasatxotan, Anaiarteko bazkaria izango da frontoian. Honen ondotik, eta jaiak amaitzeko, erromeria.

**Ordurarte
maila lokalean
aritutako hainbat
mendi talderen
antolakuntza
ahalbidetu zuen
Federakundearen
sorrerak**

**BESTE MAKINA BAT
EKITALDI.** Ospakizun nagusi honen aurretik eta ondoren ere izan eta izango da beste hamaika ekitaldi urte osoan zehar. Iragan otsailaren 6an, esaterako, Euskal Mendizaletasunaren III. Gala burutu zen inauguratzear zen Euskalduna Jauregian. Bertan, besteak

beste, Euskal Mendizale Federakundearen sariak banatu ziren. Andoni Arizaga, Jo-setxo Rodríguez, Gerardo Telletxea eta Martin Zabaleta (1988ko otsailaren 18an «Antxon eta Gaizka» pasabidea ireki zuten Painen), Leire Agirre (1998ko Espainiako eskalada txapelduna), Antxon Iturriza (23 urtetan zehar eginiko dibulgazio lanagatik) eta Sabadellgo Servei General d'Informació de Muntanya (euskal mendizale askok erabili ditu bere zerbitzuak irtenaldiak antolatzeko) izan ziren sarituak.

Martxoan burututako mendiko berrie-male eta informatzaileen III. Batzarra, pasaden asteburuan Eibarko Klub Deportiboak

■ Iragan asteburuan azken makil-trukea izan zen; Auñamendin Xogorri taldeak hartu zuen

KORDADA

antolatutako haurrentzako ibilaldia, 75 urte hauetan euskal mendizaletasuna zer izan den biltzen duen erakusketa mugikorra, Euskal Herri osoko, eta belaunaldi ezberdinetako, eskalatzaileen bilkura (Atxarten), GR 12 Euskal Herriko xenda edo biderearen aurkezpena, urrian izango diren senderismoari buruzko jardunaldiak eta veteranoen martxa, urria eta azarorako aurreikusita dauden mendiko segurtasun eta osasunari buruzko eztabaidak, eta irailaren 19an mendian hil direnen omenez antolatutako Besaideko Eguna dira beste ekitaldi esanguratsuenetako batzuk. Honekin batera, ezin ahaztu, igande honetako festa handian aurkezteko asmoa dagoen liburua ere. Euskal mendizaletasunaren historia bilduko duen liburu honek formato handia, 300 bat orrialde eta 3.000 ale inguruko edizioa izango du.

75 URTEKO IBILBIDEA. Garrantzi handia izan du Elgetak euskal mendizaletasunaren historian. Irudi luke mendi batek behar lukeela hain urteurren esanguratsuren ospaleku, baina Gipuzkoa eta Bizkaiko mugan dagoen herri hau bilakatu da enblematikoen. Sorrera bertan izan zuen, 1924an; urtebetera omenaldia egin zion herriak federakundeari, eta bi urte beranduago han burutu zen II. batzarra ere. 1926 horretan bertan deliberatu zuen udalak herriko plazari «Plaza del Alpinismo» izena paratzea. Gerra aurreko azken batzarra (1936ko apirilean) ere bertan egin zen, baita zilar (1949ko maiatzaren 22an) eta urrezko (1974ko maiatzaren 19an) ezteien ospakizunak ere. 1978ko abuztuaren lehen udalak hartutako erabakiaren arabera,

■ Elgetako Mendizaleen Plaza (goian, gaur egun) hainbat bilkura (behean, 1926ko II. Batzarra) eta ospakizunen egoitza izan da; horren lekuko, bertan ikus ahal diren plakak.

«Mendizaleen Plaza» da egun.

Federakundearen sorrerak ordurarte maila lokalean aritutako hainbat mendi talderen antolakuntza ahalbidetu zuen.

Hauen kirol interesak bultzatu eta kudeatzeko helburuz jaio zen; hala zioen erakunde berria garatzeko egin araudiaren lehen artikulua: «Hiru Probintzia Vasconga-

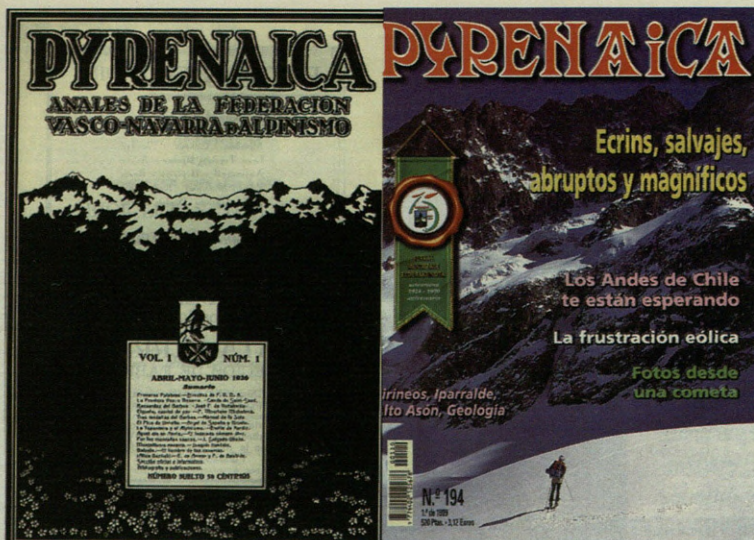

Indokin C.D. Eibarrek, Palomaresen Gurutz Urdiñak, Odoriagan (Gorbea inguruan) Bilbao Alpinok eta Hiru Errege Mahaian Oberenak.

doetako eta Nafarroako mendi eta txangozaletasun elkarten gaindi dagoen erakunde amankomuna da, lurralde honetan mendi eta txangozaletasunarekin harremana duten interes orokorreko kontu guztiak kudeatu eta antolatuko dituen». Federación Vasco-Navarra de Alpinismo bezala sortu zenak, 1930ean Federación Vasca de Alpinismo, 70eko hamarkadan Euskal Herriko Mendizale Elkargoa, eta 80ko hamarkadan egun duen Euskal Mendizale Federakundea izena jaso zuen.

Ez da sorreran sinatu zuten taldeen zerrenda zehatzik, baina bi urteren buruan, II. Batzarra burutu zenean, 69 ziren jada federakundeari atxikitako mendi taldeak. Gaur egun horietako bostek baino ez dute mendiarekin lotutako ekintzarik antolatzen: C.D. Bilbao, Baskonia, Bilbao Alpino Club, C.D. Eibar eta C.D. Fortunak. Alabaina, federakundearen baitan dauden talde eta bazkideak ugalduz joan dira eta egun 240 eta 22.000 daude, hurrenez hurren, berri atxikiak.

■ «Pyrenaica» aldizkariaren lehen alea 1926an kaleratu zen; 90ko hamarkadan koloretan azaldu zen (eskuinean, 1999ko azken alea).

1926ko urte hura oparoa izan zen, inondik ere. Lehen mendi txapelketak antolatu ziren, 100 gailur egitea lortu zuten mendigoizaleak ere baziren (beren jardue-

Gaur egun 240 talde eta 22.000 bazkide daude Euskal Mendizale Federakundera atxikiak

ragatik omenaldia jaso zuen hainbatek II. Batzar horretan), eta hiruhilero karrikartzten den «Pyrenaica» agerkaria sortu zen. Gaur lehendakari den Paco Iriondok aldiz-

zuen lotura erotik etengo zen; Plaza del Alpinismo, Plaza de España bilakatu zen. Federakundea bera ere Espainiako Federazioaren delegazio bihurtu zen.

Frankismoaren lehen 25 urteetan ez zen aparteko ekintzarik izan, baina Paco Iriondok gogoan du 1953an Mont Blancera antolatutako lehen espedizioa —«orduan frantsesak Annapurnara joaten ziren»—. Espedizio horren aurretik, Juan San Martin idazle, euskaltzain eta eskaladan aitzindarietakoa izan zena, egona zen Mont Blancen: «Bi aldiz igo dut; bigarreanean, orduan emaztegai eta orain emazte dudanarekin igo nuen. Cervino, Diente del Gigante eta Chamonixeko zenbait orratz ere igo nituen».

San Martin berak umorez dakartza gogora eskaladan hasi zireneko urte haiek: «Behin, lau lagun eskalatzen eta beste bost bat begira geundela, lau hauek larri agertu ziren. Haiek larri ikusirik, gu ere larritu egin ginen eta ni, pentsatu gabe, paretan gora sartu nintzen, ez soka, ez ezer; goraino igo nuen eta lagundu egin nien. Miguel Etxeberria eta biok atera genuen taldea gora. 'Nola egin duzu hau? Ez duzu bertigorik sentitu?' galdetu zidaten, eta nik, 'Bada, ez'. Niretzat deskubrimentu bat izan zen». Berrikuntza hau Eibarko Klub Deportiboko zaharrenek zer-nola hartu zuten ere kontatu digu: «Zaharrek ez zuten ondo ikusten gure jokabidea; arriskutsua zela, deskuidoren bat edukitzen bagenuen, klubarentzat erantzukizun handia izango zela... Federaziokoak hori ere bazekiten, baina animatu egiten gintuzten».

■ Laskurain, Antxon Bandres F.V.N.Ako lehendakariaren (betaurrekoduna) eskutik saria jasotzen; alkandora marraduna berriz, Indalezio Ojanguren mendigoizalea.

Pirinioetako zeinbat pasabide eurek ireki zituzten, ez du horratik Juan San Martinek mendizaletasuna lehiaketari lotua behin ere ikusi. Honen haritik, Eibarko Klub Deportiboko ohorezko lehendakari zen Julián Guimóni txikitari irakurritako artikulatu bat dugu gogoan: «*Hark esaten zuen osasunarentzat kirolak egokiena mendizaletasuna zela. Batetik, bakoitzak bere neurriaren arabera egin zezakeelako, eta bestetik naturarekiko harreman hori eta oxigenazioa oso ondo zetoztelako. Bera ez zen kompetizio kirolaren aldekoa. Mendizaletasunak haurtzarotik zahartzarora ibili ahal izateko ahalmena zuela zioen. Hori beti izan dut gogoan*».

1967an Peruko Andeetara espedizioa antolatu zuen Federakundeak. Bertara joandako mendizaleek, orde, larrutik ordaindu behar izan zuten han ikurriña erakutsi izana. Preso sartu zituzten, bai haiek, bai federakundeko delegatua ere. Protesta gisa, federakundeak bazkideen karnetak itzuli zituen.

HIMALAYISMOA. Gauzak laster bueltatu ziren bere onera. Ordurako euskal mendizaletasuna bere Himalayarako lehen esperimentziarako prestatzen ari zen, nor eta Everest bertara, munduko gailurrik altuenera, igotzeko. Cegasa etxeak ekonomikoki sustengatuta, «Tximist» espedizioak, Juan Ignacio Llorente buru zuela, Everesteko gaina hurre izan zuen. Ez zuen baina, lortzerik izan. Sei urteren buruan erdietsiko zenaren lehen abisua izan zen. 1980ko maiatzaren 14an Martin Zabaleta eta Pasang Temba sherpak gailurra iritsi zuten, espedizio guztiaren erronka errealtate bihurtuz. Argazki hark, Zabaleta ikurriñarekin batera, Euskal Herria hunkitu zuen.

Aurretik lehen 'zazpimilakoa' (Shak-haur) eta 'zortzimilakoa' (Dhaulagiri) erdietsi ziren, baina mugari honen ondotik etorri zen himalayismoaren eztanda. Hamaita espedizio antolatu da orduz geroztik Himalayara. Eta orduz geroztik ezagutu ditugu Alberto eta Felix Iñurrategi, Juanito Oartzabal, Kike de Pablo, Juanjo San Sebastian eta beste hainbaten balentriak, bi-dean hil direnak ahaztu barik. «*Duela 25 urte ez zen ezagutzen mundu mailan euskal mendizaletasuna. Orduz geroztik, mundu osoan hitz egiten da gure espedizioez, eskaladaz... Honek ematen didan poza... Munduaz hitz egiten ari gara, mundu osoan*

■ Martin Zabaleta Hernanira iritsi zeneko argazkia, Everest igo eta hilabetera.

gara ezagunak» dio Paco Iriondo Euskal Mendizale Federakundeko lehendakariak.

Everest gailurreko argazki hark, Zabaleta ikurriñarekin batera, Euskal Herria hunkitu zuen

Berriki, apirilaren 29an, Juanito Oartzabalek, Juan Vallejorekin batera, bere hamalagarren 'zortzimilakoa' lortu du, eta hau, 74ko Everesterako lehen espedi-

zioa bezala (urrezko ezteiak), urteurren esanguratsuekin batera gertatu da. Hala eskatu zion Paco Iriondo berak Juanito Oartzabali: «*Nik Juanitori esan nion ez zela gauza zatarra izango diamantezko ezteiekin batera gertatzea, historikoa izango zelako, eta ea atzera zezakeen.*

Berak, badakizu nolakoa den, 'ya me estás jodiendo...' baina ondo hartu zuen, eta azkenean lortu du» ●

◆ ERIZ ZAPIRAIN

■ Juanito Oartzabalek apirilaren 29an lortu zuen bere 14. 'zortzimilakoa'; argazkiaren garaian seguruenik ez zuen halakorik amestuko.

ARGIA aldizkarian argitaratutako 50 mendi ibilbide bildu ditu Asier Agirresarobe mendizaleak, aurki kalean izango den «Ihesi» liburuan. Paisajeak, izadiak, ariketa fisikoak eta kulturak bat egiten dute bere lehen liburu honetan.

BAZTER EZEZAGUNEN BILA MENDIAN IHESI

Duela urte pare bat (ARGIA koloretan ateratzen hasi zenean) hasi zen ARGIAko kolaboratzen Añorgako mendizale eta ingeniari hau. Bi urtez astero eta gero hilean behin ibilaldi bat proposatu du Euskal Herrian zehar. Mendi zokoetan barrena hasi zen, bidezidor eta erreka ezkutuak ezagutarazi nahian. Hilean behin kolaboratzen hasi den honetan, bere ibilbideetan espezializatu egin dela esan genezake; orain inguruko kobazuloetan sartzen da, batzuetan aurrehistoriako gizakiak margotutako animaliei buruz idazteko eta beste batzuetan, besterik gabe, zuloan sartzean ilunpeak eta isiltasunak sentiarazten duen egoneza adierazteko.

Guztira 70 artikuluko inguru idatzi ditu aldizkarian eta horietatik 50 aukeratu ditu «Ihesi» libururako. Kaleratzear den liburua ordea, ez da aldizkariako ibilaldien bilduma hutsa. Artikulu guztiak banan-bana irakurri ditu Asier Agirresarobe egileak eta aukera egin ondoren bertxukunketa lana hasi du. Ibilbidea burutu zuenetik denbora asko igaro dela-eta, bidea berriz egin nahi izan du batzuetan, bide berriren batetik heldu dio ibilaldiari besteetan. Mendira berriro abiatzeaz gain, artikuluko guztiak goitik behera begiratu ditu. Pasadizo berriak sartu, idazketa errepasatu (berak lehenengo eta ARGIAko erredakzio lantaldeak gero). Testuez gain, liburuaren ilustrazioei garrantzi berezia eman zaie. Argazki asko eta asko berriro ateratu dituzte. Negu aldean, sarritan, eguraldiak ez du asko laguntzen eta euri jasek, elurak eta batez ere, lainoak paisaje zoragarriak izorratzen ditu. 300 orriko liburu honetan 500 argazki in-

*Euskal Herriko
mendietan barna*

Ihesi

ASIER AGIRRESAROBÉ

ARGIA
aisialdizko proposamenak

■ Hil honen amaieran kalean izango da «Ihesi» mendi ibilaldiei buruzko liburuak.

guru daude, egileak berak, Garoa Unanuek eta Aitzol Goikoetxeak eginak. Azken hau izan da liburuaren diseinuaz eta maketazioaz arduratu dena.

■ **Naturaren aldeko apustua egin nahi izan du egileak, «aurrerapena» izeneko «gaixotasunaz» ohartaraziz**

GURE IRAGANA ETA ETORKIZUNA. Hitzaurrean Felix Iñurrategik dioen bezala; «poz handi batek bete gaitu, gure herriko bideetan beste modu batean ibili

daitekeela erakustearen ahaleginak, alegia». Mendi ezezagunek magia dutela eta egileak ibilbidea deskubrimendu bihurtu duela dio goi mailako mendizaleak. Agirresarobek ez ditu helburutzat hartu mendi tontorrak, gailurra egitea ez da bere ustez mendian ibilaldi bat egitearen arrazoia. Iñurrategiren iritziz, «atzoko eta gaurko euskaldunek bere lurra utzi duten arrastoa ibilaldi baten aitzakitan ezagutu dezakete; edo bestela, gure herriaren iragana eta etorkizuna hankei eragin eta arnasa hartuz barneratu». Ez baita kirol hutsa. Udan izerdia bapo bota eta neguan iparreko haizeak barruak izozteaz gain, arbasoen sinnesmenak, lanbideak eta ohiturak ikas daitezke, arreta pixka bat jarritz gero, bederen.

Bizkaiko 4 ibilaldi, Gipuzkoako beste 8, Arabako 10, Nafarroako 19 eta Iparraldeko 9 proposamen eskaintzen dira liburu honetan. Mapa, argazki eta sarrera baten ondoren, ibilbidearen deskribapen txikia, luzerak, distantziak, urtaro egokienak eta beste zenbait ohar dihoaz: inguruan zer dagoen ikusteko, baselizak, trikuharriak, zaharkitutako eraikinak... Baina hori guztia jendearekin hitz eginez jakindako istorioekin hornitu du Agirresarobek, irakurketa atseginagoa egitearren. Mendi bideetan geldiduneak egiteko aitzakiak beti aurkitu ditu egileak. Batzuetan paisajeak berak eskatzen zuen geratu eta begiratzea, besteean berrikeria artzako amorrazten zegoen arizaina topatzen zuten artaldearen atzetik; eta bidea galduta baserriren batera hurbildu beharra ere izan zuten mendizaleek. Geldialdi horiek guztiek bere tokia dute liburu honetan, artzai-

M I K E L M A R T I N E Z

"BAKARRIK ARITZEAK ASKO HURBILTZEN ZAITU PUBLIKORA"

Gauero ipuin bat kontatzen die Iñaki eta Maialen seme-alabei. Bilbotar peto honek, Plaza Berriko Bilbao Taberna eramateaz gain, denbora ateratzen du oso barruan daraman antzerkiko arra asetzeko. Maskarada taldearen hauspoa, emeki-emeki aktore mirestua izatera iritsi da, antzerkiko generorik zailena den bakarriketan ausartu eta nabarmendu baita. Orain «Izarretako bitakora» antzezlan berrian murgilduta dagoela, oraindik «Kontrabajua» antzezteko deitzen diote (350 emanalдитik gora). Halaber, «Ertzainak» telesailean mediku forentsearen rolean ikusi dezakegu.

■ «Antzerkiaren abantaila zuzenean izatea da, publikoak izerditan ikusten zaitu».

MONIKA DEL VALLE

Zure ibilbide luzeari so, ematen du bakarrikzketan aditu bilakatu zarelara; aktore batentzat urrezko proba delako, akaso?

Nahiz eta jendeak kontrakoa uste duen, nik ez nuke esango bakarrikzketaren taldean aritzea baino zailagoa denik. Egia da zure errekurtsio guztiak baliatu behar dituzula, mugitu, entonatu, ahotsa eta keinuak konbinatu, erritmoarekin jolastu. Baina, hiru bakarrikzketaren egin ondoren, «Ni eta nire sudurra», «Kontrabajua» eta orain «Izarretako bitakora», esan dezaket ez dudala nire buruari ezer demostratzeko egiten; baizik eta ikusleak ahalegin hori asko baloratzen duelako. Baina ez miresmen zentzuan, hara ze ondo egiten duen! Berebiziko hurbiltasuna eskaintzen diolako. Ikuslearekiko gertutasunak berma ematen dizu, baina jakina, horretarako testuak oso ona behar du izan.

■ **Esan ohi da antzerkian publikoak dena plano orokor batean ikusten duela. Antzezpen on batek ordea, publikoa probokatu egin behar du bere «zoom»a erabili dezan, hau da, buruan kamera bat balu bezala. Bakarrikzketaren batean nola hartzen duzue hori kontuan?**

«Izarretako bitakora»n arazo bat eduki dugu. Jatorriz, ikuslea antzeztokian integratu dugu, eszenografiaren baitan; ez dago laugarren horma hori edo plano orokorrik. Arriaga eta Bilbo Rock-eko gela baliotizdunetan aritu gara, espazioa moldatu ahal duzulako. Programatzen hastean ordea, konturatu gara Euskal Herrian antzoki klasikoak direla nagusi; beraz, antzokirako zertxobait egokitu egin behar izan dugu. Nonahi egingarria bada ere, hasierako asmoa aldatu egin zaigu. Moldaketa batzuk egin behar izan ditugu, zuk aipatzen duzun jendearen zoom hori piztea ezinbestekoa baita oholza gainean. Ekin-tza gehiago sartu dira, argiak indartu. Dena den, publikoarengana ere jaisten naiz.

■ **Estreinatua zenetik, 1988an, «Kontrabajua» antzezlanak 350 emanalдитik gora izan ditu; ez da batere makala, kontuan izanik euskaraz bakarrik eman duzuela.**

«Kontrabajua»ren hiru egokitzen ikusi ditut. Bertsio bakoitzean eszenaraztearen zeharo ezberdina izan da. «El Brujo» egiten duenak ez du gurearekin zerikusirik. Gurea, publiko artean egiten dugulako

■ «Bakarrikzketaren batean zure errekurtsio guztiak baliatu behar dituzu».

deigarriena iruditzen zait. Formato txiki-koa dela, merkea eta mugitzeko erraza, kontrabajua eta biok baino ez gaude eta. Oraindik eskaerak jasotzeak kristoren poza ematen dit. Aste honetan bertan Donibane-Garazin daukat emanaldia.

■ **Maskaradaren lan gehienak egokitzen dira; horra hor Süskinden «Kontrabajua», Skarmetaren «Nerudaren postaria», Lemen «Izarretako bitakora», zergatik hori?**

Harrera ona izango baduzu, oso zaila da testu onak bilatzea, programatzailerak eta

publikoa eszenografiaren sartuz. Gero kontakizunak aukeratu eta berridatzi, ozenki irakurri, inprobisatu, proposamen piloak zarrontzira botatu... harik eta astiro astiro antzezlanak osatu genuen arte.

■ **Beraz, azalduiguzu zein den «Izarretako bitakora» honen funtsa.**

Ion Tichy pilotuaren izarretako bidaiak kontatzen dira. Nahiz eta espaziontzi batego pilotua izan, mezulari, ikerlari, taxista, kamioizale lanak egiten ditu. Bere bidaietan, adimen forma bitxiekin harremanetan jarriko da. Esaterako, urruneko nebulosa batean etsita dauden misiolarien bila joan beharko da. Azken finean, zientzia fikzioa erabiliz, gure sasi ezagutzaren inguruko gogoeta izan nahi du. Ze erreakzio izango ote dugu gorputz itxura zeharo ezberdina duten izakiak ikusita? Zer jarrera hartu bestelako pentsamoldeekin irekiago eta malguagoak izateko? Umorea baino gehiago, ironiaz gainezka dago lana. Hemengo erakundeekin ere sartzen gara. Efektu bereziak sartu ordez, xinpletasunera jo dugu. Hain zuzen, klabeak ongi markatuz gero, jendea buru-belarri murgiltzen da istorioan.

■ **Lehen, euskaraz bakarrik antzeztzen zenuten; orain berriz, hain «puristak» izateari utzi eta gaztekeraz ere hasi zarete.**

Arrazoi praktikoak izan dira; gaztekeraz aritzea ezinbestekoa baita kanpoan ezagutu gaitzaten, bestela ez zara inor.

■ **Lehen, euskaraz bakarrik antzeztzen zenuten; orain berriz, hain «puristak» izateari utzi eta gaztekeraz ere hasi zarete.**

Arrazoi praktikoak izan dira; gaztekeraz aritzea ezinbestekoa baita kanpoan ezagutu gaitzaten, bestela ez zara inor.

■ «Zientzia fikzioaren aitzakia erabiliz, «bitakora» hau gizakiaren sasi ezagutzari buruzko gogoeta da»

ikusleek zer nahi duten jakitea. Zein publikori zuzendu nahi gaitzaizkion, euskaraz egiten dugula ahaztu gabe. Testu batzuk ezer gutxi aldatu baditugu ere, Alfonso Sastreren, «Ernesto izatearen garrantzia» edo Dario Forenaren kasu, gehienetan egokitu baino gehiago sortu egin ditugu.

■ **Hori aipatu duzula, «Izarretako bitakora» egiteko egokitu duzuen Stanislaw Lemen idazlana ez da berez teatratala. Nola heldu diozue horri?**

Ba, egia esanda, testuaren mamia mantendu arren, sortze lana izan da erabat, % 70 guk geuk asmatua baita. Lehenik, ardatza zein izango zen erabaki genuen. Bakarrikzketaren behar zuela argi zegoen, baina

■ *Patxo Telleria*
Gidoilari eta aktorea

Sudur picasianoaren dohaiak

Emaidazue sudur luze bat eta antzokia berteke dizuet» esan omen zuen Epaminondas-ek, Atenaseko Anfiteatroaren Kontserjeak, «Edipo Errege»ren estreno unibertsalaren porrot unibertsalagoaren ondoren, Sofocles gaixoak bizarraren uleetatik desesperazioz tiratu eta zergatik ez nintzen aritmetikara dedikatu! ohikatzen zuen bitartean.

Orduan ez zioten kasu handirik egin eta Kleopatra politikara dedikatu zen, bere sudur magnetikoak mundua aldatuko zuela esan baitzion Erromako patrizio alu batek. Mundua aldatu zen, bai, baina txarrerako. Zirujia plastikoa aurerratuago egon izan balitz, gaur ez genuke teleberrietan hainbeste zoritxarreko berririk ikusiko. Mende asko geroago frantsesek aintzat hartu zuten teorema erdi ahaztu hura, eta Zirano de Bergeracen sudur poetikoa asmatu zuten. Bere itzalak Europa osoa estali zuen harik eta italiarrek Pinotxoren sudur gezurtia patentatu arte. Gerotik ganorazko gauza gutxi gertatu da Teatro mun-

dialaren historian Mikelen sudur picasianoraino. Eta ohorea euskaldunoi dagokigu. Nik bilobei harrotasunez kontatu ahalko diet berarekin hainbat teatro lanetan, bere sudurraren itzalpean, antzeztu izana: «Gaztibeltzaren Karabinak», «Marxkarada», «Monstruo Sakratuak»...

Baina Potroski handiak esan zuenez, aktore baten kategoria, dentifriko edo desodorante batena bezala, distantzia laburretan frogatzen da, eta horrela lortu ditu Mikelek ospea eta fama. Ni eta nire sudurra hasieran, «Kontrabaxua» geroago...

Teatorako galdua zegoela uste genuen, azken urteotan ostalaritzari emanak baitzizkion haren sudur majikoaren dohaiak. Baina horrelako pituitaria bat ezin zen alferrik galdu, eta gure puzerako, berriro plazaratu zaigu, astronautaz jantzita. Mikel euskal teatroaren Ave Fenixa da, Espainiako teatroarena Lope de Vega izan zen bezala. Beharbada, baten bati gehiegizkoa irudituko zaio konparaketa hau, eta neurri batean arrazoi du. Izan ere, nor zen Lope de Vega hori? ●

«Nerudaren postaria»rekin Madril joan gara lehenengo aldiz, kostata, aktore ezezagunak garelako, baina hurrengorako badakite. Erraza da subentzioa lortzearen euskaraz pare bat emanaldi egin eta kitto. Gu kontrakoa garela esango nuke. «Izarretako bitakora» euskaraz estreinatu eta bost hilabetera emango dugu Iruñeko Planetarium-ean. Hasieran «ez dugu gazte-

leraz egingo» esaten genuen. Baina, Balmasedatik deitzen badigute, zer demon-tre? Gaur egun gainera, publikoaren «ordezkaria» programatzailea denez, bere esku uzten da hori. Gertatu izan zaigu nahikoa herri euskaldun batean gaztelerazko emanaldia egitea. Askotan ez dakizu zelan jokatu.

■ **Txalo, Sobradun, Tanttaka eta zuek**

Madril eta Bartzelonan nabarmentzen ari zarete. Zeren ondorioa da euskal antzerki taldeen arrakasta?

Kalitatezko gauzak egiten ditugulako izango da. Katalanen atzetik gu gatoz, besteak oso urruti daude. Katalunia aldean harrituta daude gurekin. Nik uste urte askoren emaitza dela. Bestalde, ezin da ahaztu profesional modura ari ziren talde franko (Karraka, Belea) desagertu egin direla, egitura urria delako, beti subentzioen menpe. Batzuetan kaltegarria izan litekeen arren, administrazioaren dirua behar da; beste kontua da zelan ematen den, laguntza behin eginda dagoela, publikoaren araberakoa... Errentagarritasuna aurkitu behar zaio, oso ondo neurtu behar da. Nire ustez antzokien sare bat osatu behar da, diruz hornitu, nahiz eta lanak defizitarioak izan.

■ **Hemengo aktore batek gorriak ikusi behar al ditu antzezenetik bizitzeko?**

Bai eta ez. Talde batek ez bezala, aktore batek posible du antzezenetik bizitzea, baldin eta moral, adore eta umore galanta badauka. Hori bai, arriskatu egin behar du. Ez zaio nahikoa antzezan batean jardutea; handik eta hemendik ibili, telebista eta bikoizketan aritu, eta abar.

■ **Gaien tratamenduari gagozkiola, zure irudiko zergatik ez dago Els Joglars euskaldunik? Ausardia falta-**

MONIKA DEL VALLE

■ «Katalunian, oso saltzaile onak izateaz gain, sortzaile apartak dira».

MONIKA DEL VALLE

■ «Telebista edo zinea antzerkian aritzea baino zailagoa da, hain handia da gezurra».

tik, edo izaera kontua da?

Katalunian oso saltzaile onak izateaz gain, sortzaile apartak dira. Eskari handia dago publiko aldetik, gainera. Konparazioa egin, Manresan izan berri gara eta txunditua etorri naiz, zer nolako garrantzia daukan antzerkiak haien kulturari! Jendea musu-truk aritzen da lanean. Horrela noski, talde amateur gehiago sortzen dira; azken batean Els joglars, La Fura, Els Comediants izeberraren tontorra baino ez dira; antzerki talde kritikoak, estetikoak, aurrerakoiak arlo guztietan. Manresan «Nerudaren postaria» antzeztean ikusi dugu jendearen implikazioa. Postari modura moztorrotu eta bizikleta hartuta, kalez kale joan ziren obraren paskinak botatzen. Goizean goiz jendea iladan zela sarrrera eskuratzeko, ondoko okindegi batera sartu, boiloak erosi eta kafetxo batekin iladako jendea banatu zizkieten.

■ **Telebista eta multimedia ikuskizunen zurrumbiloan bueltak gaudela, zure ustez zein da antzerkiaren betekizuna? Kontsumo ekoizpen zirikatzailerik izatea, akaso?**

Bere esparrua gordeko badu, antzerkiak betiko funtzioa betetzen segitu behar du, hau da, emozioak ikusleari helarazi, zirikatzailerik izan, asaldatu, oilo-ipurdia jarri; emanaldia bukatuta, jendearen oroime-

nean geratuko den zerbait emango dion artea. Eta oharkabeen pasatzen zaizkigun abantailak ere baditu, zuzenean dela, gertua, aktorearen izerdia ikusi eta usain dezakezu, horrek ere bere ordaina dauka.

■ **Telebista eta antzerkian aritzearen zirrarak ezagututa, bietako zein iruditzen zaizu zailagoa aktorearentzat?**

Niri behintzat, telebista askoz zailagoa egiten zait, amarru hutsa delako. Zinea edo telebistan gezurretan ari zara, lanak izaten dituzu egiten ari zarena sinesteko. Zure antzezpena osagai bat baino ez da; non dagoen argia, sekuentzia ilunegi dagoela, ez dela entzuten, mikroa ikusi dela, kamerak kale egin duela. Moztu egiten da une oro. Niretzat, hori kaltegarria da aktorearentzako. Antzerkian ez bezala, momentukoa ez da ia estimatzen; ez duzu publikoa begira. Inor ez da hunkitzen egiten duzunarekin; hori gerorako uzten da.

■ **Datorren urtean 25 urte**

beteko dira Gabriel Aresti hil zela. Bere miresle sutsuak izanik, zerbait egin behar al duzue hortaz?

Bere ohorez zerbait egitea eskatu digute, eta dagoeneko hasiak gara proiektu xume batekin. Bere testu eta olerkiak oinarri hartuta, muntaia txikia izango da, edozein tokitan taularatzeko modukoa

◆ **BEÑAT DOXANDABARATZ**

Hamarrekoa

ALFONSO SASTRE

«Dramaturgo handia, bere ideologiari tinko eutsi dion gizona»

HELENA PIMIENTA

«Hasieran obrak onak egin zituen, baina orain formula apur bat berritu behar luke»

CARLOS PANERA

«Zuzendari borobila, bere bertute eta akatsen gainetik, obra bat bere osotasunean antzematen dakiena»

GABRIEL ARESTI

«Ezagutu ez banuen ere, maitatu egiten dut bere irudia, lana eta bizia. Oso gertukoa egiten zait»

RAMON BAREA

«Artista bat, aktore eta zuzendari gisa. Langile porrokatua, Euskal antzerki eta zinearen arima»

NURIA ESPERT

«Aktore magnetikoa da, baina duen "diva" jarrera hori gehiegizkoa da»

AITOR MAZO

«Munduko txiste kontalaririk onena; lagun mina eta aktore puska»

DARIO FO

«Egungo dramaturgorik onena, aktore eta idazle txundigarria»

ELS JOGLARS

«Nahiz eta haien fobia batzuekin nekatuta egon, beren sormenagatik mirestu egiten ditut»

EL BRUJO

«Histrionikoegia izan arren, seigarren zentzu bat dauka jendearen arreta une oro mantentzeko»

E Z P

PRINTZA

TELEBISTA ETA EUSKARA

Euskarazko telebista-katea gehiago egotea beharrezkotzat jotzen du **Xabier Mendiguren Elizegik** «Euskaldunon Egunkaria»n maiatzaren 7an idatzitako artikuluan. «...Euskaraz telebista-kate bakarria daukagu; frantsesez edo espainolez, aldiz, dozena erdi inguru, gutxienez. ETB2ko saio bat gустatzen ez zaionak ez du protesta egiten: beste botoi bat sakatu eta aukera dexte du zerbait gogokoa goa topatzeko. Euskaraz, jakina denez, ez dago halako aukerarik: ematen dituztena hartu, edo bestela izorratu(...) Arazoa ez da hizkuntza, inondik ere, hizkuntza horrek eskaintzen dituen alternatibak baizik(...)

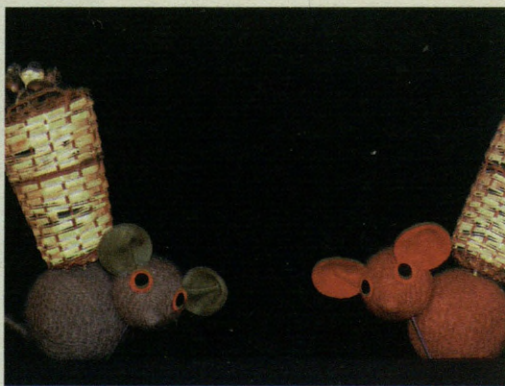
Jakina, ekonomikoki ezinezkoa da hogeit telebistakate eskaintzea euskaraz, badakigu zenbat garen, baina bi kate euskaraz, posible ez ezik, beharrezkoa dugu gaur egun, gure hizkuntzak aurrera egingo badu(...) Zailtasunak milaika izango dira: politikoak, teknikoak, ekonomikoak, antolakuntzakoak, baina zailtasun berberak izan zituen Labaienek ETB 1 sortu zuenean(...) Gaur inork ez du zalantzan jartzen lehen katea, eta, zorionez, isilduz doaz bigarren katea auzitan jartzen zuten aholtsak. ETB 3 sortzeko unea aproposa da, euskaraz funtzionatuko duen bigarren katea, eta han-hemen ari diren herri-telebistekin elkarlanean egingo balitz, hobeto gainera».

IRUÑEKO LITERATUR LEHIAKETEN LIBURUA AURKI KALEAN

1882an antolatu zuen Iruñeko Udalak lehen-dabiziko Literatur Lehiaketa. Etendura batzuk izan baziren ere, zenbait urtetan egin zituzten. Horien arrastoak lortu eta liburu batean bildu ditu Alberto Barandiaran kazetariak. Lana Iruñeko Udalak eskatuta egin du eta erakundeak berak argitaratuko du. Hil honen bukaeran kalean egon liteke «Iruñeko Udalaren Literatur Lehiaketak 1882-1926» izenburua izango duen liburua. Ez da kazetariak gai honen inguruan egindako lehen-dabiziko lana. Duela lau urte zenbait lan idatzi zuen Iruñeko literatur lehiaketen inguruan eta hori dela eta, Udalak liburua egiteko eskatu zion. Buru-belarri aritu ez bada ere, Alberto Barandiaran urte eta erdi izan da ahalik eta informazio gehien biltzen.

TXOTXONGILO ZENTROA TOLOSAN

Tolosako epaitegi zaharreko eraikinari erabilera berria emango zaio eta bertan txotxongiloen zentro egonkor bat antolatuko da. Aspaldiko proiektua da nahiz eta orain arte ezin izan den burutu. Zentroak 250 lagunentzako antzokia izango du eta horretaz gain, dokumentazio zentroa, liburutegia, museoa eta hainbat lan gela ere atonduko dira.

■ Euskal Herriko Txotxongilo zentroa, Tolosan.

BARANDIARAN UNIBERTSITATEA ZURRUMURRUTIK ERREALITERA

Euskal kultur mundutxoan aspaldiko zurrumurrua zena Luis Fernandez kazetariak plazaratu zuen Eibarko hitzaldi batean: unibertsitate berri bat (Barandiaran Unibertsitatea) sortzeko asmoa. Honen bultzatzaileek egunotan argituko dute publikoki zenbat egia dagoen zurrumurrur horietan eta zenbat asmatua. Ikastolen Elkartea, Partaide, Udako Euskal Unibertsitatea, Mondragon Unibertsitatea, Bilboko Zenbat Gara elkarte eta AEK dira proiektuaren fundatzaileak, ARGIAk jakin duenez. Euskarazko unibertsitate ikasketak emango lituzke Ikasgu honek, baina oraindik erabakitzeke daude karrerak.

SARIA JASO DU VIANAKO PRINTZEAK

Iragan maiatzaren 8an abiarazi zuen Nafa-

HITZ BITAN

- Xabier Perez Mendizabalek bertsoak naturaltasuna inoiz galdu behar ez duela dio: «Naturaltasunari, behartu gabeko jarioari, berebiziko garrantzia ematen diot. Nahiago dut askoz ere erremate sinple belarri-gozagarri bat, ideiarik sakonena ongi biribildu eta dotoretzera iritsi gabea baino»
- Patxi Zubizarreta idazleak zera dio liburuen gaien inguruan: «Haur txikientzako albumak eta gazte literaturako originalak falta dira, gaietan modernoagoak eta ausartagoak izan

L A K

IRRATI LIBRE GEHIAGO, IRUÑEAN GUTXIAGO

Eup! Markina eta Etxebarriko irrati librea martxan da berriz ere iragan astetik. Lau bat urtetan ezer ere emititu gabe egon da Udalak lokala itxi ondoren. Egun, 107.2 frekuentzian entzuten da Markinan eta inguruko herrietan. Ez da berrabiarazi den irrati libre bakarra. Hernanikoa, Molotoff hain zuzen, entzungai dago duela hilabete batzuk. Irrati libre hauek argia ikusi duten bitartean, Iruñerriko irratiei gero eta oztopo gehiago jartzen dizkiete. Euskalerria Irratia lizentziarik gabe gelditu da eta hori gutxi balitz ere, Euskadi Gaztea eta Euskadi Irratien frekuentzietatik gertu, lizentzia eskuratu zuten bi irratik emitituko dute: Net 21ek eta Nafarroako Unibertsitateak.

roako Vianako Printzeak Udaberriko Biraren 10. ekitaldia. Hile honen 20ra bitartean antzerkia, zinema, musika eta dantza eramango ditu erakundeak Nafarroako 44 herritara. Kultur erakundeak azpiegitura eta baliabide eskasak dituzten herri txikietara kultura hurbiltzea du helburu. Joan den maiatzaren 13an jaso zuen kultur erakundeak Ondare Kulturalen Zaharberritze eta Zaintze alorreko Espainiako Sari Nazionala.

EUSKAL MUSIKA ARTXIBOAK 25 URTE

Eresbil Euskal Musika artxibategiak 25 urte urte darama musika ondarea eta euskal musikagileek egindakoa biltzen eta gordetzen. Estatuko artxibategi nagusienetakoa da. Zilarrezko ezteiak ospatzeko ekitaldi bereziak egingo ditu artxibategiak. Horien aurkezpena maiatzaren 11n egin zen Guggenheim museoan. Aurkezpenean artxibategian gordeta dauden hainbat pieza bitxi en-

tzun ahal izan ziren, hala nola, Jose Antonio Agirre Lehendakariak abestutako grabazio bat. Ekitaldiaren amaieran Kultura Sailburuak 1998ko Eusko Jaurlaritzako Musika Garaikidearen Sorkuntzarako Sariak eman zituen.

■ Musika Garaikidearen Sorkuntzarako Sariak.

■ Juanjo Mena.

IZENAK

Juanjo Menak Euskadiko Gazte Orkestrako zuzendaritza utzi behar izan du Kultura Sailburuak hala aginduta. Menak bi urte egin ditu Gazte Orkestra zuzentzen. Kultura Sailak esan du Mena ezin dela aldi berean Gazte Orkestra eta Bilboko Sinfonikoaren zuzendaria izan

Iñaki Elizalde zinemagile nafarrak Balkanetako gerrari buruzko laburmetraia egingo du datozen asteotan Nazio Batuen Haurren Laguntzarako Fondoak hala eskatuta. Albaniako erre-fuxiatu eremuetako haurren testigantzez gain II. Mundu Gerrako lekuenak ere jasoko ditu Elizalde.

Imanol Murua kazetari zarauztarrak "Geronimo" titulua duen liburua idatzi du. Zinemaren pantailara askotan eraman den gerlari apatxe ospetsuaren biografia desmitifikatua da Muruak kaleratutako lana.

■ Imanol Murua.

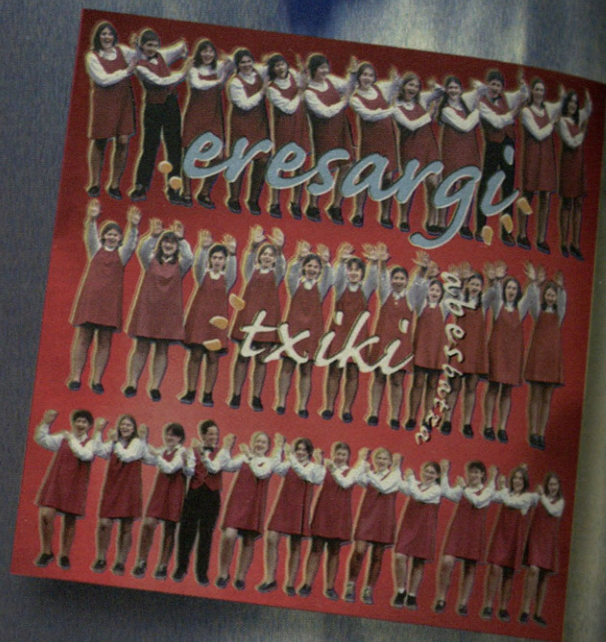
gintezke, liburu egokiak bezala iritsi behar dira irakasle eta gazteengana»

- Emilio Lopez Adanek zera uste du Europako Hizkuntza Gutxituen Itunaren inguruan: «Sinatu diren artikuluek ez dituzte gure beharrak betetzen eta ez dira hizkuntza politika baten bideratzeko abiapuntu egokiak. Guztiz hipokrita da irakaskuntzaren kapitulua»
- Gaizka Barandiaranek folklorea du hizpide: «Dantza edota ohitura bat eskualdeetan bizi eta biltzen denean, baina halaz ere, leku bazter batean, beste lekuetan galdurik bizi bada eta eusten badio jendeak orduantxe, hain zuzen ere, bihurtzen du folklore.»

Musika *bizi!*

KONTRAIRO
Bazen Garaia
IZ-516-KD

ERESARGI TXIKI
ABESBATZA
IZ-514-KD

SUAN BLAI
IZ-513-KD

DISKETXEA

M U S I K A

B E R R E Z I A

Bibrazioak nola saldu

Hasiak dira disketxeak beren udarako produktuak karrikaratzen. Batzuk talde berriak aurkeztuko dituzte, beste batzuk talde ezagunen proiektu berriak, edota biak batera. Hauen errepasoa egin dugu, zenbait disketxe eredu hartuz.

Euskal Herriko kontzertu aretoen berri ere badakargu gehigarri berezi honetara; frontoiek, herriko plazek, kiroldegiek, antzokiek, tabernek edota gune handiagoek zer nolako taldeak aterpetzen dituzten azalduz.

Hirugarren zatian Autore eta Argitaratzaileen Elkarte Nagusiaren (SGAE) funtzionamendua aztertu dugu, nola lan egiten duten, zenbat kuota jasotzen dituzten, nola ordaintzen dieten artistei, zenbat diru maneiatzen duten...

Euskal Herriko disketxeak beren azken lanak aurkezten ari dira udari begira. Skalariak, Koma, Suan Blai, Fermin Muguruza, Etsaiak, EH Sukarra, Garage H, Kukumiku, Txo, Alaitz eta Maider, Etzakit eta beste hainbat talde disko berriarekin dator. Sei disketxe hautatu ditugu eta, lan berriez gain, euren lan egiteko moduaz galdetu diegu.

DISKO ETA DISKETXEETATIK OSTERA BAT EGINEZ

Urteak igaro ahala, talde edota bakar-lari berriak sortzen ari dira Euskal Herrian. Doinu batzuk zaharkiturik gelditu diren heinean, musika estiloak eraberrituz joan dira, eta azken puntako doinuak entzun ditzakegu nonahi. Hori bai, betiko euskal altxorak atzean utzi gabe. Honen guztia- ren lekuko, entzuleez gain, disketxe eta grabazio etxeak dira. Batzuk besteak baino ezagunagoak, Euskal Herrian 35 inguru daude. Zerrenda luze honetatik aukeraketa bat egin eta sei hautatu ditugu, esku artean dituzten lanekin batera, bakoitzak duen funtzionatzeko era azalduz.

AZTARNA

Gainontzeko disketxeekin alderatuz gero, lan egiteko darrabilen filosofia eta formatoa- gatik bereizten den disketxea da Aztarna. Ez du musika komertzial bezala ezagutzen du-

Zenbait disketxek beren estudioa du; beste batzuk berriz, grabatzeko alokatu behar izaten dute.

gunarekin lan egiten, bere lan ildo bestelakoa da. «Aztarnan lanean gabiltzanak musikariak

gara eta ondorioz musikarien aldeko ikuspegiaz aritzen gara», azaltzen du Joxean Goi-

koetxea bertako arduradunak. Halaber, musikari bat aukera- tzerakoan ez dute irizpide eko-

Munduko musiken atzaurrak

MANAGEMENT

ALBOKA ANGELU NZU

KEPA JUNKERA OREKA TX

LA BOTTINE SOURIASTE

Tel: 94 447 88 40 / Fax: 94 447 22 39

Francisco Maciá, 11 6 piso / Dpt.5 • 48014 BILBAO-BIZKAIA

Produzioak

kap. producciones

nomikorik jarraitzen, lanak izan dezakeen interes artistikoa baizik.

Hernaniko disketxe hau «Aurten bai» kultur fundazioaren barruan dago eta euskal musikarekin soilik egiten du lan. Bertako arduradunen arabera, disketxearen xedea «Euskal Herriko taldeekin lanean jardun eta egitasmo bereziak aurrera eramatea» da batik bat.

Disketxe txikia da, ez du estudio finkorik, ezta aurrekontu handirik ere. Bestalde, produkzioa martxan jartzeaz eta promozioaz beraiek arduratzen dira. Aztarnak formato berezia erabiltzen du: CDa eta CD-ROMa disko berean biltzen dituen «CD extra» deritzona. Tankera honetako CDak lau hizkuntza ezberdinetan —euskaraz, gazteleraz, ingelesez eta frantsesez— taldearen berri ematen dio erabiltzaileari. «Formato hau erabiltzeak izugarriko aurrerapausua suposatzen du, honi esker Alboka bezalako euskal taldeak kanpoan ezagutarazi baitira», adierazten du Joxean Goikoetxeak.

CD extra formatoan aurkitzakegu Aztarnak orain arte kaleratutako 5 lanak. Aurrera begira, bi egitasmo dituzte eskuartean: Iñaki Salvadorrekin bata eta Bingen Mendizabalekin bestea.

GOR

Nafarroako disketxe honek batez ere Euskal Herriko rockarekin egiten du lan eta noizbehinka kanpoko taldeekin. «Ez gaude itxita, baina hementxo harrobiarekin aski dugu bertakoei aurrera iriten laguntzeko» azaltzen du Blanca Izkue GOREko arduradunak.

Iruñeko disketxe honek ez dauka estudiorik, baina beraieiengana jotzen duten musikarientzat % 90ari beraiek bilatzen diote grabatzeko tokia. Honela, gutxi batzuk dira beraiei kabuz grabatu eta soilik promozio

lanak egiteko hurbiltzen zaizkien taldeak.

Salmentei dago kienez, GOR disketxean La Polla eta Koma bezalako heavy-metal taldeak izan dira indar gehien izan dutenak azkenaldi honetan. Izkueren esanetan, «hizkuntzak zoritxarrez asko mugatzen du talde batek izan dezakeen indarra, eta euskaraz abesten duten taldeek oraindik kanpora irteko orduan oztopoak dituzte». GOREko arduradunak azaldutakoaren arabera, horren froga litzateke, kasurako, Koma taldeak kanpoan jotzeko erraztasun gehiago izatea, OST bezalako talde euskaldun batek baino, nahiz eta biek antzerako

musika jo.

GOR disketxeak, berrikuntzen artean, lan hauek aurkeztu ditu: hasteko, El Drogas datorkigu Barricada mitikoa-ekin zerikusirik ez daukan «La

venganza de la abuela»rekin. Bestalde, Skalariaken bigarren lana dugu, «Klub Ska» deritzona. Disketxearen arabera, bigarren lan honetan indartsu datoz eta zuzenean ikusteko oso

Fermin Muguruzak duela gutxi aurkeztu du bere azken diskoa; bere disketxeak, Esan Ozenkik, ere aurkeztu du beste zenbait disko berriki.

EUSKALDUNON EGUNKARIA

MEGADENDA

INSTRUMENTUEN SALMENTA

1.400 m²tik gorako erakustokia era guztietako musika instrumentuekin: pianoak, esku soinuak, trikitixak, kitarrak, bateriak...

Geure tailerra bera dugu zerbitzu teknikorako. Haize eta harizko instrumentuak, pianoak eta akordeoiak konpontzen ditugu.

BS Black Sound
BS Black Sound soinu-ekipoetarako banatzaile eskusiboak. Fabrika-prezioak.

36 hilabeterainoko finantziakia interesik gabe, edozein instrumentu berritarako.

Polverini

Polverini akordeoi eta trikitixetarako inportatzaile eskusiboa. Txapeldunen marka!

Yamaha, Kawai piano erdiberriak
%50 eko
deskontuarekin
5 urteko bermea

Musical Tomás

M E G A T I E N D A

Asuncion kalea, 4 eta 6 • Tfnoa.: 948 19 86 19 • Faxe 948 17 03 81 • IRUÑEA

GOR disketxearen berrikuntzetako bat Skalariaken disko berria izan da, baina Drogasek ere atera du bere «La venganza de la abuela».

dibertigarriak dira. Ondoren, Komaren «El catador de vinagre», betiko estilo ironikoarekin jarraituz eta aurreko diskoan baino soinu kalitate hobez. Bukatzeko, orain grabatzen ari diren bi talde: ekainerako Hemendik Aten bigarren lana izango da kalean, eta udazkenerako Berri Txarrakena.

IZ

Sortu zenetik (duela 25 bat urte) 420 talde inguru pasatu dira Donostiako disketxe honetatik. Euskal Herriko taldeekin aritzen da gehien bat eta kanpoan ezagutarazten ditu. IZ disketxeek diote euskaraz abestutako rockak indarra galdu duela. «Kanpotik batez ere euskal instrumentuak jotzen dituzten taldeak eskatzen dizki-

gute», azaltzen du Jama Larreburi disketxeko arduradunak. Hau dela eta, honen irtenbidea ez dago hizkuntza aldaketa baten, baizik eta estiloa berritzean. «Berdin gertatzen da pasa den urtean hainbeste arrakasta izan zuen triki-pop estiloarekin edota berbena taldeekin» dio Larreburi. Hasiara baten arrakasta izan duen estiloarekin luzaro jarraitzea «oso arriskutsua da taldearentzat, erre egiten baita».

IZak produkzio fase guztiak betetzen ditu eta estudio bat dauka. Salmenta orokorrean azken 6 urtetan behera egin du. Talde anitz irteten ari da eta bestalde diskoen pirateria edo kopiaketa kontrolaezina da. IZtik egoera hau salatzen dute «honek kalte egiten baitie

bai disketxe eta baita musikariei ere».

Azken lanei dagokionez, honakoak daude jadanik kalean: Suan Blai talde berriaren maxi-singlea, pop, reggae eta rock estiloko 4 abestirekin; «Lau teilatu» kantuarien bertsio bat, Afrika eta Amerikako doinuak bildu dituen Billabona Eresargi Txiki abesbatza; eta Gasteizko Kontrairo.

ESAN OZENKI

Iruneko disketxe honek Euskal Herriko euskal taldeekin egiten du lan eta bere baitan kanpoko taldeak argitaratu edo editatzeaz arduratzen den Gora Herriak zигilua du. Esan Ozenkioen ustez «hizkuntzak ez du mugarik suposatzen kanpora begira eta honen adibide argia Negin Gorriak taldea da».

Bertako arduradun den Iñigo Martinezek dio «adierazgarria» dela euskaraz abesten duen talde honek Euskal Herriko kanpo urtean 30.000 ale saldu izana.

Udara bitartean honako lanak irtengo dira: Etsaiaren «Askatasun taupada», betiko metal-punk estiloan jarraituz; EH Sukarraren bosgarren lana, «Sua urtzean» izena duena eta rock-ska ildotik dihoana; estilo berritzailean eta zuzeneko ikuskizunean oinarritzen den 2 Kate taldearen «Birziklatu». Fermin Muguruzaren «Brigadistak Sound System» lehen bakarkako lana ere kalean da. Talde askoren kolaborazioarekin burutu du, eta reggaetik abiatuz musika estilo ezberdinak jorratzen ditu. Euskal He-

Alaitz eta Maiderren «Inshala» (Itxaropena arabieraz) labetik atera berria da; irudian grabazioaren une bat.

kukubiltxo

KUKUB=L

Kale nahiz barne ikuskizuna

KONTRATAZIOAK: Jaio Etxebarria Tel.: 94 455 83 66 Faxa: 94 455 70 58

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

ritik kanpo bi lan aipagarri ditu Esan Ozenkik: Garaje H talde kubatarren «Al duro y sin guante», eguneroko bizitza islatzen duten letra latzekin; eta Motives frantziarrak, iraultza kantuen bertsioekin.

Esan Ozenkiren beste berezitasun bat taldeekin lan egiteko era da. Iñigo Martinezen esanetan, «*bizia izatea*» eskatzen diote taldeari. Bestalde, disko bakoitzaren salneurriaren batez besteko bat (% 10 kasurako) eman beharrean, lan bakoitzaren kontabilitatea eraman eta erdibana egiten dituzte etekinak musikariek.

AGORILA

Baionan kokatua dagoen disketxe hau iparraldeko produkzioaz arduratzen da batik bat. Ez du estudiorik baina promozioa darama. Batez ere bertako musika tradizionala eta rocka jorratzen ditu. Dominique Lopepe bertako arduradunak azaldutakoaren arabera, «*urteak igaro ahala musika tradizionala indarra galtzen joan da*», baina estilo hori jorratzen duen jendea badago oraindik. Honen adibide da, besteak beste, Zuberoako Mixel Etxekopar, Mixel Arrotze eta Maggi Oihenart kantarien «*Lurralde zilarra*» azken lana. Halaber, rock taldeak ere indar handiz ari dira iparraldean: kallean daude Kukumiku, Txo, Zapo Zain taldeen azken lanak.

Aztarnak (Joxan Goikoetxea arduraduna argazkian) CD extra formatuan (CD eta CD-ROM berean) ateratzen ditu bere lanak; teknologia aurreratua darabil horretarako.

ELKARLANEAN

Donostiako disketxe honek talde euskaldunekin egiten du lan eta herri musikaren esparruan aritzen da, bai Euskal Herrian eta baita kanpoan ere. Elkarlaneaneko arduradunen arabera euskal musikak kanpoan ere oso harrera ona du. «*Euskarak beste hizkuntzek ez duten tinbrea du eta gure desberdintasunei kanpoan etekina atera behar diegu. Pozgarria da Alaitz eta Maider bezalako*

euskal talde batek non eta Japonian 1.400 disko saltzea», adierazten du disketxe arduradun Angel Valdesek. Aipatu bikotea «*Inshala*» beren azken lana ateratzekotan dira. Bestalde, Etzakit eta Gozategi buru belarri ari dira azken diskoa prestatzen. Valdesen esanetan, jende gazte honi esker trikitixaren mundua inoiz baino «*biziago*» dago. «*Urtean 80tik gora kontzertu eskaintzen dituzte eta hori zerbaitengatik da*» gaineratzen du Elkarla-

neaneko arduradunak.

Iparraldetik Eneko Labegerie (Mixel Labegiereren semea) datorkigu «*Nazio Berria*» diskoarekin. Kallean dago jadanik Gatikako Ur Gabe taldearen lehen diskoa. Bestalde, hilaren bukaeran Epelde trikitilariak Angel Larrañagarekin batera burututako lana izango dugu, baita txalaparta ardatz izango duen Jesus Artzeren azken ere: «*Sakanatik Arbaila ttipira*» ●

◆ GORETTI RODRIGUEZ

ZURE LOKAL ETA AURREKONTUAREN ARABERAKO MUSIKA EKIPOAK

Musika talde berri nahiz ospetsuentzat, bertsosai, txosna, modelo erakustaldi, dantzaldi, jai aurkezpen eta edozein ekitaldi eta lekutarako ARGIA ETA SOINU EKIPOAK dauzkagu; esperientzia handiko profesionalak gaituzu.

Zure beharren berri emango dizuten lagunak gaituzu

Gaztelondo kalea, 5 Tel.-Faxe: 94 422 28 18 • 48.002 BILBO

Euskal musika frontoietan entzun behar izan dugu urte luzetan, baina zein da gaur egungo egoera? Hobetu al dira kontzertuak emateko aretoak? Euskal Herrian zehar musika taldeek beren emanaldiak eskaintzeko darabilzkiten leku mota desberdinak azaltzen saiatuko gara datozen orrialdetan.

MUSIKA ARETOEN MAPA ALDATZEN ARI OTE DA?

Alde batetik nazioarte mailan goiko puntan dauden rock izarrak aterpetu dituzten areto erraldoiak daude. Makrokonzertu hauek Espainiako oso leku gutxitan izaten dira. 80ko hamarkadan Madril, Bartzelona eta Donostian izaten ziren kontzertu handi horiek. Gaur egun Bilboko La Casilla kiroldegian edo Erakustazokan, eta Donostiako Belodromoan edo Ilunbe zezen plaza estali berrian (Bryan Adamsena izan da bertako lehen kontzertua) izaten dira horietako batzuk. Iruñeko Anaitasunan ere izaten dira horrelakoak.

Aipatu behar da ekainaren bukaerarako Bilboko Erakustazokan ekitaldi erraldoia ari dela prestatzen Serrano promotora. Bi egunetan zehar, ekainak 25 eta 26an, hiru eszenatokitan 40 talde inguru bilduko dituzten kontzertuak izateaz

Gaztetxeak izan ohi dira rock taldeen gotorleku; La Polla izaten da hauetan, baina herri plazetan ere sarri ikus ditzakegu.

gain, disko azoka ere izango da, disketxe independenteak elkartuz Euskal Herrian egiten den lehen rock azoka bilduz.

Dударик gabe, atzeritik etorritako izarrek bereganatzen dute jende kopuru altuena areto erraldoi horietan. Hor dago, azken adibide gisa, Bob Dylanek Donostian eskainitakoa. Ho-

nelako ekitaldiekin lotuta daude leku irekietan antolatzen diren jaialdi erraldoiak. Euskal Herrian Arrosakoa da adibide nagusiena, euskara eta ikastolen alde edo beste aldarrikapen baten inguruan antolatutakoak ahaztu gabe. Horrelakoetan eszenatokiki bereziak muntatzen dira eta musika taldeak ez dira

baldintza onenetan aritzen.

Beste eszenatokiki mota bat orkestra sinfoniko batekin abestu duten bakarlariek behar dutena litzateke. Horrelakoetan antzoki handi bat (Benito Lertxundik Euskadiko Orkestrarekin euskal hiriburuetan emandako saioak dira honen adibiderik gertuena) edo kiroldegi bat (Mikel Laboak Euskadiko Orkestrarekin Donostiako Musika Hamabostaldian) aukeratzen da, interprete multzo handiak hala behar duelako.

Rock talde arrunten zirkuitua oso anitza da eta modu askotako lekuak ezagutzen dituzte bere emanaldietan. Urte askotan frontoietan jo behar izan dute taldeek, eguraldiaren aldetik segurtasuna eskaintzen zuten toki bakarrak. «*Euskal soinua deitzen dugun hori errailetan sartuta daukagu, baina egoera tamalez ez da asko aldatu*», adierazi digu Serrano promotarako Josunek. Etxe

irudi-Ots

argiztapena

sonorizazioa

bideo-proiektoreak

grabazio-estudioak

pantailak

bideo-zinema-publizitaterako platoa alokairua

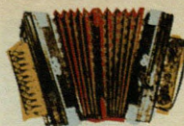
Gabiria kalea -15

179 posta kutxa

20305 - IRUN

943.631.632 tel

943.631.602 fax

honek era guztietako aretotan egiten du lan: hiriburuetakoa antzokiak, kiroldegia, plazak, areto txikiak eta frontoiak, noski. Alor honetan gaur egungo joera nagusiez galdetuta, zenbait abeslarik (Juan Carlos Perez, Gari) giro barnekoia goa bilatzen dutela erantzun digute, soinu aldetik kalitate handi goa lortu nahian.

Neurri txikiko aretoak jarri dira modan azkenaldian. Sorailuzeko Gaztelupe taberna aipatu behar da hemen. Zigilu bat sortzeaz gain (Gaztelupeko Hotsak), emanaldi ugari antolatzen du eta zirkuitu antzekoa sortu du beste taberna batzuekin (Bilboko Kafe Antzokia, Bergarako Pol Pol) lurralde eta estilo desberdinetako musika taldeei aukera emateko.

Kultur Errota errotu nahian

Honen antzeko eskaintzari ekin dio Euskara Elkartea eta Herri Aldizkarien Topaguneak Kultur Errota izeneko ekinbidarekin. Formato txikiko ikuskizunak (ez bakarrik kontzertuak, antzerkia, pailazoak, erromeriak ere bai) eskaintzen ditu hainbat herritako taberna eta aretotan, euskara hutsez, noski. Euskara elkartearen babesean funtzionatzen duten hiru taberna badira Euskal Herrian (Bilboko Kafe Antzokia, Durangoko Berbaro eta Lasarteko Jalgi) baina guztira 25 talde daude sartuta Errotan eta gainontzeko herrietan taberna, kultur etxe edo beste lokal txikiak jotzen dute antolatzaileek.

Aipatutako hiru areto horiek emanaldiak eskaintzeko ondo egokituta daude soinu eta argi aldetik. Horrelako gehiagor sortzea ona litzateke, baina inbertsio handia eskatzen du eta autofinantziaketa helburutzat dutenez, zaila izango da. Azaroan hasi zen proiektu honek 200 emanaldi eskainiko ditu ekaina bitarte, negu parteko

- OSHORRI
- GOZATEGI
- GARI
- ANARI
- JABIER MUGURUZA
- IHER GOENAGA
- LAU BEHI
- AIXA [Mikel Errazkin]
- JAZZLE BIG BAND
- ELEKTRO BIKINIS
- PACO IBAÑEZ & IMANOL
- ZEZO RIBEIRO
- PHIL CUNNINGHAM & ALY BAIN
- KATHRYN TICHELL
- GEORGES MOUSTAKI
- ELLIOTT MURPHY
- OLD BLIND DOGS
- BADEN POWELL
- TANIA MARIA

Serrano

www.adv.es/pserrano
www.rockazoka.canal21.com

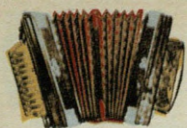
Polig. Igeltzera, Pab. 18
48610 Urduliz - BIZKAIA

Tel.: 94 676 56 31

Faxa: 94 676 55 05

Tel. Movil: 609 40 22 95

e-mail: josanser@sarenet.es

Kepa Junkerak antzokietan eskaini ohi du bere ikuskizuna, JC Perez, Ruper Ordorika, Mikel Laboa, Oskorri eta beste askok bezala.

taldeko partaidearen iritziz.

Zenbait udalek ere eszenatoki edo gune intimo hauek bilatzen dituzte. Iaz adibidez, Andoain, Hernani eta Tolosako udalek «Musikaren txokoa» izeneko zirkuitu txikia antolatuta zuten.

Gaztetxeak, rockaren tenpluak

Gazte asanbladak eta gaztetxeak izan dira euskal rockaren sostengu nagusienak. Oraindik ere kontzertu ugari antolatzen da leku hauetan eta, batzuk aipatzearren, Deustuko gazte lokala, Elorrio, Larrabetzu, Gasteiz (oso egitarau ona eskaintzen du hilabetero), Andoain, Alegia, Azkoitiko Matadero, Altsasu, Etxarri-Aranatz edota Iruñea aipatuko genituzke. Atzeritik etorritako taldeen babeslekuak izaten dira askotan.

Alegiako Gaztetxeak adibidez 11 urte bete zituen abenduan eta urtero kontzertu sorta ederra eskaintzen du, herriko jai alternatiboak antolatzeaz gain. Parisen duten lagun baten bidez edo Arrasate, Hernani, Andoain eta Ibarako gaztetxeen bidez lortzen dituzte bira egiten ari diren taldeak. Eszenatokia ondo prestatuta dute argi eta soinu aldetik eta 400-500 pertsonentzako lekua badago. Talde ezagunak ekartzen dituztenean, sarrera merke

batekin taldeari ordaintzeko eta musika ekipoaren erdia ordaintzeko moldatzen dira. Beste erdia paratutako tabernatik ateratzen dute. Baina kontu hauek ez dira beti ondo ateratzen eta jaietatik gordeta duten kutxara jo behar izaten dute batzutan, batez ere talde ezezagun edo berriekin.

Kasu oso bereziak ere badaude Euskal Herrian. Badira oso eskaintza desberdina duten hiru areto: Iruñeko Artaia, Gasteizen Betagarri taldekoek daramatena eta Irungo Tunk!. Areto hauetan ez dira bakarrik kontzertuak eskaintzen. Horretaz aparte, musika taldeei entseatzeko aukera ematen zaie, horrela rock talde gehien arazorik handienetakoari erantzuna emanez.

Atzeritarrak ez dira falta

Matxitxa enpresa Bilboko Kafe Antzokia eta Bilborock, Bergarako Jam, Iruñeko Artaia, Lasarteko Zulo, Gasteizko Elefante Blanco, Trintxerpeko Mogambo eta Irungo Tunk! aretoetan aritzen da batez ere. Neurri desberdinetakoa aretoak dira, handienak Bergarako eta Gasteizkoa izanik, 1.200 eta 1.000 pertsonarentzat, hurrenez hurren. Enpresa honetako arduradun Angel Floresek dioenez, lehen taldeek edozein tokitan jotzen zuten, baina behin maila bat lortuz ge-

kultur zirkuitua baita. «Hurrengo denboraldirako Errota errotzea nahi genuke, beste herri gehiagotara zabaltzea, proiektua egonkortzea» dio «Urru»k, ekinbide honen koordinatzaileak. Artista eta ikuslearen arteko harreman zuzena bilatzen dute ekitaldi hauek, gune handiek sortzen duten

hoztasunarekin bukatzearen. Bere prezioa dezente jaisten duten musikari ezagunekin batera (Joxan Goikoetxea, Joseba Tapia, Mikel Urdangarin), proiektu honek musikari gaztegoei kontzertu batzuk emateko eskaintzen dieten aukera azpimarratu behar da bereziki, Imanol Ubeda Bide Ertzean

ALBERTO ELOSEGI

ALOKAIRUA ETA SALMENTA

etxekit, s.l

- KARPAK
- ESZENATOKIAK
- HESIAK
- TXOSNAK
- TRIBUNAK
- ALDAGELAK
- KOMUN MUGIKORRAK

ERAIKUNTZAK MODULOKA

Barrondo Auzoa / 48480 ZARATAMO • Tel: 94 671 04 75 - Faxa: 94 671 13 58

Donostiako Belodromoan Bob Dylan izan da berriki; kanpotik datozen talde handien eremua izaten da hau.

ro bere eskakizunak handiagoak dira, baita aretoari buruzkoak ere. Atzerritik etortzen diren talde ospetsuek bizpahiru kontzertu ematen dituztenean, horietako bat Euskal Herrian izaten da, adibidez Jam aretoan. «Azken hiru urteotan asko hobetu da egoera. Hiri handiez gain, badira oso maila oneko beste areto batzuk. Gainera argia eta soinu jarrita izaten dute eta oso ondo egokituta daut» dio Floresek.

Hala ere, oraindik askotan frontoietara jo behar izaten dutela onartzen du, talde berrien kasuan batez ere. Gainera, antolatzaileak herriko taldeak direnean, errazagoa da frontoia erabiltzeko udalaren baimena lortzea.

Merkatuak markatu egiten duela dio Matxixakoak, salmenten arabera areto handi edo txikiagoetara jotzen baita. Hala ere, gauza akustikoetarako joera dagoela onartzen du. «Bakarlari batzuk (Mikel Markez, Anje Duhalde) neguan bakarka aritzen dira, nahiz eta udan

talde batean aritu. Horrela kultur etxeetan-eta emanaldiak lortzeko aukera gehiago baita», adierazi digu.

Azkenik, herriko jaietan antolatzen diren kontzertu solteak, herrietako kultur taldeek antolatzen dituztenak, tarteka eratzen diren zikloak, kultur etxeetakoak eta abar aipatu behar dira Euskal Herriko kontzertuen ikuspegi azkar honetan.

Buruan gelditzen zaigun beste zalantza da eraikitzen ari

diren kultur zentro erraldoietan (Guggenheim, Euskalduna, Kursaal) euskal musikak bere lekua izango duen ala ez. Orain arte behintzat musika klasikoak izan du bere txanda, baina rocka eta beste musika berriak entzuteko aukera izango al dugu? Hori izan daiteke azpiegitura berri hauen erronketako bat. Gure erakundeek gazte musika eta herri musika laguntzeko aukera ezinhobea izan daiteke ●

◆ JOXEMI SAIZAR

SOINUAN HOBERENA

BOUYER

**JABIER
SATRUSTEGI**

**BOUYER MEGAFONIA • UDE INTERFONIA • BILATZAILEAK • SOINU EKIPOAK
ZERBITZU TEKNIKOA**

20110 Pasai San Pedro • Euskadi Etorbidea, 61 behea.

Tel.: 943 40 08 48 / 32 03 99 / 39 23 51 • Mob.: 689 80 85 91 • Faxa: 943 40 08 48

**Kafe
AN
IZO
KIA**

**MAIATZ
eta
EKAINA**

26 ASTEAZKENA 22:00

- THE DICKIES
- Caffeine

27 OSTEAGUNA 22:00

- MAKE UP
- Atom Rhumba

28 OSTIRALA 22:00

- ALAITZ ETA MAIDER

01 ASTEARTEA 20:00

- "BILBO, NORA ZOAZ?"
Kultur hitzordua

03 OSTEAGUNA 22:00

- KOMA

04 OSTIRALA 20:00

- SEQUITAS
ANGELORUM
Laburmetraiaren emanaldia

06 IGANDEA 20:30

- SARA GONZALEZ
- MARTA CAMPOS
- ANABEL LOPEZ
- LIUBA MARIA HEVIA
Emakume kubatarren kantaldia

10 OSTEAGUNA 23:00

- JEXUXMAI &
NOIZBEINKA

11 OSTIRALA 21:00

- J. MAIA & I. ELORTZA
Berto afaria

12 LARUNBATA 21:00

- EH SUKARRA

16 ASTEAZKENA 20:00

- URBELTZEN DANTZA
GANBARA

17 OSTEAGUNA 22:30

- LOS VAN VAN

18 OSTIRALA 22:00

- HERMANA MARY

23 ASTEAZKENA 20:00

- SANJUAN-GAU FESTA

25 OSTIRALA 22:00

- DRONADAR

Obra bat sortu duenari dagozkion diruak bildu eta bideratzen ehun urte beteko ditu aurki Autore eta Argitaratzaileen Elkarte Nagusiak (SGAE). Bere lana guztien guztiz gustukoa eta erraza izan ez arren, gaur egun nork ez du bere abestia erregistratzen? Elkarte honen nondik norakoak jakin nahi izan ditugu, nola funtzionatzen duen eta zer lan egiten duen.

MENDE OSO BAT AUTOREEN OGASUNA BIDERATZEN

Artista sortzaileak gizartean daukan funtzioa ez du askok oso argi. Egilea produktu artistikoa merkantzia bihurtu beharrean dago, sorkuntza lana etekin bilakatu nahi badu. Sorkuntza eta diruaren mundua nahasten direnean, arteak neurri batean bere purutasuna arriskutan jartzen du, bere sorkuntza intimoa merkatuaren eskariaren legearen arabera baldintzatzen badu.

Kultur produktu baten asmatzaileak bere ofiziotik jan nahi badu arotz batek bere altzarietatik bezala, beharrezko ditu egile eskubideak, eskubide horiek errespetatuak izan daitezzen, eta berak sortutako zera erabiltzen eta gozatzen duenak ordain dezan. Musikari dago-kionez, sorkuntza horren hamaika erreproduzio egiten da eszenatokietan, irrati-telebistatan, tabernatan edota kopia pribatuen bidez.

Baina finantzen hizkuntza arotz zaio sortzaileari, eta kanta baten egileak edo letragileak ezin du ibili bere obra norbaitek ordainik eman gabe egiten ote duen kontrolatzen. Autore eta Argitaratzaileen Elkarte Nagusiak (SGAE) lan hori egiten du, eta bakarra da zeregin horretan, datorren ekainaren 16an

ehun urtez. Bere betebeharra eta helburu lehena zera da: egile eskubideak batzea, kobratzea, eskubide horiek identifikatu eta banatzeko. Garrantzitsuena kopuruz musika da, baina ikusentzunezkoak eta antzerki sortzaile gehienak ere ezinbestean berehala apuntatzen dira SGAEen.

Portzentaien lengoaia

Bulego handi eta txukuna dauka SGAEk Bilbon, ondo funtzionatzen duen enpresa baita. Marketing lengoaia erabiltzen duen enpresa da, «*instituzio liderra*» eta «*450 profesional zuretzat lanean dituen*». Hiru miloi obren eskubideak kudeatzen ditu, eta 1998an 31.429 miloi pezeta (1.257 milioi libera) banatu zituen autoreen artean. EAEn 1.800 bazkide du eta 550 Nafarroan, horietarik % 30 inguru musikariak. Diru kopuru handiak maneiatzen ditu: iaz ia 2.000 miloi pezeta kobratu zituen EAEn (97an baino % 21 gehiago), eta 405 Nafarroan.

Jabego intelektualari buruzko legea eskutan, «*domicilio estrictamente doméstico*» delakoan gertatzen ez den erreproduzio oro kobratzen du Autoreen Elkarteak: kontzertuengatik, tabernen musika aparatu eta telebistagatik, ko-

Su Ta Gar Kuban izan zen iaz Autore eta Argitaratzaileen Elkarte Nagusiak antolatutako bira batetan.

TRIKI TRUK

S O I N U E T A A R G I A K

- Bertsolariak, mitinak, txoznak eta mota guztietako kontzertuak
- Zure gustoko kontzertuak antolatzen ditugu

Iparraldea, 3 - 3. - Tel. eta Faxe: 948 63 09 70 • 31.780 BERA (Nafarroa)

mertzioei daukaten aparailuagatik, telebista kateetatik, disketxeetatik, zineetatik edota ezkontzako orkestek jotzen duten pieza bakoitzarengatik ere kobratzen da.

Lan zatarra da, *egileen poliziarena*. Kobratzeko, egitura administratibo dexentea behar du, esan bezala: Hegoaldeko lau hiriburuetan bulegoak ditu, eta bulegoetako langileez gain beste 15 pertsona ditu EAEn lurralde zehatz bakoitzean zer mugitzen den kontrolatzeko, 24 orduak kalean kontrolatu eta kobratzen.

Asmoa leku bakoitzean une bakoitzean jarri den musika kontrolatzea da. Kontzertuetan hori kontrolatzea erraza da, ordezkaria abeslariarengana doa, eta orrialde batetan apuntatzen du taldeak zer joko duen: tituluak eta egileak. 1998an 753 antzerki emanaldi eta 2.388 kontzertu kontrolatu zituen SGAEk EAEn bakarrik, eta bakoitzaren takilaren % 10 eskuratzen du. Elkartearen lanak ordaintzeko, horren % 17 erabiltzen da, eta beste % 83 egileei dagokie.

Hamaika tarifa eta itun ezberdin dago

Tabernek 2.600 pezeta ordaintzen diote SGAEri hilabeteetan musika aparailuak edukitzeagatik. Telebista bateagatik, berriz, 1.800 pezeta. Kaset, bideo edo CD birjinak erostean, prezioan sartuta daude hortik sortuko den kopia pribatuarekiko egile eskubideak, jendeak uste duenaz bestela, ez baita ilegala kopia pribatuak egitea, zinta erostean hori ordaindu duzulako. Kaset hori diskoteka batetan jarri nahi baduzu, ordea, beste kopuru bat adostu behar da SGAErekin.

Proyecto Araña, adibidez, egileen babeserako SGAEk sortutako informatika programa bat da, interneten dabilzan obrak ere (musika, ikusentzu-

nezkoak...) kontrolatu ahal izateko. Kobraketa egitea nahiko erraza omen da, zailagoa da diruaren banaketa egitea gero. Kontzertuetan, 10 abesti jotzen badira, abesti bakoitzaren letra eta musikaren egileek adostutako tarifaren zati bana kobratuko dute batez besteko baten arabera.

Komunikabideetan erreproduzitzen dena asko kontrolatzen da. EAEn ETB grabatzeaz arduratzen dira eguneko

Askota hitz egin izan da Euskal Herri mailako SGAEren pareko enpresa bat sortzeaz, baina ez da hain erraza

24 orduz, eta Madrilen telebista estatal guztiak, zer jartzen den zehaztu eta hori kobratzeko.

Tabernetan, adibidez, ezinezkoa da jartzen diren musika guztiak jakitea, beraz, erreperitorio hori identifikatzeko, sondeoak egiten dituzten enprekin egiten du lan SGAEk. Salmentak ikusita, irradian gehien zer entzuten den jakinda, disko-

tekatan zer jartzen den apuntatuta, ikerketa bat egiten dute eta leku batzuetan kobratzen denaren errepartoa egiten dute. EAEn sondeo bereziak egiten dira; Espainiako beste lurraldeetan entzuten den musikaren oso ezberdina da.

Diru kopuru handiena gehien erreproduzitu eta entzuten den musikaren jabeak jasoko du beraz. Egile txiki bat sondeoetan agertzea askoz zailagoa da, egile baten musika soilik hiru tabernatan entzuten bada oso zaila baita hori sondeoetan agertzea. Eta sondeo horien arabera egiten dira ordainketen zati handiak, baina oso zaila da beste sistema bat sortzea; ezinezkoa da publikoki erreproduzitzen den guztia identifikatzea.

Edozein ogasunekin gertatzen den bezala, egileen ogasunean ere iruzurgileak edota planto egiten dutenak badaude. Ba omen daude SGAEren aurrean salmenta kopuruak faltsutzen dituzten argitaletxeak, kasu. EITBk, berriz, FORTAko beste telebista kate autonomiko gehienekin batera, SGAEri publizitate bidezko diru-sarreraren arabera dirutza ematea erabaki zuen, instituzioetatik jasotzen dutena sartu gabe eta, beraz, kopuruak asko murriztuz. Kasua epaitegian

SGAEk Madrilen hainbat kontzertu arrakastatsu antolatu du; Etsaiak taldea da han izan den taldeetako bat.

Kepa Junkera

Bilbao 00:00 h
S A R I A K

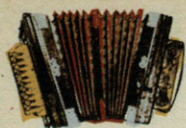
- URREZKO DISKA- 1998ko abendua
- EUSKADI GAZTE-ko 1998 urteko diskarik onena.
- RADIO EUSKADI-ko komunikazio saria.
- EL CORREO-ko musika saria.
- Urteko kontzerturik onena, azaroan, Donostian ospatutako kontzertuagatik, EGUNKARIA.
- Abestirik onena euskaraz Maitia Nun Zira SGAE
- RNEko diskarik onena- RADIO 3.
- Folk garaikideren diskarik onena- HIDROGEN-TV3.
- Nazioarteko diskarik onena ACONTECE (Portugal).
- FOLK ROOTS-eko 15albunuen artean hautatua.
- Del Hierro a Madagascar RNEko abestirik onena -RADIO 3.
- Instrumentistik onena O PUBLICO (Portugaleko egunkaria)

Bilbao 00:00h

KAP produktzioak • Tlf: 94 447 88 40
kap_prod@teletel.es

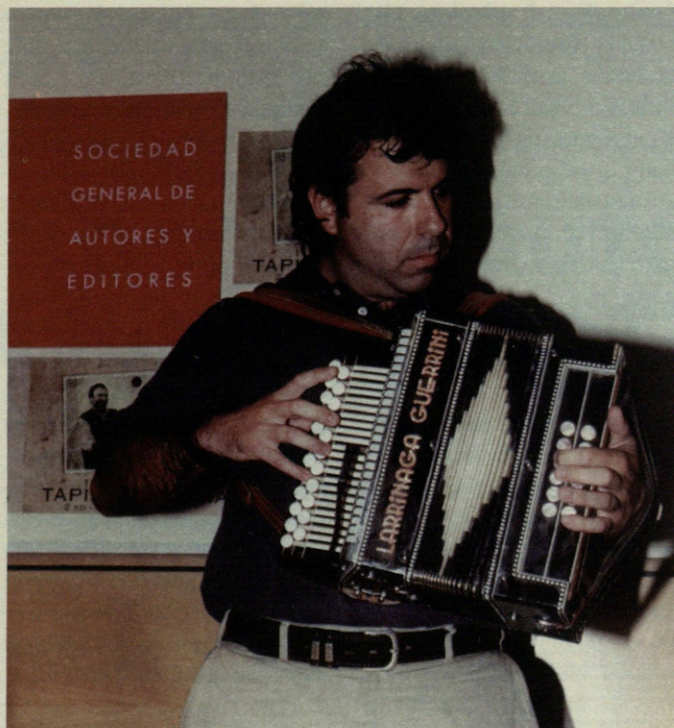
dago epaiaren zain, baina zenbait sententzia SGAEren aldeko atera dira jada.

Autoreen abantaila eta kezkak

Gauza ezberdinak dira musika taldea eta egilea. Taldeak katxet bat kobra dezake kontzertu bat egiteagatik, baina horrez gain egileak daude, eta izan daiteke taldeko bat, edo bi, edo denak, edo taldekoa ez den norbait (letragileen kasuan batez ere). Eta hori taldearen kontratatzaileak aparte ordaindu behar du, eszenatokia edo musika ekipoaren alokairua ordaindu behar duen bezalaxe.

SGAEko bazkide egitea oso erraza da: izena eman (2.500 pezetako kuota bakarra ordainduta) eta hortik aurrera sortzen den guztia erregistratzea, SGAEk egilea identifikatzeko, eta obra horiengatik bildutako dirua berari eman ahal izateko. Hegoaldeko egoitza nagusia Bilboko Gran Vian 29an duen arren, Donostia, Gasteiz eta Iruñean ere bulegoak ditu.

Abesti baten erregistroa egiteko partitura eta letra entregatzen dira, eta egile biek adosten dute bakoitzak zein ehuneko jasoko duen. Maiz gertatzen da musikari bat zinta batekin agertzea eta bere abestia partituran idazten ez jakitea, baina zerbitzu hori erraztu

Musikari ia guztiak daude SGAE barruan; disko aurkezpen asko ere bertan egiten da.

egingo dio Elkarteari. Plagio kasuak ez dira oso maiz gertatzen, baina edozein obra mota lehenbailehen erregistratzea gomendatzen du SGAEk, gertatu izan baita norbait iristea bere obra erregistratzera eta inguruko lagun (edo lagun ohi) batek obra bera lehenago bere izenean erregistratu izana.

Aipatu guztiaz gain, SGAEk bere bazkideen promoziorako hainbat egitasmo burutzen du: bekak, ikastaroak, kontzertuak, zinemaldiak, dis-

ko aurkezpenak... Legez, atzerriko autoreen eskubideetatik kobratzen denaren kopuru bat kultur promoziora eman behar zaio. SGAE inguruko Fundación Autor-ek kudeatzen ditu ekitaldiok. Iaz, adibidez, euskal musikaren aste oso bat antolatu zuen SGAEk Madrilén, hainbat kontzertu arrakastatsu antolatuz: Jabier Muguruza, JC Perez, Gari, Etsaiak, Gari, Betagarri, Alaitz eta Maider, King Mafrundi, Hiru Truku...

Espainiar instituzioa izaki,

Euskadiko ordezkariak Euskal Autonomi Elkartea harpatzen du soilik, eta Nafarroa Aragoi eta Errioxarekin batera dago. Askotan hitz egin da SGAE ez den beste enpresarik sortzeaz, adibidez Euskal Herri mailan, baina ez da hain erraza. SGAEk 130 atzerriko egile elkarteekin hitzarmenak ditu, musikarien atzerriko kasuak konpontzeko. Mundu guztiko autoreen erreperitorioa kudeatzen da. SGAEk Hego Amerika eta Kuban ere funtzionatzen du. Mundu osoko laugarren Egile Elkartea da administrazio kostuetan, eta teknikoki lehena edo bigarrena.

Sondeo eta sistema honen guztiaren bitartez azkenean artista salduenen kantuen sortzaileei ordaintzen zaie diru gehiena, sondeoei masifikatzera jotzen baitute definizioz, baina ez dago besterik. Sormenezko obra batek ematen duen guzti deskribaezin horren ordaina da diruaren lengoia, beste edozein merkantzia bezala, hau da, kuantitatiboki. Kontu horiek kualitatiboki egitea bestelako kontua litzateke, are zailago eta arriskutsuagoa oraindik.

Bestalde, egilea sortzaile huts izatetik bizi ahal izango balitz..., baina egunerokoan merkatal munduan mugitu beharra besterik geratzen ez zaio nez... ●

◆ PERU C. SABAN

ERVITI

MUSIKA

MUSIKA INSTRUMENTU ETA AKZESORIOAK EDITORIALA

Tel.: 943 42 65 36
943 42 87 83
Faxa: 943 28 57 97

e-mail: erviti@euskalnet.net
San Martin kalea, 28
20005 DONOSTIA

BIZIAREN SORRERA ETA EBOLUZIOA

Berririk ba al duzu Ediacaran eta Burgess Shalen, Prekanbrikoan, gertatu ziren bizi-esperimentu izugarriez? Ba al dakizu teoria zientifiko batzuek biziaren sorrera Lurretik kanpo kokatzen dutela? Entzun al duzu noizbait giza garuna eta gogamena pentsamendutan espezializaturiko bakterioen kolonia baten sorkuntza dela? Hau guztia eta askoz gehiago, deigarriak diren argazkiekin gainera, liburu honen orrietan.

OINARRIZKO LIBURUTEGIA

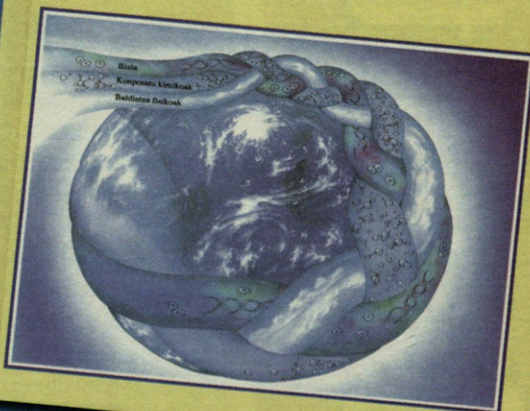
HOGAIGARREN MENDEKO GERTAERA NAGUSIAK

HOGAIGARREN MENDEKO GERTAERA NAGUSIAK

Gerra mundialen kausak eta ondorioak, 1936.eko gerra Euskal Herrian, nazien garaipena, munduaren ekonomi berrantolaketa, Errusiako iraultza eta Sobiet Batasuneko suntsipena, XX. mendeko demografia eta gizartea, zientzia eta kultura, krisialdi ekonomikoak, aurrerapen zientifikoak eta iraultza informatikoak... Betidanik era errezean, argazki ugariekin eta euskara bikainean, eduki nahi izan duzun informazioa, orain zure esku.

BIZIAREN SORRERA ETA EBOLUZIOA (TEORIA BERRIAK)

*Jadanik
salgai zure
liburudendan!!!*

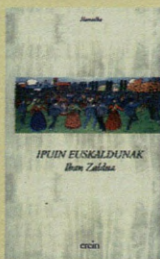

GAIK

ARGITALDARIA

Astia Hartuta

L I B U R U A K

IPUIN
EUSKALDUNAKIban Zaldúa.
Gerardo MarkuletaErein
140 orrialde
1.550 pta.

XAKE NOBELA

Stefan Zweig

Alberdania
255 orrialde
1.600 pta.

Hemezortzi ipuin euskaldun ditu Gerardo Markuletak eta Iban Zalduak idatzi duten liburuak. Lehenengoak idatzitakoen artean «Anbotoko Dama», «Hiru Ordu Laurden» eta «Hiru urtetik behin» aurkituko ditu irakurleak, besteak beste. Zalduak adibidez, «zergatik gorrotatzen dituzte donostiarrek bilbotarrak?» azaltzen du izenburu bereko ipuinean. Bi azal ditu liburuak eta baita ongi berezitzako bi zati ere. Azal batetik hasita idazle baten ipuinak irakurriko dira eta bestetik hasiz, Markuletarenak. Batzuk eta besteak ezberdintzeko erdian aurkibidea jarri diote liburuari. Itxura berezia dauka liburuak. Irakurleak, azal batetik hasten bada, bestea buruz behera dagoela antzemango du ●

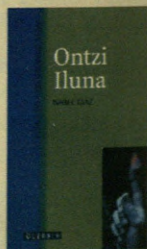
Alberdaniaren eskutik, Stefan Zweig idazle austriarrak idatzitako Xake Nobela euskarara itzuli du Xabier Mendi-gurennek. Eleberria xakearen inguruan aritzen da. Protagonista Mirko Czentoviczek, dohai bereziak erakutsi ditu txikitatik munduko txapelduna izatera iritsi delarik. New Yorketik Buenos Aireserako bidaian, itsasuntzi barruan, aurkari misteriotsu bat agertuko zaio. Narratzaileak bi pertsonaiak lehiara bultzatzen ditu. Idazleak larrialdirik gogorrenaren aurrean, gizakiak barru-barruan duen aurrera egiteko ahalmenaz dihardu. Zweigek eromenaren atarian jarriko du irakurlea eta pertsonaiak bizi duen estuasun bera sentiaraziko dio, hasieratik bururaino ezinutzizko liburu bitxi honetan ●

LUZARO BIZI

Jose Manuel
González AramendiElhuyar
151 orrialde
2.135 pta.

ONTZI ILUNA

Isabel Diaz

Kutxa Fundazioa
63 orrialde
500 pta.

Saioi onean eta osasuntsu bizitzeko klabeak eskaintzen zaizkio irakurleari liburu honetan. Lau atal nagusi ditu: «Gizarte aurreratuak eta ariketa fisikoa», «Pertsona osasuntsuak eta ariketa», «Ariketa fisikoa zenbait egoera berezietan» eta azkena, «Biztanleria aktiboaren gizarte-onurak». Taulaz, grafikoz eta osasuntsu egoteko aholkuz josita dago. Test ugari ere azaltzen dira nork bere egoera fisikoa aztertu eta berorren jarraipena egin dezan: Gorputz-masaren indizea, koipe-portzentaia, pisu ideala eta BMEa, hots, gure bihotzak minutuko lor dezakeen taupada-maila, besteak beste. Dударik gabe informazio interesgarria aurkituko du irakurleak idazlan honetan ●

Lan honek 1998ko Irun Hiria Literatur Sarien Olerki Saria irabazi zuen. Isabel Diazek idatzitako 50 olerki inguru biltzen ditu liburu mehe honek. Olerki gehienek orrialde osoa betetzen badute ere badaude bizpahiru lerrokoak. Batzuek, zuzen idatzita egon beharrean egitura arraroa hartzen dute. Frantsesez idatzitako bertsoa ere aurkituko du irakurleak. Lanaren izenburuaren esanahia liburuan azaltzen du idazleak: «Ontzirik ilunena: gaua. Ontzirik emeena: ilargia. Ontzirik ontzi-ena: emakumea». Ez da Isabel Diazek irabazi duen estraineko saria. 1994an «Ernestina de Champourcin» Poesia Sariaketa irabazi zuen «Ura badoa maldan behera» idazlanarengatik ●

**BERANDU DA
GELDITZEKO**

Unai Iturriaga

Susa
273 orrialde
2.200 pta.

Susa argitaletxearen eskutik, Unai Iturriaga bertsolariak bere lehen-dabiziko eleberria kalean du. Idazleak Bilbon, ongi ezagutzen duen hirian, kokatzen du istorioa. Protagonista, Mikel, ikasketak bukatu berri dituen gaztea da. Musika talde bateko baxujolea da, ez du lanik ez dirurik eta Dionisioren etxean bizi da, honen lepotik. Hala ere, ez da mundu honetatik at bizi

eta edozein gizabanakok bezala, kezkak ere baditu.

Ironiaz jositako eleberria da Iturriagarena. Narratzaileak irakurlea zirikatatu egingo du eta bere pertsonaiez trufatuko da liburuak dituen hamazazpi ataletan zehar. Elkarrizketen bizitasunak erakutsiko ditu kontzertu eta tabernetako jendea. Liburuak irakurketarekin gozatzea du helburu ●

«Bizitzaren 'trenetik' jaistea oso zaila da»

Zure lehen eleberria Bilbon kokatu duzu. Zergatik aukeratu duzu hiri hau?

Istorio urbano kontaktzen dut eta Euskal Herriko hiri bat aukeratzera ez nuen zailtzarik izan. Gainera, ondo ezagutzen dudana zerbait buruz idatzi nahi nuen, pertsonaiak-eta kokatzea errazago egingo zitzaidalako, eta Bilbo ondo ezagutzen dudana hiria da.

■ **Ironia sarri erabiltzen duzu liburuan zehar. Zergatik?**

Ironia nahikoa dago pertsonaiak zein gaiak tratatzerakoan. Askotan gairik absurdoenak seriotasun handiz tratatzen ditut eta garrantzitsuenak berriz, ironiaz. Azken batean, bizitza ere horrelakoa da. Gauza absurdo batengatik eztabaida gogorra sor daiteke eta beste batzuetan gauza serioak arin tratatzen ditugu.

■ **Zer da "berandu gelditzeko"?**

Egunerokotasuna da liburuaren oinarria. Egunerokotasun horrek protagonista, modu inkonsziente batez, une jakin bat bizitzera darama, atzerabiderik ez duena. Han sartuta

egon eta gero beranduegi izango da gelditzeko.

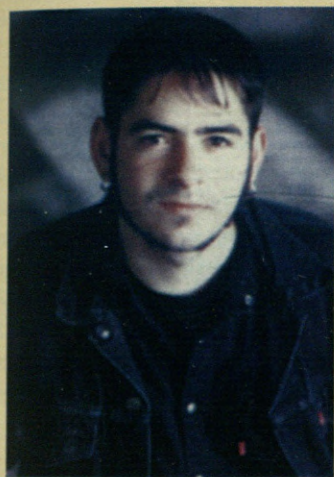
Oro har, bizitzaren "trenetik" jaistea oso zaila da, inguru batean bizi gara eta egunek aurrera egin ahal inguru horrek ere aurrera egiten du. Trenetik jaisten bazara atzean geratuko zara.

■ **Zein da liburuaren mezua. Zer da irakurleari helarazi nahi diozuna?**

Liburuak ez du mezu zehatzik. Nik nahi nuena istorio bat kontatzea zen, istorio atsegina, ahalik eta ondoen idatzita. Baina batik bat nire asmoa irakurleak idazlanarekin ongi pasatzea da eta baita liburuko pertsonaiekin identifikatzea ere, izan ere, jende normala agertzen da eta askok ezagutzen dugun bizimodua azaltzen da.

■ **Hauxe da zure lehendabiziko eleberria. Besterik idazteko asmorik ba al duzu?**

Idazten jarraitzeko asmoa badaukat baina oraintxe ez dut ezer buruan, ezta noiz egingo dudana zerbait ere. Baina idaztea atsegin dut eta suposatzen dut beste zerbait idatzi egingo dudala ●

■ **Unai Iturriaga**

«Berandu da gelditzeko»
liburuaren egilea

LENTE PROGRESIBOAK
3 punturen arteko distantziarik erosoena

urruti

tarteko distantzia

hurbil

Edozein distantziatar ongi ikus dezazun, MULTIOPTICASen irtenbiderik onena dugu. INDO betaurreko progresiboak. Erosoak eta eraginkorrak. Ikusmen nekatu ahan dezazun. Gainera, gure MULTIOPTICAS txartelarekin ordainketa hiru hilabete erosotan egin ahal izango duzu inolako gaitzirik gabe. Eta Travel Club puntuak lortu ahal izango dituzu. Del ezazu 900 34 35 36 telefonora eta informazio gehiago emango dizugu.

INDO

DISTANTZIA GUZTIAK BETAURREKO BAKARREAN

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN

Hernani, 4 - DONOSTIA

OFICIOS TRADICIONALES III

C. Urdangarin, J. M. Izaga, K. Lizarralde

Gipuzkoako F.A.
167 orrialde
1.000 pta.

Euskal Herrian ohikoak diren lanbi-
deen inguruan aritzen da Carmelo
Urdangarin, Jose Maria Izaga eta
Koldo Lizarralde ikerlariek idatzitako li-
burua. Gipuzkoako Foru Aldundiak argi-
taratu du eta gazteleraz idatzita dago. Be-
launaldiz belaunaldi iraun duten eta jada,
Euskal Herriko parte diren lan egiteko mo-
duak, ezaguerak eta teknikak ezagutzeko
aukera izango du irakurleak. Lau sailetan
banatuta dago eta bakoitzean ogibide ez-
berdinak azaltzen dira: industrialak, itsa-
soarekin zerikusia dutenak, urbanoak eta
nekazaritzako lanbideak. Liburua lanbide
horien argazkiez josita dago ●

DISKOAK

SORTERRIA

Trepi eta Arawak

Oihuka
2.150 pta.

Oinarri sendoko reggae-a dakarkigu
Trepi eta Arawak taldeak bere le-
hendabiziko diskoan. Hamar
abestik osatzen dute Oihuka diskoetxeak
kaleratu duen lan hau eta hamar dira ere
taldea osatzen duten lagunak. Kanta guz-
tiak euskaraz idatzita daude, Joseba Sa-
rrionandia, Joxan Artze, Jon Maia, eta Xa-
bier Montoiaren letrak direlarik. Talde be-
rriak Gasteizko Arawak taldean du oinarria
eta beraz, ibilbidea berria izango du izenez
baina sakona eta eskarmentu handikoa iza-

nez.

Sustraidun reggae-a biltzen dute El-
karlanean estudioetan grabatua izan den
«Sorterrria» izeneko disko honetan. Tal-
deak jatorriz reggae-tik edan duela nabari
da abestietan taldekideek Potato eta Kan-
nabis-en urteak eman baitituzte. Reggae-k
dituen osagai guztiak batu dituzte lan be-
rrian: baxuaren kultura doinu grabeetan,
gitarren eta teklen skankinak eta platoon
zastada agudoetan. Honekin guztiarekin
nahasketa sarkorra eta aski sarkina lortzen
du taldeak.

«Gakipotakumeak», «Gizon arrunta»,
«Atmosfera agortzen», eta «Herri proiektu-
a» «Marrazki bizidunak» dira Trepi eta
Arawak taldearen diskoak abestien izen-
buruak besteak beste. Gai ugari jorratzen
ditu talde gasteiztarrak. «Marrazki bizidu-
nak» abestian kasu, europarrek duten bizi-
modu klonikoa kritikatzeko dute eta «Herri
proiektua» berriz, Euskal Herriari eskaini-
tako kanta da ●

Herri Irratia
RADIO POPULAR
www.herri-irratia.com

URTEETAN EUSKAL HERRIA GURE UHINETAN

ALGORTA maiatzak 21

Bertso trama
Igor Elortza, Maialen Lujanbio,
Leire Bilbao eta Aitor
Mendiluzeren bertsoekin
gozatzeko aukera izango dute
bertaratzen direnek.
Zabala eskola
20:00

LEIOA maiatzak 19

Dantza emanaldia
Damian Muñozen
zuzendaritzapean, lau dantzarik
emanaldia eskainiko dute
EHUko Areto Nagusia
12:00

OLETA maiatzak 22

Joxe Ripiau eta Betagarri
Bi musika taldeok gaua
girotuko dute.
23.30

EIBAR maiatzak 22

Artsau eta Eibarko
baserritarren azoka
Larruak, zeramika,
sendabelarrak eta arte lanak
ikusteko aukera bikaina.
Egun osoa

BILBO maiatzak 20

Santuskaratz 99
Unai Iturriaga, Iñigo
Aranbarri, Igor Estankona
eta Urtzi Urrutikoetxea
literaturaren inguruan
arituko dira berbetan.
Santutxuko AEK
20:00

ELORRIO maiatzak 21

Metropolis
Joxan Goikoetxeak Fritz Langen filmean
oinarritutako ikuskizuna eskainiko du.
Arriola Kultur Etxea
22:00

ARRASATE maiatzak 21

Gipuzkoako Eskolarteko
19. Bertsolari Txapelketa
Txiki nahiz handiek
eskualdeko kanporaketan
hartuko dute parte.
San Viator Ikastola
15:00

GASTEIZ maiatzak 22

Bertso trama
Andoni Egaña, Igor Elortza, Jon
Maia eta Jon Sarasua bertsoan eta
Bernando Atxaga narratzaile
lanetan izango dira, Araban
Euskarazek antolatutako
ikuskitunean.
Principal Antzokia
20:30

GASTEIZ maiatzak 20

Oskorri & the pub ibiltaria
Folk taldeak ikusentzuleak
bere kantak abestera
gonbidatuko ditu.
Elefante Blanco
19:30

BURLATA maiatzak 22

Komaren kontzertua
Rock gogorra eskainiko du
bere ohiko estiloan.
Askatasuna
22:00

Agendarako deialdiak hogeiei egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Argitarapen honen edizioak laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora:

 kutxa

fundazioa
fundación

«KONTATU NIRE KANTA» ETB-N

Kariben zehar bost urtez ibili dira, hango musika eta kultura jasotzen. Jon Intxaustegi zuzendari dutela, ordu erdiko 13 atal egin ditu IGN Bilboko ekoiztetxeak. Emaiza, benetako harribitxia egungo programazio lardaskatuan. Uda aldean izango dira ikusgai.

KARIBEKO SEKRETUAK DANTZAN

- The secret of the Caribbean
- Havana with V, Habana with B
- Eastern Cuba
- Cuba Fragments 1992-98
- Caribbean in Colombia: Macondo
- Manhattan the biggest island of the Caribbean
- The Drum sometime makes your shoes furious (Haiti)
- From Cayman to Jamaica
- Derek Walcott and the Lesser Antilles
- Of Love and other Caribbean's

Caribbean Chronicles

SERIE TV 10 x 30 Format Digital 16/9

■ Kokondo eta ur gardeneko postalen atzean askoz gehiago dagoela irudikatzen da. Kariben ez dute errealitatea lauki batean sartzen.

Karibe osoa zeharkatu, Kolonbia, Afrikatik pasa eta Manhattanen amaituz egin dute ibilbidea. Zertarako? bizipozaren adierazle diren zenbait musika mota gerturatzeko, hala nola: afroa, latina, sona, mamboa, chachacha, merengea, salsa, boleroa, nueva trova, reggaea, feelinga, jazz eta rocka. Aurretik ordea, ikerlan franko egin dute. Sevillako «Indietako artxibo»an miatu dute; baita Dakarren ere. «Conga» eta «tumbadora»

delakoak Europako musikekin (Frantzia, Espainia, Ingalaterra eta Holandatik nagusiki) nahastu ziren, egun ezagutzen dugun «afro-amerikar» musika eta kultura sortzeraino.

Musikaren gakoak hobeki ulertzeko izen ezagunak aritu dira aurkezle lanetan: Karibe Hispanoan Gabriel Garcia Marquez Literaturako Nobel sariduna («Makondo»ren bilaketan), Karibe Anglofonoan berriz, Derek Walcott Nobel saridun antillarra eta Aimé Césaire Karibe

Frankofonoan, Silvio Rodriguez, Rita Marley, eta abar. Dena den, musikaz haraindi joan nahi du dokumental sortak, Karibeko herrien nondik norakoak ezagutu ditzagun. «Musika oinarritzat hartu dugu izaeraren isla gisa. Hain zuzen, mezua musikaren bidez pasatzen da, hau da, literatura musikaren baitan dago» azaltzen digu Jon Intxaustegik.

16:9 FORMATUAN. Definizioa biziki ona izango da, grabazioa kamera digitale-

kin egin baita. Europako goi definizioako telebistak eskaintzen duena baino dexente hobe. «Steady-cam» delakoa ere erabili dute. Alderdi teknikoaz «Les Films du Sud» entzutetsua arduratu da. Dokumentalak «FORTA» kanal autonomikoetan emango dira. Estatu Batuetako «Discovery Channel» ere prest agertu da lana erosteko.

Zuzendaria ez ezik, Jon Intxaustegi unibertsitateko irakasle ere izandakoa da. IGN bere ekoiztetxeak dokumental eta publizitate lan ugari eginak ditu 1975ean sortu zenetik. Telebistan «Euskal sortzaileak» dokumental sorta bikaina egin du. (Txillida eta Oteizaren arteko besarkada ahalbidetuz) dokumental arloan 50 lan inguru egin ditu. Besteak beste, epaimahaiaren saria lortu zuten Veneziako Zinemaldian 1986an («Tango, el exilio de Gardel»), 1988an eszenaratze saria Cannes-ekoan eta sari nagusia «Sur»engatik La Habanakoan. «Zoritxarrez, publizitatea da jaten ematen dizuna. Besteak beste, Expo 92, Joko Olinpikoak eta BBVrentzat egin izan dugu lan».

ALDAKETEN ZAIN.

Zonalde istilutsua izan da betidanik Karibe. Konklusio gisa erabili nahian, itxoin egin dute aldaketaren zantzuak antzemateko; alferrik. Intxaustegiren esanez, «sobietar tropek 1992an Kubatik alde egin zutenean, itxura guztia zuen aldaketak egongo zirela. Baina ez. Halaber, kezkatzeko moduko beste zerbait gertatzear dago: Puerto Rico Estatu Batuen atzaparretan erabat eroriko da laster. Horrek eragina izan lezake Kariberen etorkizunari begira».

Puntatik puntara, 1.350 kilometroko luzera du Kubak, Espainia baino luzeagoa,

alegia. Halaxe, hiru atal Kuban burutu dituzte: Iparraldea, La Habana, Guantánamori eskainiz. «Pisu geopolitiko izugarria du. Egin kontu, Karibeko lurrazalaren % 40 da eta biztanleria ere Karibe osoaren % 60; eta jendea mestizoa da gehienbat. Beste irletako ingelesak ez ziren bertakoe-kin nahastu, eta frantsesak oso gutxi. Haitin zuriak eta beltzak zeharo bereiziak

■ «Musika aitzakia izan da bertako kulturak ezagutzeko. Azken batean, izaeraren isla dira bertako doinuak»

daude. Espainolak berri, ez ziren erreprimitu, heldu ziren tokietan mestizoak baitira nagusi».

ONDARE HISTORIKOA. Datorren gizaldirako dokumentalak oso baliotsuak izango dira. Jonen irudiko «Euskal sortzaileak» bezalako saioak izan dezakeen fakturaz aparte, balore historikoa du, gure artisten belaunaldia telebistarekin sobera ongi moldatu ez delako. «Txillida eta Oteizaren irudiak baditugu. Mendiburu edo

tearen fikzioa egin arren, gizalegez jokatu behar duzu. Aktore batek eszena bat ha- maika aldiz errepikatu behar du sinesgarria izateko. Kalean dagoen batek aldiz, ez du antzezen. Animalien dokumentaletan nola grabatu presta dezakezu, ez dakizu ordea, zer egingo duten. Flahertyk «Nanook» egin zuenean, eskimala zen bere bizitza erakusten zuena. Beste batzuetan, egilea da bere ikuspuntua galbahe baten bidez ematen duena. Guk lehenengo kasuari eutsi diogu, nahiz eta Fidel Castrok baldintza batzuk jarri dizkigun bera filmatzeko».

Generoa kinka larrian dagoela, bide berriak ireki behar izan dira. «Audientziak bizkarra eman digunez, hain eroso ez den ekoizpenak egitera eraman gaitu, arinagoak baina fribolizatu gabe; alde bisuala indartuz, baina mamiari uko egin gabe. Espainian esaterako, oso gutxi irakurtzen da, jendeak ondorioak baino iritziak entzun nahi dituelako. Eta dokumentalak errealitatearen zatiak baizik ezin ditzake eman».

■ «Nahiz eta beti dantzan eta alai ikusi, karibearrak baino jende tristeagorik ez dago. Tristura uxatzen dute horrela»

Balderdi aldiz, zendu egin ziren, haien iru- dirik ez zela; ezta minutu bat ere grabatua. Orduan, «super 8»tik, zegoen apurra berreskuratu behar izan genuen».

FIKZIOAREN MUGA. Dokumentala begirada informatua da, ikusleari bidaia- tzen ari dela sentiaraziko diona. «Alderdi bisuala gure hautua da, baina errealita-

PENAK UXATZEKO FES-

TAN. Jendearen begirada izan da Jon gehien txunditu duena, «bar- ruko indar hori ez dut beste inon ikusi. Irri horien atzean benetan

zer dagoen. Kontraesana badirudi ere, Garcia Marquezek dio karibearrak baino jende tristeagorik ez dagoela. Barre algaran ikusiko dituzu, beti dantzan, moz- korraldian. Begi ninietan ordea, tristura somatzen zaie. Duela ehun urte esklabuak ziren, ez zekiten nondik zetozen. Guretzako ikasbide polita da, gu haien tokian negar batean hasiko ginateke-eta» ●

◆ BENAT DOXANDABARATZ

T x o r i B a t e k E s a n D i g u

■ «ESTA ES MI GENTE» SAIO BERRIA EKAINEAN

Urrusoloren «Detras del Txirimiri» ha- ren tankera hartuko omen du saioak. 7 erreportajeren eskutik jende xelebrea izango da ardatza, mamia eta zukua, al- derdi umoretsua bilatuz beti ere. Komak ekoiztua ordu erdi iraungo du, aurkezlea Alicia San Juan izango delarik («Arde la tarde» egin zuen). Ekainaren 18an, osti- rala, hasiko da ETB 2an ●

■ ♠RANGOONETIK HARATAGO» ZINE ORON

Tantaka bada ere, badirudi ETB2ko bideo kluba hasi zaiola ETB 1-i tiradizoko filmak pasatzen. «Hiltzaile jaioak» film basatia eskaini ondoren, hurrengo John Boorman irregularren hau izango da hilaren 30ean. Bere senar eta semea galdu ondotik, Patricia Arquette Birmaniarra joango da oporretan. Baina, usteak erdia ustel ●

■ ATXAGA AURKEZLE «LAU HAIZETARA» SAIOAN

Ama lurra airetik bistaraziko digu Iñaki Pangüaren saio honek; hegan jarriko gaituzten irudi sorta lañoa hegazkin eta helikopterotik aterata. Testuak ere asko zaintzen ari dira, ahal den iradokitzaileak izan daitezen. Horren haritik, zu- rrumurua zabaldu da Bernardo Atxaga izango ote den aurkezlea, gidoilari lane- tan ere badabil eta ●

Errentan daude Baiona ttipiko egoitza berrian. Beraz, irratiaren txanpa ona baliatu nahian, etxea erosteko jendearen laguntza eskatu dute. 500.000 libera (12.500.000 pezeta) behar dira.

ETXE BAT BAIONAN ERROTZEKO

Nahi ala ez Baiona da Ipar Euskal Herriko hiri nagusia; euskaldunen Jerusalem. Tamalez, Lapurtarren % 20k baino ez daki euskaraz, eta mintzatzeko, askoz guttiago. Harrigarria bada ere, orain zerbait ez bada egiten, beranduegi izanen da aurki. Halaxe, Gure Irratia bide bakarra izaki euskara entzuteko, geroaren zimenduak finkatu nahi dituzte, Baionan behingoz errotuz. Gisa honetan gainera, sosa sarietan xahutuko lukete arrandaren zaku zultuan baino. Beraz, merkatu ondoan duten egoitza epe laburrean erosi ezean, parada ezinhobea galduko litzateke; ez baita erraza halako prezioan atzematea.

Duela 20 urte sortu zenetik, gora behera anitz izan ondoren (tokiz aldatzeak, ekipamendu astunak, soldata xuhurrak, eta entzuleen kritikak) inoiz ez bezalako aintzinamendua bizi du orain Gure Irratiak. Pro-

■ Laguntza emateko dirua Irungo Euskadiko Kutxan honako kontu korrontean sartu: 0590052667.

gramazio berrituan euskal kulturaren alde guztiak jorratu eta plazaratuak dira. Lapurdiko berrogeitabi auzapezekin solastu dira haien kezken berri emateko, udako estudio mugikorra, herriko bestak, lehiaketak, eztabaida ekonomikoak Kutxaren

laguntzarekin, eta Gazte Irratia egunero gaueko 10etatik goiti (106.6 FM).

Siadecoren arabera 24.500 entzule ditu, lekuko bigarren irratiak beste bi euskal irratiak baino (55.000 entzule) 1.200 diruemale irratiak xutik atxikitzen. Hurrengo zeregina ezaldura hobetzea izango da. Igor-gailu nagusia Baigura puntan dagoelarik, ilungune franko ditu. Larrunen beste antena bat jarriko balitz ordea, biztanlego handia duen Txingudi osoan (Hendaia, Irun, Hondarribi, Biriari eta Urruña) entzun ahal izanen da. Honenbestez, zuen

emaitza igorri nahi izanez gero hona hemen helbidea: Gure Irratia BP 8452 PK, 64184 Baiona. Kopururari dagokionez txeki bidez 50, 100, 200 edo 500 libera, 5.000 pezeta ere bidali ahal dira ●

◆ BEÑAT DOXANDABARATZ

A u r p e g i a

■ *Arantxa Iparragirre*

«Gonbidatuen giza alderdia behar da»

Bertso saioa egiten du Leitzako Karrape Irratian.

ematen dizuna». Gehien atsegin zaiona elkarriketak egitea da, «gonbidatuen giza alderdia ateratzea». Leitzarra izanik, kirol munduan ere bere saltsan dabil Arantxa. Bestalde, egunero oztupoak gairiditu behar dituzte, are gehiago irrati euskara hutsean izanda, «zaila egiten zaigu egunero Leitzan elkarriketatuta euskaldun bat topatzea, baina tira, azkenean beti agertzen da norbait» ●

B a g a k

■ «PUJOLKERIA» EGINGO BALUTE HEMEN...

Kalapita ederra sortu da «honorable» Pujolek COPEri hiru irrati lizentzia kendu dizkiolako. (Godo taldearen mesedetan, noski). Madrilgo tertulia guztien bazka izaten ari da. Del Olmo, Herrera eta Jimenez Losantos bereziki, sutan dabilta, ahotik aparra dariela. Baina ez dezagun ahaztu, Katalunian aurretik badela Pujolek indarrean jarritako lege bat, irrati komertzialei gutxieneko kantak katalanez ematera behartzen diena. Ama hizkuntzaren izenean Ibarretzek halako ausardia balu hemen antzeko neurririk hartzeko, garbiketa etnikoaz hitz egiten hasiko lirateke ●

L A N D A R E A K

Hagina (Taxus baccata) bi edo hiru mila urteko bizitza duen landarea da. Gaztetan, basoko zuhaitz gehienek bezala, itzala nahiago du eguzki galdatan egotea baino.

ALTZOTIK ALTZORAKO BIDEA

Kalamu landare batzuen egoeraz arduratuta dei egin zidan aurreko batean lagun batek, ontzen denean ez da gogoratuko, baina tira... Arrabeteko kalamuen ondoan landare tiki arraro bat ikusi nuen, galduta bazter batean. Hurbildu, eskuan hartu eta hagin txo bat zen (*Taxus baccata*) yogur pote batean landatua. Hura poza eman zidana aurretik bi edo hiru mila urteko bizitza duen landaretxo hark. On-beharrez, kalamuen amua utzi eta nere bixta guztia haginari lotu nion. Sustraien eta hostoen arnasarentzako ontzi egokiago batean landatzeko, hemen dik bi mila urteko bizitza ezagutuko duen hori indartsu eta osasuntsu haz dadin zein lur komeni zaion eta inguruko zein tokitan hartu beharko lukeen, hazten dihoan eran

lagunaren eta haginaren artean zer nolako tratua jo beharko duten, aldaketa horietarako prest izateko, eta abar, amari seme-alabak ekartzeak bizitzan zer nolako aldaketak eta gorabeherak dakarzkion aritzen

den eran saiatu nintzen.

Han non etortzen zaidan lagun xelebrea handik egun pare batera hagina lorontzi egoki batean landatu duela, baina... hagina lehengo aldean gaizki zegoela eta gero eta itxura pattalagoa zuela gajoak. Errezeneko hanka-sartzeren bat egingo zuelakoan bekainak altxatzeko keinua egin eta ea ontzia non zeukan galdetu nion. Kalamuen altzo gozoan, eguzki galdatan omen zuen. Hostoa galtzen ez duen hagin amaren altzoa iluna, ospela, eguzki-urruti zela esan nion eta gaztetan basoko zuhaitz gehienek bezala, itzala nahiago zuela eta ontzia kalamu hotxen ondotik mugitzeko mesedea egiteko, lehenbailehen, hotx horrek! ●

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@redestb.es

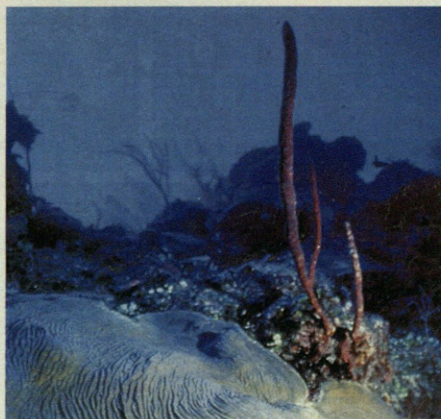
O S A S U N A

Urte gutxiren buruan aurreneko itsas-botika merkatuan izan liteke. Zeltia enpresak zenbait minbizi motaren tratamendurako baligarria izan daitekeen produktua du esku artean.

ITSASOAN MINBIZIAREN ETSAIA?

Jose Maria Fernandez de Sousak esan duenez, hiruzpalau urteren buruan litekeena da bere jatorria itsasoan duen aurreneko botika merkatuan egotea: Zeltia izeneko enpresa farmazeutikoak erosi zituen Farmamar enpresaren kapitalaren bi herenak, eta jatorriz itsasoko printzipio farmakologikoen ikerketan aitzindaria den enpresa horrek, jadanik nahiko aurreratua omen du hainbat minbizi motaren tratamendurako oso baligarria izan daitekeen produktu bat, ET743 izeneko hain zuzen ere.

Botika berriaren esperimentazioaren aurreneko faseak, pertsonen produktu horrekiko duten tolerantzia neurtzea du helburu. 160 pazienteren laguntzaz egiten ari

den fasea emaitza onak ari da ematen, eta antza, tumore jakin batzuren aurrean nolabaiteko eraginkortasuna ere erakutsi du,

enpresako iturriek esandakoaren arabera.

Fernandez Sousak nabarmendu zuen enpresa multinazional askok eta inbertitzaile ugari interesatuta agertu duela produktu honekiko, eta horrek bere eragina eduki du Zeltia enpresaren akzioek burtsan duten kotizazioan, balore hori lau aldiz biderkatu baita 1998an zehar.

ET743az gain, Farmamar-ek baditu beste bost produktu, sektoreko espezialisten ustez jatorria itsasoan edukita, merkatura lehenago aterako direnak. Eta Fernandez Sousak esan bezala, ikerketa honen garrantzia egunetik egunera handiagoa izango da, itsasoan baitute bere jatorria espezie gehientsuenek ●

◆ JABIER AGIRRE

Ourdinse, Aspe bailarako atarbearen talaia

Urtzaroa hasi den egun hauetan, orain arte elurrez estalirik ageri ziren Pirinio aldeko mendi garaietara hurrantzeko parada izango dugu. Elurra joango da etorri zen bezala, emaro-emaro, eta guk ere Euskal Herriatik landako ibilaldiei horrela ekingo diegu, inguruko mendi segailen artean apal azaltzen zaigun Ourdinseko ordokia aukeratuz. Bertatik Bedouseko aranttoa menperatuz, paregabeko ikusmiraz gozatu ahal izango dugu, 2.000 metrotik gora altzatzen diren mendiak hain hurbil ageri direlarik.

Bedouseko ipar-ekialdean, patar belartsu eta lerdenez alde guztietatik inguratutik, Ourdinseko karre-harrizko ordokia bitxikeri geologiko eta geografiko nabarmena da. Haraino iristeko, lehenbizi Oloronetik hegoaldera 24 Km. egingo ditugu, Somport aldera eta Aspe bailara mehatxatua barrena. Asasp-Arros eta Sarrance herrixkak iragan ondoren bailara irekiko zaigu, Bedous eta Accous kokatzen diren lautadaxo honetan, hain zuzen ere.

Bedouseko aranak Aspe bailarako atarbearen eitea du. Aitzina jarraituz, Accous igaro eta gero, bidea estutu egingo da harzara, Lescun, Etsaut eta Urdosera doan bitartean. Guk, ordea, Bedousen sartu baino 500 metro lehenago, kalbario baten albotik, «randonnée pédestre» (mendi ibilbidea) eta «bista ederra» seinalatzen dizkigun panoa jarraituko dugu. Sigi-saga zabala eginez igotzen den 3 kilometroko pista bat da. Borda batera iritsirik, mundruna bukatzen den horretan, ibilgailua utz dezakegu, «circuit borde de Bergez» dioen seinalea jarraitzeko segidan.

Zuhaitz eta zuhamuxkaz inguratutako

■ Ourdinseko mendebaldeko mazelatik menperatzen da Bedouseko bailara osoa.

bide bitxi honetatik aldapa igoko dugu I-Eko norabidean. Bide zabala bidezidorra bilakatuko da 825 metro inguruetan. Au-

rrerago, zuhaitz batean hiltzatutako seinaleak aurkituko ditugu: bata «Ourdinse 1h.30» esaten digu eta besteak «Ourdinse Fne. Petraubel 2h.». Petraubeleko iturria seinalatzen digun azkeneko hau hartuko dugu. Geroxeago beste pano batekin topo egingo dugu; honek gora doan bidetik bidaliko gaitu.

Patarra bortitza da, pendoitz ederra benetan. Hala ere sigi-saga igotzen den bidexkak aise lortuko du mazel aldapatsu hauek zeharkatzea. Gainera, igo ahala, paregabeko ikusmira izango dugu, Bedouseko bailaratxo osoa gure oinetan agertzen baita. Emeki-emeki Camplongeko mailoen atzetik Añamendi gailur zorrotza urrunetik ageriko zaigu. Baliteke oraindik elurrez estalita agertzea, ez bada ekaitzen ama izango den hodei ilun batez inguratua. Gurtza eta kondairetako mendia, beti jakin izan du errespetoa jartzen. Hemen bertan, Biarnon esaten den bezala: «¡At som d'Ania, brouches e brouchas, demons e furias!».

Guk gure mendi apalaren aldatz gogorra igotzen jarraituko dugu. Iturri idorren albotik iragan ondoren, harri-konglome-

■ Putzu izoiztua Ourdinseko ordokian.

■ Camlongeko gandorra, Teleure gainetik.

■ Aspe bailara; eskuinean Añamendi oraindik elurtuta.

■ Ourdinseko mendia Bedouseko bailaratik ikusita.

ratuaren pareta zeharkatuko dugu biziki bide bitxi batetik. Ekialderako norabidean aldatu ondoren, artzain borda batekin egingo dugu topo. Hortik, berehala irabaziko dugu Ourdinseko ordokirako atea idekitzen digun lepoa.

Ordokiaren hegian gaude orain eta hemendik Iera joz, Teulèreko gailurra aisa irits dezakegu. Bertatik Aspe bailarako hastapeneko aldea menperatuko dugu. Mendebaldean, parez pare, Layens mendi aratza ikusiko dugu Bedous gainean segail upaturik. Sarrance aldera Saraillé eta Trône du Roi (Erregearen Tronua) begiztatuko ditugu eta iparraldean, Teulère eta Ourdinsetik Geyko basoak banandurik, Camlongeko gandor garbalak txundituko gaitu.

Ourdinseko ordokiaren itzuli osoa egingo dugu eta modu honetan, hego isurialdean kokaturik, Aydius herria menperatzen duten 2.000 metro goitiko mendiak kausituko ditugu: Iseye, Bergon, Permayou...

Ourdinseko hego-mendebaldean, bide dexta bat sigi-saga jaisten da, harri koxkorraren artean. Erne ibili hemendik igarotzerakoan, nahigabe bultzatutako harriak pendoitzatik jausirik, biziki arriskutsuak izan daitezkelako beherago ibiliko diren beste mendizaleentzat. Hasierako igoera bezala, jaitsiera ere zorabiagarria izango da. Basoan sartuko gara eta berehala iturburu bitxi bat aurkituko dugu. Ipar aldera jarraituz, basotik ateraz, bigarren iturria topatuko dugu eta jarraian hasierako bidea, abiapunturaino eramango gaituen.

Bedousera itzulino bat ematera joanez gero, merkatu plaza ederrean XVII. mendeko eliza aurki dezakezue. Bitxikeri bezala, Estatu Batuetako Saint-Louis hiriaren fundatzailearen, Pierre Laclèdearen, etxe

dotorea Aydius eta Bedous artean bisita daiteke. Gaua bertan pasatzeko asmoa baduzue, Gambeta karrikan Choucas Blanc izeneko aterpea badaukazue eta ondoko herrian, Accousen, Permayou hotela eta Ecuyers Montagnards aterpea.

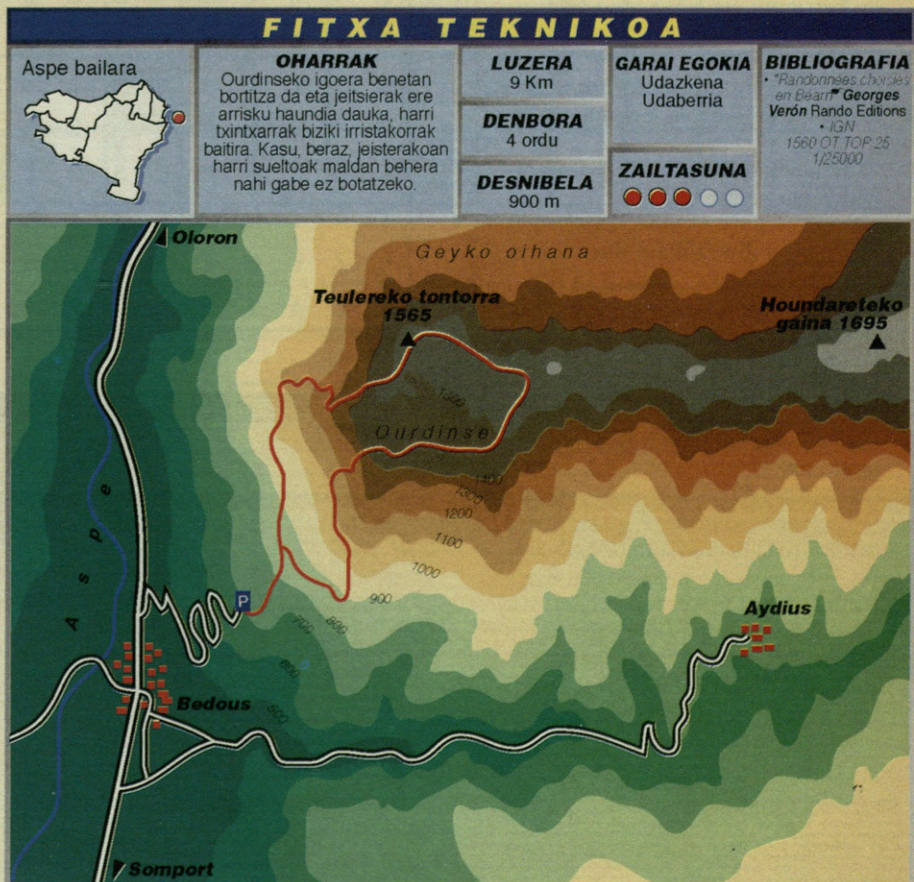
Bukatzeko, inguruan bada gauza franko deskubritzeko: Accouseko gasnategia, Lourdios-Ichère eta Sarranceko eko-museoak eta nola ez Orcuneko XVII. mendeko errota Aydiuseko bidean.

Somportetik etorriko den errepide zaratatsua iritsi gabe oraindik, gaur da unerik aproposena Bedous eta Aspe bailarako zaititxo honek eskaintzen digun patxada eta lasaitasunaz gozatzeko. Ustia ezazu betirako galdu baino lehen ●

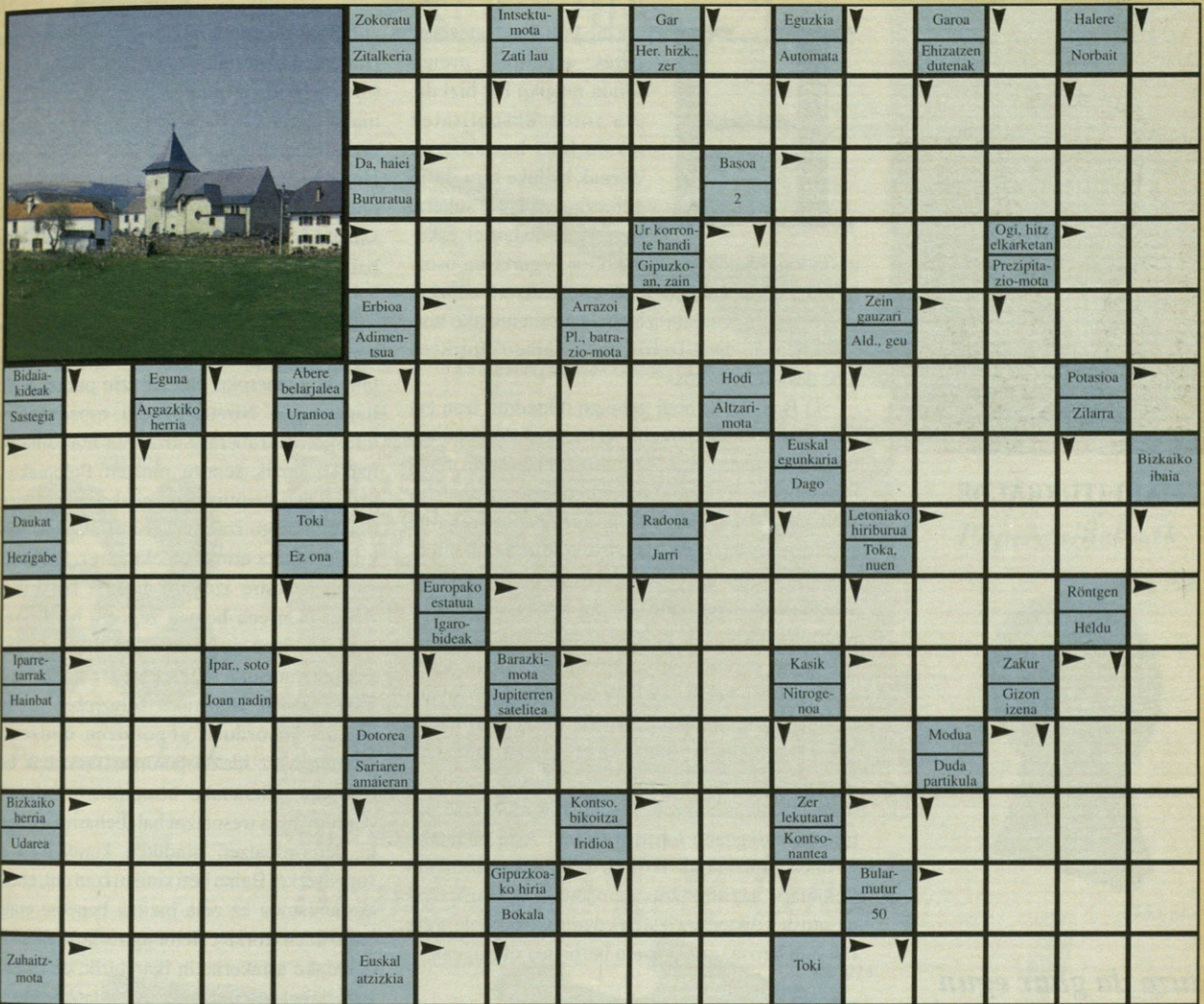
◆ IÑIGO TXINTXURRETA

■ Aspe ibaia Ourdinseko magalen ondotik pasatzean.

Hitz Gezidunak

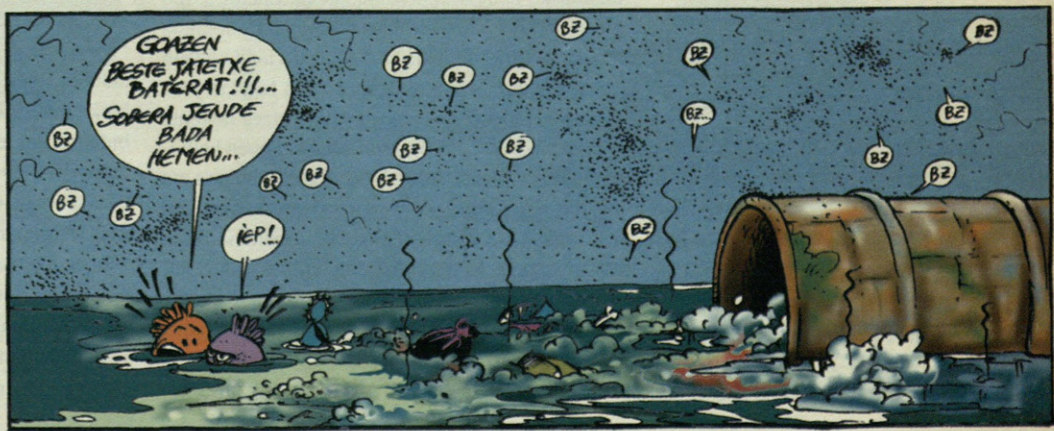
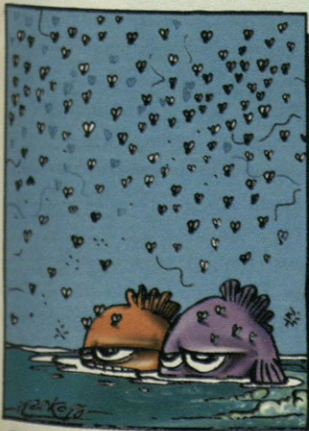

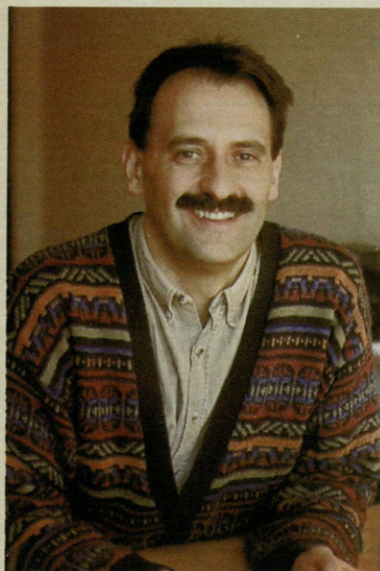
Argazkia: Zuberoako herria

Denborapasak: LUMA • Txistea: KIKE AMONARRIZ • Komikia: MARKO HARMSPACH

ERROBIKO PIRANJAK

JOXEMARI ITURRALDE

POLONIAKO MEMORIAK

Hala dio Poloniako elezahar batek: aspalditik uretan arrain magiko bat bizi da, eta inoiz kasualitatez arrain hori harrapatzen duenak baduke hiru desio ezinezko egiteko aukera, beti ere desio horiek eskatu ondoren bete egingo zaizkion segurtasun osoz. Laurogeigarren hamarkadaren hasieran edozein poloniarrek harrapatu izan balu arrain magiko hori hona hemen, duda izpirik gabe, egingo zituzkeen hiru desio ezinezkoak:

1) Polonia ez bedi gehiago diktadura izan eta bihur dadila demokrazia bat non ez den egongo polizia nagusikeriarik, ez zentsurarik eta ezta muga hertsirik ere. 2) Ekonomia poloniarra razionalizatzea merkatu librearen logikapean, ordezkatzuz aginte hutsaren ilogika, kontrola eta errazionamendua. 3) Polonia izan bedi nazio subiranoa, soviatar armadakoak joan daitezela eta herria izan dadila pieza iraunkor bat Europa demokratikoaren barruan. Eta benetako miraria dirudien arren, harri-garriki arrain magikoak bere hitza bete egin du poloniarren zorionerako. Izan ere, hiru eskari hauek benetan errealitate bihurtu ziren: 1989an komunismoa mirakuluski erori egin zen Polonian, eta beste bi desioak egia bilakatu ziren laurogeita hamargarren hamarkadako lehen urteetan. Aste honetako «Time» aldizkariak txosten osoa eskaintzen dio Poloniari, azpimarratuz zein modu eredugarritan pasatu den diktadura izatetik demokrazia izatera eta Polonia berria: nazio baten berpiztea titulupean.

1975EAN, hemen gure artean, Franco hil zenean garbi ikus zitekeen garai baten amaieran geundela eta beste berri baten hasieran. Inork ezin zezakeen esan garai berri hori hobea edota okerragoa izango zen eta itxaropenak handiak ziren. Norantz joko zuen Espainiak, norantz Euskal Herriak? Egia esan, edozer zen posible. Franco hil eta hurrengo urtean ni Suediara joan nintzen, ikusi eta ikasi nahi nuelako nola bizi zen jendea aspalditik finkaturiko demokrazia irmo batean. Eta hurrengo urtean, 1977an, ikusi eta ikasi nahi nuelako nolakoa zen diktadura komunista bat Poloniara joan nintzen bertan hiru hilabete pasatzera. Lagun batekin joan nintzen eta bisa eta paper guztiak lortzea dexente kostatu zitzaigun arren azkenean lortu nuen helburua betetzea: kotxe zahar batean goitik behera eta ezkerretik eskubira Polonia osoa errekorritu genuen, maila eta kondizio guztietako poloniarrekin hitzegin nuen, Varsoviako etxe eta hotelik dotoreenetatik herri mixerableenetara joan ginen, errestaurant garestienetan bazkaldu genuen nahiz eta gero beti errepide bazterretara joan behar /gure kotxe zaharrean lo egitera. Aldez aurretik informa-

zio piloa eskuratua nuen eta hemen harrapatzerik izan nuen materiale guztia eraman nuen irakurritik (oharra: norbait interesaturik baldin badago Poloniako literaturaz badauka irakurtzea nik «Pott» aldizkarietan urte haietan idatzi nituen lan bereziak). Honekin guztiarekin esan nahi dut: bidaia hura oso ongi prestatu nuela eta behin Polonian nengoela saiatu nintzela sakonki nazio hura ezagutzen eta baita bertako biztanleen nortasuna interpretatzen. Tira, laburtuz esango dut: bertako biztanleen bizimodua ezin mixerableagoa eta ezin penagarriagoa zen, diktadura komunista hura lazarria zen benetan eta eguneroko bizitzan ezin pobreako eta umiliagarriagoa. Niretzat, noski, esperientzia oso interesgarri eta aberasgarria izan zen baina azkenean nahiko pozik sentitu nintzen Poloniako mugak atzean utzi genituenean, geuk ere arazo latzak bat baino gehiago izan baikenituen bertako poliziarrekin (eta baita armadakoekin ere). Polonia, orokorrean, desastre izugarri handia besterik ez zen. Baina okerrean hemen zegoen, hainbeste jende (pena gehiena ezagun eta adiskide batzuek ematen zidaten) sutsuki defendatzen baitzuen komunismoa, Euskal Herrirako soluziobide hoberentzat hartuz. Ni orduan gogoratzen nintzen Witold Gombrowicz idazle poloniar famatuak esandako hitzekin: «Benetako atseginez erabiliko nukeen komunismoa tresnatzat halabeharrez eta hain gaizki determinatzen ninduten kondizioen multzoa suntsitzeko. Baina beti sinistu izan dut, eta ezin etsi, komunismoa ez zela bizitza benetan eraldatzeko balio duen teoria». Hemengo askok, agian Errusian egindako astakeriekin ikaraturik, ez zuten garbiki Errusiako komunismoa defendatzen Euskadira baina orduan —ederki asko gogoratzen dut oraindik ere— Albaniako eta Poloniako komunismoaren alde ateratzen ziren... baina ni Poloniatik etorri berria nintzen! Ni seko ikaraturik ailegatua nintzen, banekien aski ongi nola bizi zen han jendea eta, aldiz, hemengo defendatzaile pururakatu hauek ez zekiten herri hura mapa batean kokatzen ere, ez zekiten bertako ezaugarri bakar bat ematen ere. Ni, ordea, Gomulka edo Gierek diktadoreen izena entzute hutsarekin dardar batean hasten nintzen.

Gauza da gaur egun Polonia pasatu dela diktadura batetik demokrazia batera, askatasunerantz, blokeorik gabe, gerlarik gabe eta Europara sartzeko bidea ari dela egiten trauma gehiegirik gabe. Ez hori bakarrik, arlo askotan Europa berari enbidia emateko moduan dagoela, arte munduan eta baita ekonomia mailan ere: 1990ean inflazioa % 585.5 bazeen jaisten hasi eta iaz % 11.8 zen. Poloniak orain ekonomia sutsua dauka, irekia eta produktiboa —adituen arabera— eta hazkunde tasak azken urteotan % 6ren gainetik doaz. Europa guztiak inbidia osoz begiratzen duen igoera nonbait ●

*“Gauza da gaur egun
Polonia pasatu dela
diktadura batetik
demokrazia batera,
askatasunerantz,
blokeorik gabe, gerlarik
gabe eta Europara
sartzeko bidea ari dela
egiten trauma gehiegirik
gabe. Eta ez hori
bakarrik, arlo askotan
Europa berari enbidia
emateko moduan dago”*

ARGI Aren Eskaintzak

Kultura merkeago erosiz, Euskal Herriko Astekaria sendotu

Aukera Berezia Zuretzat

Bidalketa gasturik gabe etxean jasoko duzu

EV 014

Godaletak

18700 pta

Alfa Arte

EV 005

5840 pta

Gutunazal-irekitzekoak

EV 012

Klip-ontziak

11330 pta

EV 009

6335 pta

Papergainekoak

*Idazmabairako
Arte-lanak*

Papergainekoak

EV 010

6335 pta

EV 007

10785 pta

Txartel euskarriak

EV 015

7250 pta

Post it azpikoak

Gutun euskarriak

EV 017

17250 pta

Jon Ander Egaña

Informazio Edo Argibide Gehiago Nahi Baduzu, Deitu Gure Telfonora
Edo Ondoko Laukia Bete Ondoan, Bidali Gure Helbidera.

ESKAERA: ERREFERENTZIA _____

IZEN-DEITURAK _____

KALEA _____

ZBKIA _____

SOLAIRUA _____

HERRIA _____

TFNOA _____

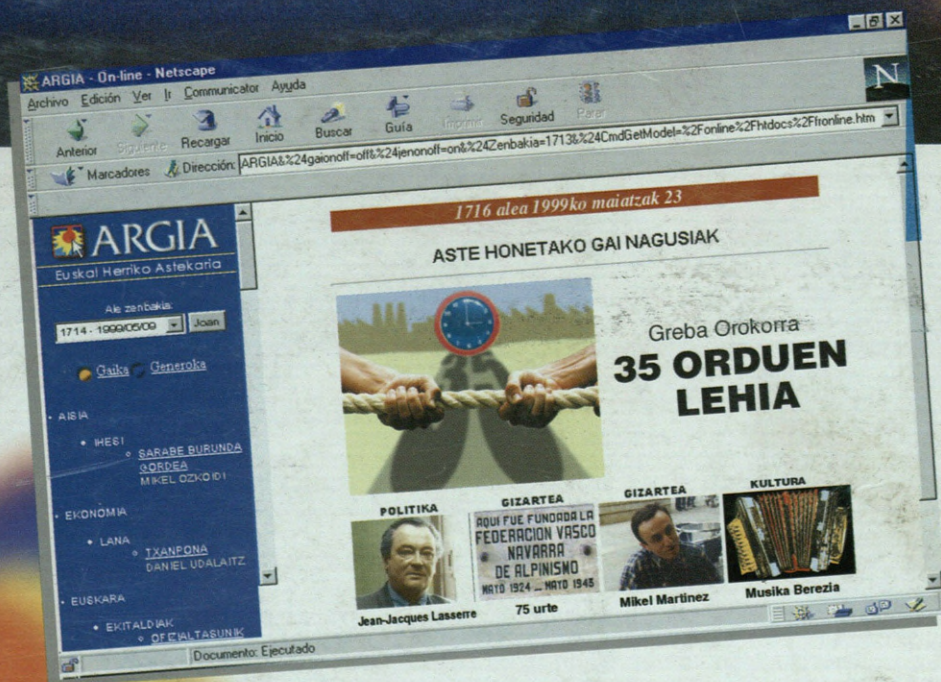
POSTA KODEA _____

HERRIALDEA _____

HARPIDETZA ZENBAKIA _____

*Euskarazko eduki bila
zabiltza Interneten?*

ARGIA HAU OSORIK IPINI DUGU HARIAN

www.argia.com

Euskal Prentsa On Line

Ametzagaiñaren Teknologia